אורגמ שטיחים
מפעל לניקוי, תיקון וחידוש **שטיחים**
* ניקוי שטיחים מקיר לקיר
* ניקוי דיפוד
רח' המסגר 14
אזור התעשיה נתניה
טלפונים: 053-331003
053-333667

הדף ירוק

אלקטרו-שמרית
קונטנטל מוצר עבורך
כיריים וו בישול בוער כפול
הנחה 10%
רח' חבנאי 22. ת.ד. 1723
טל. 03-808869. חולון

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית מס' 238 23 בפברואר 1988 ה' באדר תשמ"ח

קרב הראל

מיתקפת החורף של שוחרי הקיבוץ החדש (עמ' 6)

שנה וקצת מאז תחילת המאבק המשותף של ההתיישבות נגד המדיניות הכלכלית. מה יצא מזה? (עמ' 3)

ביטמן קשישא נגד נביאי הקיבוץ החדש: „עדיין כוחנו איתנו והוא נכס גדול לחברה ולאומה" (עמ' 8)

מדור האימוץ ב„ברית" אינו עוסק עוד באימוץ-חו"ל. התלאות — על המשפחות לברן (עמ' 12)

זה לא כל כך יקר כמו שזה נראה

שד' ההסתדרות 271 מפרץ חיפה
(צומת ק. אתא – מאחורי הגלידות)
פתוח: 8.30–13.00, 16.00–19.00 ג' ו-ו' 8.30–13.00

בית חלומותי

מבצע ההוזלות בבית חלומותי נמצא בעיצומו.
המבצע כולל פריטי ריהוט רבים מאוד, מתוצרות שונות ובסגנונות שונים.
מאחר ואפשרויות הפרסום בעיתון מוגבלות, בחרנו להביא בפניכם אך מעט ממה שתוכלו לראות, לבחון ולמשש, אצלנו בבית חלומותי

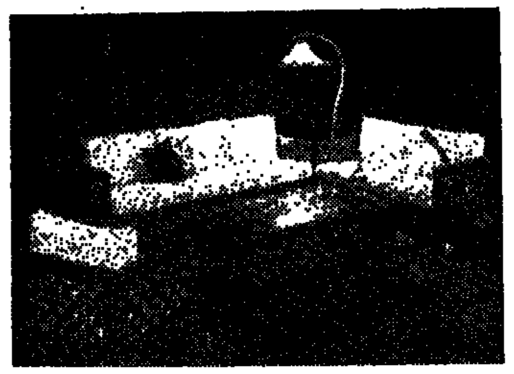
מע' ישיבה
סלונית מרחיבה
תוצרת ישראל.
סלון
שכולו אוירה

ספת ישיבה סלונית ויפהפיה תוצרת ישראל
עם אפשרות פתיחה לשינה
חובה לראות!

מבחר עצום. למעלה ממאה אפשרויות עיצוב.
קח את המזנון המתאים לך ביותר.
לפי צרכיך האישיים.

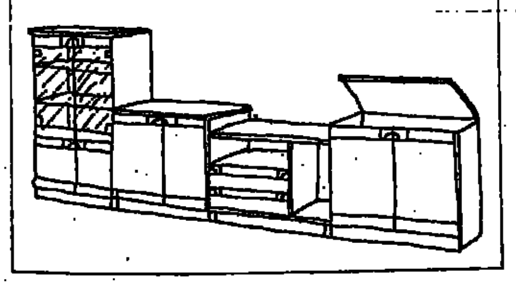

כורסת טלויזיה – אלפא
תוצרת דנמרק
בריפוד עור
ובגוונים של שחור,
חום ושמנת.
עכשיו
במחיר
מבצע
מיוחד

מבחר רהיטים מעץ מלא
תוצרת אנגליה.
פינות אוכל, ויטרינות וחדרי שינה.
בגוונים: טבעי ואגוז אדמדם.
וזה לא כל כך יקר
כמו שזה נראה.

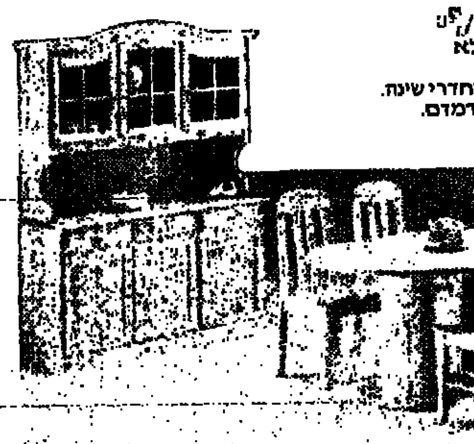

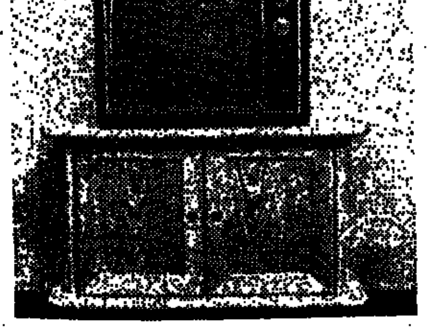

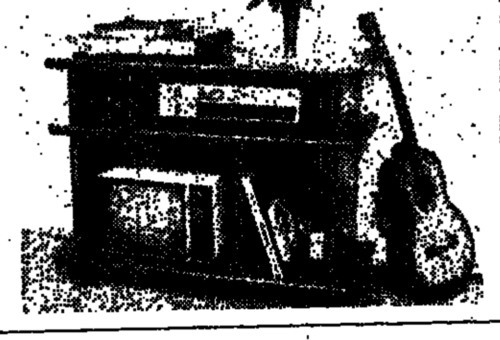

מזנונים
עשויים
עץ אמיתי
במבחר גוונים.

בסגנון עתיק
מבחר גדול מאוד
של רהיטים, מעוצבים
בסגנון איטלקי עתיק
המחירים לא מציאותיים
זול זול!!!

מזרונים
מבחר מזרוני סילי, עמינח, ספלנדיד ופרדיז
עכשיו – מחירים מיוחדים על כל סוגי
המזרונים והמיטות הנפתחות עם ארגז
המצעים

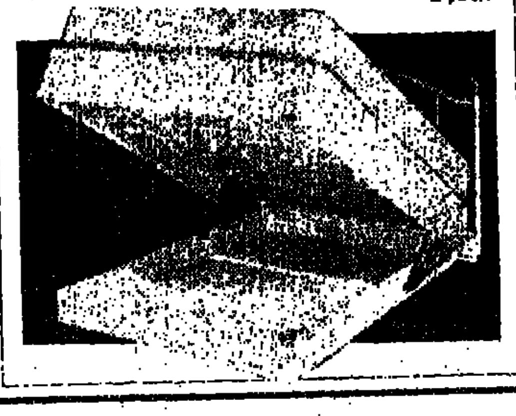

פינות אוכל
פינת אוכל, מעוצבת בטוב טעם
בסגנון נקי.
שולחן 0.70×1.10 מ' והגדלות
+ארבע כסאות

אני בוגר צבא, מזכיר, בונה את קלע-גולן יחד עם חברי, לא מרגיש "פראייר" ואמשיך לחיות בקלע מתוך בחירה מודעת. עובדה זו אינה מתישבת עם הדברים שהיה אפשר להסיק מדברי שצוטטו בכתבה "חבלי התישבות", "הדף הירוק" 236.

אין לי ספק שכוונותיה של רונית יהל היו טובות, אבל הם הוליכו בסופו של דבר, להצגה קיצונית ולא מאוזנת של המציאות. ראייתי את המצב היא מורכבת וכל יום נוסף לה נדבך חדש. אינני מצפה שהשקפתי תבוא לידי ביטוי מלא בכתבה, אך נראה לי שישנה כאן מגמתיות שאינה תורמת לענין.

למשל, התמונה שנבחרה לעטר את הכתבה. מה שמופיע שם, אינו חלק מייצג של קלע, אלא מוקד צרדי שנקנה יד שניה, כיסוד למוסך ולא נמצא בשימוש שוטף. קלע עצמה נקיה ויפה. וזהי דוגמא למה שאני מרגיש שנעשה לדברי. הוצגו קטעי משפטים לא בסדר שנאמרו מבלי לציין את השאלות שעליהם באו לענות ויחד יצרו תמונה הרבה יותר קיצונית, שטחית וחד-צדדית, שאינה משקפת את דעותי והאופי של המשק.

בעיות לא חסרות, הצורך בשינוי השיטה הוא ברור, ההרגשה על תיסכול בקיבוצים הצעירים ובתנועה עולה, אך יש להבין, שלצבוע את הכל בצבעים קודרים אינו מוליך לשום פתרון. כתבות אלה, שאינן משקפות בדיוק את המציאות בבעיות כליכך עדינות, אינן מדליקות אורות אדומים, אלא, מגבירות בסופו של דבר את חוסר האפשרות לטיפול שקול בבעיות.

הצד החיובי והקונסטרוקטיבי היה חסר לי בכתבה. האפשרות שלנו להתמודד עם בעיות ולהתגבר עליהן. העובדה שמבלי עזרה מאסיבית אנו מצליחים לעלות לאט לאט על הפסים הנכונים. אנו מזמינים אתכם קוראי "הדף הירוק", לבוא לקלע לבקר, להישאר ולעזור לנו להקים קיבוץ חדש.

אריאל
מזכיר קלע-גולן

עורכים: ארנון לפיד ויעקב לזר
משתתפים: אהוד דור, רינה רמב'
רותי קרוש, שלמה גלזר, רונית יהל, וסיה באר
עיצוב גרפי: רחל דביר
צלמי המערכת: בועז לניר ובאיר פרטוש
מזכירת המערכת: רותי קרוש
מודעות: חיה קוטב
המערכת והמנהלה:
רח' הומה ומגדל 2, 67771 ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נע"ל 61999
תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד

את רשימתו "גבול הציות" ("הדף הירוק", 236) על ישיבת הוועד הפועל של הקיבוץ הארצי, בה נדונה בעיית התנהגותם של חיילי צה"ל, לרבות חיילים מהקבה"א, מסיים גוגה קוגן בפסוק הקצר "בתק"ם, ככל הידוע, לא התקיים דיון דומה".

לאחר שקוראים באותו גליון את כתבתו המקיפה של ארנון לפיד "ילדי רבין", אין תימה, שדיון על מדיניות צה"ל בשטחים, בנוסח החדש של שר הביטחון "וכיתתו רוביהם לאלות", טרם נערך במוסדות התק"ם.

בהמשך לכך, ברצוני להעיר על דברי ידידי, ד"ר זאב צחור, המצוטטים באותה כתבה.

צחור מונה בין מפקדי הפלמ"ח, חברי הקבה"מ, גם את ש. אבידן ולא הוא. אבידן היה מפקד "המחלקה הגרמנית" ולימים, מפקדה רב התהילה של "חטיבת גבעתי" במלחמת השיחרור. הוא היה חבר קיבוץ עין-השופט של השומר-הצעיר ולא חבר הקיבוץ המאוחד.

בהמשך טוען צחור כי הקבה"מ, ביקש לשלב בין תפיסת "שתי גדות לירדן" לבין הסוציאליזם ואחוות עמים.

עם כל התנגדותי כל השנים לבטחוניזם האקטיביסטי של הקבה"מ, כחלק ממחנה אחדות העבודה, בכל גילגוליו, לא הייתי משתמש לגביו במושג הרוויזיוניסטי המובהק "שתי גדות לירדן", אלא במושג "ארץ ישראל ההיסטורית".

הקבה"מ ואחדות העבודה גם מעולם לא השתמשו בסיסמה של "אחוות עמים". הסיסמה הזו המתנוססת בשער "על המשמר" של מפ"ם, נכפתה על אנשי הקבה"מ כאילו כפו עליהם הר כגיגית.

לא פעם התפלאתי, כיצד יכול לשכון בקרב הקבה"מ ואחדות העבודה ראדיקליזם סוציאליסטי בצד אטימות והתעלמות מוחלטת מזכויותיהם הלאומיות של ערביי ארץ-ישראל והעם הערבי הפלסטיני.

לא אהיה מופתע, אם בהשפעת "ילדי רבין", יחליט התק"ם לתמוך במדיניות "וכיתתו רוביהם לאלות" ואולי גם "מהרובים אל תנח ידך", בשטחים של הפלמ"חניק לשעבר, זה, המתיימר ללבוש את גלימת יגאל אלון המנוח והלוואי שאתבדה.

נחום סנה
באר-שבע

על מה משתומם החבר הדר ("מלחמת תרבות אומללה", גליון 286)? הרי ברור למי שקורא את מאמרו, שאין הכוונה בקיבוץ הדתי להידברות של ממש. לגבי כל אדם רגיל, הידברות היא מאמץ להבין את האופי ואת המניעים של הצד השני. ברור מעל לכל ספק, שאצל החבר הדר, "הידברות" היא לא הכנת הצד השני, אלא סחיטת ויתורים ממנו.

החילוניים מבינים, שעם האכילה בא התיאבון. על מה לא ויתרו ומה רוצים הדתיים עוד? הלא הם השיגו כבר את השבתת "אל על" בשבת, את השתמטות ההמונית מן הצבא, את החנינה לרוצחי המחתרת, את השפלת האשה בכל תחום אפשרי, את שערוריית הכבדת המכס על שטיחים מיובאים...

ואלה רק אחוז קטן של הוויתורים. אני נאלצת להפסיק את הרשימה, מכיוון שכל "הדף הירוק" לא יספיק כדי למנות את כולם.

אין לי רצון לבטא את ההרגשה, שמעורר בי מאמרו של החבר הדר. אני רק יכולה להמליץ לו לשתוק מרוב בושה.

מרים קן
דברת

שלום לך בן קיבוץ, קצין בסדיר. אני מופתע מזועזע ומאוכזב מדבריך (המונולוג של קצין, מ"הדף הירוק"). גם אני בן קיבוץ (אומנם לשעבר) קצין במילואים ומשרת עכשיו בשטחים.

במכתבך מצאתי הרבה צביעות, היתממות וחוסר נכונות להתמודדות אישית עם המציאות. האמירה: "אני מוכן לבצע את העבודה המסריחה הזאת ואעשה אותה על הצד הטוב ביותר" — היא הסכנה האיומה ביותר. אינני אומר זאת כיוון שיש לי ויכוח אתך על כך שהכיבוש משחית, אלא על כך שבעת השירות שלך בשטחים. אני דורש ממך לסרב לבצע שם פקודות בלתי חוקיות בעליל. לא לבצע מעשי התעללות לשמם, כדי להפחיד (כאלה שתיארת שעשית בעצמך). אני דורש ממך להשתלט על חיילים ולהשליט סדר וחוק, על פי אמות המידה המוסריות שעליהן חונכת ושאותן גם אתה תובע מהממשלה באמצעות צעקה של האורחים. זוהי בדיוק ההתמודדות שלנו בשטח.

אתה בשטח מחויב להראות לאוכלוסיה, שאתה שומר גם עליהם על פי חוק ואתה שומר החוק והסדר לגביהם ולא האויב ב"הא" הידיעה. נכון שזה קשה לתפוס זורק אבן או בקבוק תבערה ולהביאו למשפט במקום לשבור לו את העצמות על המקום, אך בכך בדיוק אני מצפה ממך שתהיה שונה ממי שאתה מגדיר כ"נהנה מן המצב". הלא אינך יכול לשבור עצמותיהם של 1.2 מיליון בני אדם בשטחים. אינך יכול גם באמצעות פחד מוות, לגרום להם לחשוב אחרת או לרצות פחות את זהותם הלאומית וזכויותיהם כבני אדם. פחד זורקי האבנים משבירת עצמות — הוא מיתוס של עיסוק פשוט בפלילים. באיראן חותכים יד לגנב. אנחנו עם ישראל הדמוקראטי, שואף השלום והדו-קיום, חייבים לעצמנו את העימות הקשה עם המציאות. תפסיק שוב "לירות ולבכות" כמימים ימימה.

כשתוקפים אותך תשיב על עצם התקיפה בכוח. כשתפסת מתפרע תביא אותו למעצר. וכשלא תפסת, אל תכה את אביו או אמו כדי להפחיד. וכשחבריך או חייליך עושים זאת, היה מספיק חזק לעמוד מולם ולמנוע זאת.

כל המילים היפות וההמוניות שעטפת בהן את מעשיך שוות לקליפת הבננה, שכן אתה מתחלק בעצמך על הדרישות הקשות שאתה מפנה לירוקי המשרדים של התק"ם (בלי קשר לכך שדרישותיך אליהם מוצדקות לחלוטין).

רס"ר (מיל) א.ל.

מסמך

דיווח של זורקי אבנים

תפסנו מעדרים, מקלות, אבנים, מכל הבא ליד, והסתערנו על החיילים

זמן מה אחר כך סיפרו התושבים מה קרה באותו יום בו התפרץ הצבא, ערך עוצר, וריכז את הגברים במיכלאה. במהלך העוצר אירעה התפרעות, התושבים רגמו את החיילים באבנים ואילו החיילים "השתוללו בחימה אכזרית", כולל שבירת קת רובה על גופו של צעיר מקומי. תוצאות האירוע: 14 נפצעו, 35 נאסרו. אחד הפצועים נפטר בבית החולים בשכם. להלן ציטוטים מקוטעים מסיפורם של תושבי הכפר:

— [החיילים] "פיזרו את החפצים, הסירו מרצפות. בראותנו כי הם ניגשו גם לבניינים ועוקרים גם בהם את המרצפות, הוברר לכולנו מיד מה עלינו לעשות. תפסנו מעדרים, מגרפות, מקלות, אבנים, כדי חרס, מכל הבא ליד, והסתערנו עליהם".

— "הרימותי אף אני אבן, זרקתי ופגעתי. ובעצמי נדהמתי: מה עשיתי? אני פגעתי באדם!"

— "הילדים לא בכו, אלא רצו להתפרץ ולהגן אף הם".

— "התחלנו לאסוף את הפצועים. את הפצועים קשה הובלנו לבית-חולים... לאורך כל הדרך ראיתי אנשים מהסביבה אשר נהרו אלינו, נרעשים לשמע ההתעללות בנו".

— "כעבור ימים מספר שבו כל האסירים. בערב שובם, בעודם יגעים וחיוורים, ראשיהם הפצועים חבושים, סיפרו את שעבר עליהם בבית הסוהר".

(דיווח חברי רמת-הכובש על התפרצות חיילים בריטים לישוב 16.11.1943. מתוך: ימי רמה, הוצאת מערכות, 1964, עמודים 135-153).

זאב צחור

מערכות סטריאו 1987/88
מבחר הסטריאו העולמי
במחירים מיוחדים לחברי
הקיבוצים!!
מבצע החודש מערכות הרמן קרדון ורמקולים J.B.L ארה"ב
מעבדת שירות
תיקונים במקום
סטריאו שירי
איתך לאורך שנים!
הרצל 59 חיפה — 04-671273-4

ברכה אלקטרוניקה בע"מ BE
יבוא ושיווק בסיטונאות ויחידים
★ רדיו טייפ למכוניות ★ רמקולים ואנטנות ★ מערכות הגברה לאולמות
★ מגפונים ★ הורנים עד 100W ★ מיקסרים לשמע ★ מערבלי אור
★ רכיבי אלקטרוניקה ★ מכשירי מדידה ומיקרופונים
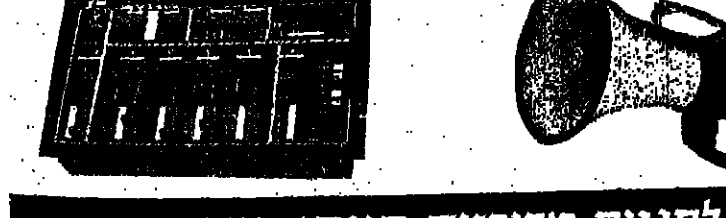
לקניות מרוכזות תינתן הנחה
משרדים וחנות בתל-אביב: רח' מקווה ישראל 23, טל' 625043 — 03-622886
תל-אביב חנות: שד' הר-ציון 16, טל' 380922 — 03-384548
נתניה חנות: רח' רזיאל 7, טל' 053-344769

משפחה שכזאת

מאחורי המעטה המלוכד שהציגה "משפחת האדמה" במלחמתה למען "השבת הגזילה" הסתתרו, לא עמוק מדי, האינטרסים המידיים, תנועתיים ופוליטיים, של כל אחד ממרכיביה. מאבק לא מכובד, שסיכויי הצלחתו היו מועטים מלכתחילה, וסיומו — בהליכה נפרדת של כל צד להסדרים משלו. כתבה ראשונה מתוך שתיים

כמו בסרט "הרפתקה בפר סידון", בו חוזים כיצד גל ענק מתקרב לאוניה ועומד להפכה על פיה, כך ראו ביולי 85 ראשי ההתיישבות, על כל זרמיה, גל אדיר של חובות הנאמד במיליארדי שקלים, שועט לעברם במהירות ומאיים להטביעם. אחרי שנות ארידור העליזות ובעקבותיהן פרשות בלאס, פיט, א.ש.ת. ואחרות, נדמה היה שעומדת לנחות על ההתיישבות מהלומה שממנה לא תתאושש יותר.

פוליטיקאים מהימין חגגו ואילו חבריהם מהשמאל והמרכז לא עמדו על חומרת המצב. התארגנות ההתיישבות הולידה את "משפחת האדמה", שיצאה למאבק קיומי.

מה קרה למשפחה כברכה להסדר חובותיה, מדוע גברו ההבדלים בין מרכיביה, קוצר ראייה פוליטי, אמביוולנטיות וקצת תמימות תנועתי על האינטרס המשותף, והביאו בסופו של דבר למעט מאוד תועלת כלכלית והרבה התבזות פוליטית וחברתית? כיצד קרה שגופתה של ההתיישבות המשיכה להגרר בראש חוצות לקול צהלות שמחתם של משנאיה ומקנטריה, ומאבק שהתנהל בקול תרועה רמה, הסתיים בהליכה נפרדת של כל אחד מבני המשפחה לפינתו שלו, עם הנתח המפוקפק שהצליח לחלץ ומבלי שהאחרים יהיו שותפים לו?

על מה אין ויכוח

לראשי תנועות ההתיישבות היו ברורות שתי הנחות יסוד: א) שהמשבר עמוק ולא מדובר בטיפול שגרתי. ב) שהגורם המרכזי למשבר, היא המדיניות הכלכלית, בעיקר כ-3 השנים האחרונות. לכן "לגיטימי", כפי שאומר ג'ומס, מזכיר הקבה"א, "שמערכת ההתיישבות פונה לממשלה. הוויכוח הפוליטי הוא על המקום שתופסת ההתיישבות בסדרי העדיפות של המדיניות הכלכלית המונהגת ע"י הממשלה".

על הנחות היסוד לא היה ויכוח, אבל מכאן ואילך החלו דרכי המאבק להתפצל, למרות שלכאורה כולם שרו באותה מקהלה, ושתו הרבה קפה בוץ בישיבות תיאום שבסופו של דבר לא תיאמו כלום.

"בהתחלה הלכנו ביחד" — אומר שלמה לשם, דובר התק"ם, "המחלקות הכלכליות של שתי התנועות פרשו את הנתונים ואז התברר להפתעתנו כי מצבנו דומה, למרות שאנו חשבנו שבקבה"א המצב טוב יותר. התברר שלא כך. אצלנו בתק"ם היה שוני אחר גדול לרעה: הקיטוב בין המשקים הוא יותר גדול. אם לנו היו 19 משקים במצב גרוע, בקבה"א היו רק 4. לעומת זאת לנו היו יותר קיבוצים במצב טוב מאוד".

את החומר הגישו לאוצר שתי התנועות ביחד. הם היו מוכנים להתייחס ברצינות לעניין, בתנאי שיידעו פרטים מדוייקים: לא דנים כללית עם התק"ם, אמרו. אנחנו נותנים לקיבוץ א' או ב' ורוצים שמות. בשלב זה הקבה"א נסוג כששיקוליו היו: א) לא רוצים לחשוף שמות, לא רוצים ליצור מועדונים; ב) לא נקבל כל כך הרבה ולא כדאי לנו לחשוף".

בתק"ם היתה נכונות לפירסום שמות הקיבוצים שבמצוקה. "עניין ה-19 מאוד לחץ עלינו וחשנו כי אין ביכולתנו להתמודד עם הבעיה בכוחות עצמנו. אולי התוסף לכך, שהקבה"א שייך למפלגת האופוזיציה, מפ"ם, ולכן השיקול שלו שונה מזה של תנועה השייכת למפלגת העבודה. היה ברור לנו שלא ניענה ללא חשיפת השמות וגם לא היינו הראשונים לעשות זאת. לפנינו צריכה היתה סולל בונה לגלות את נתוניה וגם קופ"ח. כל אחד שבא לבקש סיוע מהממשלה פותח את ספריו: אין כאן חוכמות".

לעומתו סבור ג'ומס כי צריך להתייחס לבעיה לפי שלושה פרמטרים:

1) הערכת המצב הפנימי של כל תנועה;
2) הערכת המצב הפוליטי;
3) קווים אדומים שאותם אין מוכנים לעבור, הנובעים מהנחות אידיאולוגיות, תוך בדיקת המחיר שידרש לשם כך.

בבחינת הפרמטרים הללו מתברר, שישנן דרכים טובות אולי לתנועה אחת ואינן טובות לאחרת. הקבה"א הלך בדרך, שאינו מצטער עליה, המבוססת על שיקולים קיבוציים פנימיים, שיקולים כלכליים וגם שיקולים פוליטיים.

— האם עצם העובדה שהקבה"א ומפ"ם היו באופוזיציה, לא הכתיבה במידה רבה את שיטת המאבק?

— ג'ומס: "היתה לכך השפעה אבל זה כמו ויכוח על הביצה והתרנגולת. אנחנו, מהתחלה, ביקרנו את המדיניות הכלכלית של הממשלה, לא רק בקונטקסט הישיר שלנו, אלא במכלול הגדול: במחיר שהמיגזר היצרני הולך לשלם ובנושא הריבית. מראשית ראינו שהולכת להיווצר קטסטרופה. הכנו באצבעות כי מדובר בהיקפים עצומים".

נקודת ההתפצלות האמיתית, טוען ג'ומס, לא היתה בשאלה הפוליטית, ברגע שאנשי הקבה"א השתכנעו סופית, שאין אפשרות להגיע להסכם ולהסדר עם הממשלה ועם האוצר, מבלי לגרום להריסת התנועה למועדונים ולקבוצות, ליצור למעשה מצב דיפרנציאלי בתחום רמת-החיים, רמת ההשקעה, ההיעוררבות והפיקוח, הוחלט על כיוון פתרון אחר.

"ההיסטוריה תשפוט מי צדק", אומר באירוניה שלמה לשם. "אנחנו חשבנו כי אין דרך אחרת, פתחנו את הספרים, דיברנו על סכומים, הבאנו את העניין לוועדת הכספים, והיתה המולה גדולה. אך זה עבר כי האוצר היה איתנו. זאת היתה הצעה שלו... מפלגת העבודה נרתעה קצת ו...אישרו. אז החלה בעיית המימון, מנה ראשונה של כסף, 40 מיליון דולר הועברה ובעבור חודשיים היו צריכים להעביר מנה שנייה, של עוד 40. והעניין התעכב כי הבנקים אמרו שהם רוצים ערבות מדינה. הממשלה אמרה שהיא לא ניתנת [illegible]. "אנחנו אחראים לניסגרת". ובאז העניין נכהב..."

ג'ומס: "אנחנו הלכנו בדרך ההנפקה. אחרי שיחות עם הממונה על התקציבים אהרון פוגל, אישרו לנו הנפקה של 21 מיליון דולר, החלק היחסי שמגיע לנו אם התק"ם קיבל 80 מיליון דולר. למעשה, נכון להיום, שום הסדר לא הופעל. מעל שנתיים וחצי מתכנית הכלכלית, היו הנפקות, אבל כל מה שקשור להסדרים מוסכמים, לא בוצע בינתיים שום דבר. אני מעריך שעוד להיצה כפה ומסם והסדר עם התק"ם יבוצע. עם המושבים אינני מאמין שזה יתבצע בגלל מה שקרה בשנתיים האחרונות. נושאים קטנים שאפשר היה לסדר איתם או בסכומים יותר קטנים, היו גם בסכומים יותר גדולים אי אפשר להסדיר איתם.

כאשר שוקלים את המשמעות הפנים-קיבוצית, של חלוקת התנועה לקבוצות ויצירת סטיגמה חמורה על קבוצת קיבוצים, אני חושב שהמהלך

גוגה קוגן

מערכות סטריאופוניות למבינים!!!

לקיבוצים למושבים הנחות מיוחדות
בית המסחר עם 33 שנות ותק,
עם ידע מקצועי רב.
שרות אמין, הגון, כולל יעוץ.
אצלנו במלאי ובתצוגה
מיטב היצרנים
בעולם הסטריאו.
אורית מערכות צליל בע"מ. רח' אחד העם 19, ת"א, טל' 03-615507

ריהוט כפרי אמיתי
ישירות מהמפעל
מבצע לקראת פסח

רהיטים מקוריים המיוצרים
בסדרות אישיות,
כשיד המעצב ניכרת
בכל פינה וחיבור.
כל הרהיטים עשויים עץ
מלא משובח בשילוב בדים
יפהפיים ובמבחר גדול.
חדרי שינה • מערכות ישיבה • מזנונים • פינות אוכל
חדרי שינה מיוחד לחברי קיבוצים • מיוחד לקיבוץ חדתי: אפשרי להזמין 2 מיטות בנפרד
אלנור
רהיטים שעושים בית

משפחה שכזאת

(המשך מעמוד קודם)

שלנו היה נכון. בעיקר מתוך ראיית הקבה"א פנימה. יכול להיות שהאופציה הזאת לתק"ם, עם הפיזור שלה וכו' לא היתה אפשרית..."

ואכן, החינגה סביב „חובות הקיבוצים" נהפכה לאחת מהשמחות לאיד מהגדולות שידעה מדינת ישראל. בוועדת הכספים התלבשו אנשי הליכוד על ההתיישבות במטרה כפולה: להוקיע את סחטני בריכות השחייה ולהצדיק מתן כספים נוספים להתנחלויות. הציבור לא ידע להבדיל בין קיבוצים למושבים, בין תק"ם לקבה"א, בין פריסת חובות לבין מחיקת חובות. הכל הפך סלט אחד גדול בו כיכבה המלה „מיליארדים", נוצצת כרמזור מקולקל המהבהב ללא הרף: „הנה עוד כשלון של תנועת העבודה". אף אחד לא רצה לשמוע על ריבית רצחנית, גזלה והסדרים אחרים בהם ניסו אנשי ההתיישבות לנופף בייאוש הסברתי. הקרב על דעת הקהל היה אבוד מראש, וראשי התק"ם השליכו יהבם על מפלגתם הגדולה, הרי היא היתה סוף סוף בשלטון...

אינטרמצו ממסדי

מול ראשי ההתיישבות ניצב אז פקיד בכיר, שלא בחן את הדברים מתוך סנטימנטים מיוחדים, אלא בהגיון קר של כלכלן. אהרון פוגל, הממונה לשעבר על התקציבים.

פוגל, אינו יורה תשובות מהמותן, אלא מבקש פסק זמן קצר על מנת לנסח מדור מדור את תשובתו לשאלה: איך בחנת את נושא מצוקת ההתיישבות ברגע שנציגיה באו לבקש עזרה — כעסק כלכלי כושל או כמיגזור חשוב שיש צורך לחזקו מטעמים לאומיים?

„ההתיישבות בכללה היא נושא חברתי־כלכלי־לאומי מהמעלה הראשונה. לא מדובר בעסק קטן, שאתה יכול לנגח אותו משום שברגע מסויים קרה לו משהו. כאשר ההתיישבות נקלעת למשבר, הממשלה חייבת להתייחס. זה מה שהדריך אותנו בכל המהלכים.

אך את העובדה הזו ניצלו לרעה המערכות ההתיישבותיות השונות. הן ידעו שהן חשובות ולכן הרשו לעצמן התנהגות והוצאות ללא קשר ליכולת שלהן ולמקורות הציבוריים שהועמדו לרשותם. הם ידעו, שברגע של משבר יבוא מישהו לעזור. המעשה ייעשה והוא יוכשר בדיעבד.

התנהגות ניהולית־אזרחית מהסוג הזה היא כה חמורה, שלעיתים אינך יודע מה יותר חשוב, מעמדה של ההתיישבות, או, הוקעת התנהגות שמנצלת לרעה את המעמד הזה".

עבור אהרון פוגל נראית התנהגות זו כמעט כחתירה תחת כל יסוד שלטוני. לדבריו, אין שום יכולת להחזיק מסגרת תקציבית ברגע שישנו גוף אשר מרשה לעצמו לפרוץ כל מסגרת בלי אישור של ממשלה או כנסת. ההתיישבות, לדעתו, לא היתה היחידה שנהגה כך, גם קופ"ח, גם רשויות מקומיות עברו לפי השיטה הזאת. כל מי שידע שהוא מספיק חשוב ולא יתנו לו לפשוט רגל, ניצל את העובדה. „זאת היתה אחת הסיבות למשבר הכלכלי החריף, שהיה גם למשבר חברתי. תיקון המצב הוא תנאי הכרחי לכל מערכת הצעדים המיועדים להפוך אותנו למדינה מתקדמת, נורמלית.

ברגע שהמשבר פרץ, הגישה של האוצר אמרה: לא ניתן לסקטור הזה ליפול, אבל כל תוכנית ההבראה וסיוע תלווה בתוכנית הבראה מקיפה, חווית, שעל פיה הגורמים המרכזיים, שהביאו למצב, יוסרו. כך יקטן הסיכון שדבר כזה יישנה, בעתיד.

כגודל חוסר האחריות שגילו הסקטורים השונים בתוך ההתיישבות, כך גם היתה ההתייחסות אליהם. כלפי המושבים החדירה היתה הרבה יותר לעומק, תוכנית ההבראה היתה יותר קשה ועמדה למשל על שינוי תיפקוד מאוד משמעותי של ארגוני הקניות וביטול הערבות ההדדית, על מנת שהתפרצות מחודשת של בעיות, לא תיהפך לבעיה לאומית. התוכנית היתה חריפה ביותר כלפי המושבים. בתק"ם נשמר סעיף הערבות הדדית, כי היה סיכוי שהמערכת כולה תשתתף במאמץ ההבראה הכללי.

שלמה לשם: היינו מודעים לצד הפוליטי של המאבק אך סברנו שהדבר החשוב הוא לפתור את בעיית הקיבוצים. בטווח ההיסטורי הארוך, זה הגורם שקובע

אהרון פוגל: המערכות ההתיישבותיות ידעו, שברגע של משבר יבוא מישהו לעזור, לכן הרשו לעצמן התנהגות והוצאות, ללא קשר ליכולת שלהן ולמקורות הציבוריים שהועמדו לרשותם

— מה ביחס לטענה כי הריבית הרצחנית היא הסיבה למשבר?

— טענת גובה הריבית היא סימפטום מאוחר יותר. כאשר המשבר היה בעיצומו, יתכן כי גובה הריבית השפיע על גובה המשבר, במיוחד בשנתיים האחרונות, אבל בוודאי לא על עצם היווצרו. יכול להיות שגורל הריבית האיץ את הטיפול בנושא שאולי היה אפשר להתגלגל איתו עד חצי שנה.

ההתיישבות, לדעת פוגל, היתה מערכת שכל פעילויותיה הכלכליות והלא־כלכליות מומנו באשראים הזולים ביותר שהיו במדינת ישראל, כר"כ בריביות שליליות. „חשוב להבין את התהליך: ברגע שלוקחים הלוואה — אפילו מסובסדת — ויודעים מראש שלא יוכלו להחזיר אותה, ביום הפרעון פורע הבנק אוטומטית את אותה הלוואה ע"י כך, שהוא מכניס אותך למשיכת יתר או לאשראי חריג. או נקלעים למצב, שמשלמים ריבית חריגה, שאכן זאת ריבית גבוהה יותר, שנועדה למנוע לקיחת האשראי ובוודאי לקחת אשראי לעשיית עסקים כאלה או אחרים. הדבר אינו נובע מכך שמבנה האשראי מתחילתו היה יקר ובלתי אפשרי. אם היה יקר, אסור היה לקחת אותו מלכתחילה".

בשביל פוגל, מי שבונה מפעל על סמך אשראי שאינו יכול להחזירו לאחר ההשקעה, ולכן נכנס לריבית חריגה, שלא יעשה מפעל.

— אבל גישה זאת היא לא ציונית...

— זאת בהחלט ציונות לעבוד בצורה אחראית ונכונה. מי שרוצה להקים מפעל ונמצא באיזור א' — והתיישבות ברובה נמצאת באיזור כזה — מקבל 40% מענק. יש אשראי ספקים לטווח ארוך והדברים צריכים להיות בדוקים. אם מישהו חושב שאין לו מספיק מימון להקים מפעל, שילחץ על הממשלה שתינתן לו, אם היא לא נותנת לו, שלא יעשה ואם בכל זאת הוא עושה ומסתבך, זו אחריותו. יכול להיות שהממשלה לא בסדר, לא משקיעה בציונות, או העניין הופך לפוליטי, צריך להלחם שהיא תיתן, או להחליף את הממשלה.

פוגל טוען שנציגי המגזרים השונים של ההתיישבות, אנשים בעלי יכולת כלכלית, ראו שכללי המשחק הבסיסיים השתנו. הבעיה היתה, שמצבו ההתחלתי של כל מגזר היה שונה מבחינת עומק הסתבכותו. המושבים היו המסובכים ביותר, לאחר מכן התק"ם ובסוף הקבה"א. בשני הראשונים היה צורך במעורבות ממשלתית יותר גדולה, כאשר הקבה"א שהיה יותר אחראי, בטווח הארוך, שמר יותר על חוסנו.

הקבה"א הלך בדרך של גיוסי הון אלטרנטיביים, השענות על הערבות ההדדית והיכולת הניהולית הפנימית שלו. הוא לא נזקק למקורות ממשלתיים בהיקפים שנזקקו האחרים וזה לזכותו.

אמנם גם בו היתה מידה מסויימת של חוסר אחריות בהתנהגות, אבל יותר בתחום ההשקעות הכלכליות, שמבנה המימון שלהם לא תאם את ההכנסות הצפויות ויצר בשל כך בעיות חריפות בדרך.

„אין ספק שכל אחד שלא מקבל מהממשלה חושב בטווח הקצר שהפסיד משהו. בטווח הארוך יותר זה מגדיל את החוסן שלך, מגדיל בסופו של דבר את היכולת לצאת מהמשבר, בלי שמישהו מבחוץ מתערב בעניינים שלך, אתה לא נתקל בקשיים להשיג מקורות למימון שוטף כמו אחרים. אך הדבר מחייב גחישות וחישוקים פנימיים חזקים ובעיקר: ויתורים לטווח הקצר".

חזית אחת של יצרנים

„היינו צריכים לגייס חזית רחבה של כל הכוחות היצרניים, קודם כל מההסתדרות, מכור, מתנועות ההתיישבות וגם מהתעשייה הפרטית, ולהיאבק במשותף נגד המדיניות של הממשלה", אומר אמרי רון, היום מזכיר קיבוץ משמר־העמק.

„לדעתי הדבר הזה לא נוסה או לא הצליח, אם היה מצליח, שום כוח פוליטי לא היה עומד נגד חזית כזאת של יצרנים האומרת: ריבית כזאת אנו לא משלמים. אנחנו מוכנים לשלם עד גובה מסויים, משם והלאה, תשברו את הראש עם המדיניות שלכם. היו באים בזחילה אל הגוף המאוחד הזה והיו מוכרחים להתפשר איתו".

אמרי רון סבור כי לא היה סיכוי לפעולה אגררית של גוף הנקרא „משפחת האדמה", „איפה בעולם הצליחה פעולה של איכרים" הוא שואל רטורית. הבעיה לא היתה חקלאית אלא עקרונית, של יצרנים. לכן היה צריך להתארגן על מנת להוביל מהלך אופוזיציוני שיש לו סיכוי עם פעולות אולטימטיביות על השולחן. שום כוח לא היה עומד נגד מהלך כזה.

איך הדבר הוחמץ? „ראשית כל התק"ם לא קיבל את דרך הפעולה. ובפועל קרה, שכל תנועה הלכה להסתדר לבד עם המערכת. המושבים לבד, עם ועדת רביה, והתק"ם עם ההסדרים שלה. הקבה"א ניסה, מאוד מאוחר, אך בכנות, לעשות פעולה משולבת, אך הקבה"א לבד לא יכול לשאת דבר כזה. אני לא מאשים אותם.

לתק"ם היתה עמדת מפתח בתוך מפלגת העבודה והיה צריך להגיע לשולחן הכלכלי של המפלגה, לשמעון פרס ולא להסתפק בהפגנות ה„אוהל" מול הכנסת. זה לא מספיק. בפועל הלך התק"ם להסתדר עם המערכת ולא להאבק נגדה. ברור שיש לזה נימוקים פוליטיים. ידלין נאם מאוד יפה אך לא נאבק בדרך שבן־אהרון הציע, כי טענו שזאת שבירת כלים. חשבו שצריך להתנהג יפה ולשלם את החובות. למעשה רק המושבניקים לא שילמו את החובות כי הם במצב של כונס נכסים.

הדבר השני שעשה התק"ם גרוע, סבור אמרי רון, הוא שחשף את קיבוצי המצוקה שלו לא רק נקאית אלא גם ציבורית, וכתוצאה מכך המצוקה שלהם גדלה משום שכל נותני הכספים, לא רק בנקים, סגרו את הברז. נוצרו בעיות כלכליות יותר קשות שיצרו בעיות חברתיות עוד יותר קשות. היתה כאן התבזות מכל הבחינות.

„מכל הסיפור הזה, קיבל התק"ם בסופו של דבר איזה 580 מיליון שקל והמושבים מיליארד ורבע ובפעם הראשונה בתולדות המדינה, תנועה התיישבותית אחרת (הקבה"א) לא קיבלה דבר. פעולה נכונה, חזית רחבה של יצרנים ולובי חזק בוועדת הכספים, היתה יכולה להניב כפליים ממה שהושג.

אוהל לקומזיץ ולא למחאה

בשלב האחרון של מאבק „משפחת האדמה", הוקם מול הכנסת „האוהל הטוב" במטרה להביא לתודעת הציבור ומנהיגיו את בעיות החוב של ההתיישבות העובדת. האוהל הוקם בעיתוי אומלל מבחינה ציבורית: הטלוויזיה שבתה ובקושי היה הד ציבורי למאבק.

קדמו להקמת האוהל שורה של החלטות מטעם מטה מאבק משותף של התק"ם, הקבה"א ותנועת המושבים, אשר דיברו על כינוס ועידה של כל ישובי ההתיישבות העובדת, כינוס של נציג מכל ישוב בארץ עם רגלו בירושלים, מבצע שכונה „המרבד הירוק", שליחת צוותים של מסבירים לי־119 ח"כים, שביתת שבת של ראשי התנועות מול משרד ראש הממשלה, שיבושים מבוקרים באספקת תוצרת חקלאית, חסימת צמתים חיוניים ופרישת ח"כים של תנועות ההתיישבות והקמת סיעה לוחמת בכנסת(!).

מספר הנרי אספלסי, נציג הקבה"א במאבק: „היינו מטה מבצעי, כפוף למטה הפוליטי של מזכירי התנועות. הקדמנו אותם בהרבה החלטות מעשיות, משום שראינו את הסחבת המכוונת והמטה הפוליטי ישב בישיבות סרק שלא הניבו שום תוצאות.

לגבי האוהל — המטרה היתה להקים אותו בתוך הקונגרס הציוני. היו לכך כל האישורים אבל זה לא התקבל ע"י המטה הפוליטי. בסופו של דבר הביא ידלין את החלטת המטה לפרק את האוהל ויהודה וולמן, שהתנגד להחלטה, התפטר".

אמרי רון: היינו צריכים לגייס חזית רחבה של כל הכוחות היצרניים ולהיאבק במשותף נגד המדיניות של הממשלה. שום כוח פוליטי לא היה עומד נגד חזית כזאת

הנרי שולף מסמך בו מפורטת שורה של פעולות מחאה לביצוע אחרי פירוק האוהל. אף אחת מהן לא הוצאה לפועל, כי כולם רצו להסדרים נפרדים שעשו צחוק מהסיסמה „להחזיר את הגזילה". סיסמה יפה למאמרים אבל לא ל„אקשן" אמיתי.

וולמן דרש: 1. שהתק"ם והמושבים יפרשו מהממשלה. 2. מייד אחר הפרישה להגיש הצעת אי־אמון בממשלה. 3. טירפור העברת תקציב המדינה. 4. הכרזת ההסתדרות על סכסוך במשק וכריכת נושא ההתיישבות כתנאי להסדר התקציב בין ההסתדרות לאוצר. 5. החרמת הקונגרס הציוני וניהול קונגרס מקביל באוהל ההתיישבות, קונגרס שיבנה על בסיס שביתת רעב של מזכירי התנועות. 6. הפסקת הספקת תוצרת חקלאית. 7. משמרת ליד ביתו של שר האוצר. 8. פלוגות כוננות למניעת עיקולים (כפי שנוסה בהצלחה בבית שערים).

מכל ההצעות האלה לא בוצע דבר. הנרי סבור כי אם היו ממשיכים במאבק חזיתי היו מצליחים לשנות את סדר העדיפויות של הממשלה, למרות ששמעון פרס אמר שהוא לא יכול לדרוש את מחיקת החובות כי בעקבותיה יבואו אחרים עם דרישות דומות. „הוא (פרס), בכלל לא הבין מה גודל האסון. ניסים הוליך את כולנו שולל עם ההבטחות שלו, הוא רצה להעביר בפינה את ההתיישבות, שתבוא על ברכיה לבקש עזרה, ולהציג אותה, לקראת שנת הבחירות, כנצלנית הידועה רק לתבוע. את זה בחלקו הוא הצליח".

התבזות של התוקפים ולא הנתקפים

כאשר מדברים עם שלמה לשם על מחיר החשיפה, או בלשון אחרים, „ההתבזות הפוליטית של התק"ם", הוא קורא את התמונה אחרת. „ידענו שיש מחיר, אנחנו לא חושבים שזאת היתה התבזות, ההתבזות היתה של התוקפים. שמנו את הקייס שלנו על השולחן, היינו מודעים לצד הפוליטי הכרוך במאבק, אך סברנו שהדבר החשוב הוא לפתור את בעיית הקיבוצים. בטווח ההיסטורי הארוך, זה הגורם הקובע.

אם יש ביקורת עניינית, היא מתמקדת בתמורה שהתקבלה. לטענת המבקרים, ההסדר, גם אם יתבצע, אינו עותר את הבעיה אלא רק מקל ואם הוא לא פותר, לא היה צריך לחשוף. זו טענה לגיטימית".

ג'ומס: מתוך ראיית הקבה"א פנימה, אני חושב שהמהלך שלנו היה נכון. יכול להיות שהאופציה הזאת לא היתה אפשרית לתק"ם

הקבה"א, אומר לשם, לא הכריע פוליטית בלבד אלא גם לפי חישוב כלכלי טהור: „הקבה"א עשה חשבון שיתנו לו כספים ב־8.9% ובהנפקות ישיג ב־9.9%. בשביל אחוז אחד לא שווה לו כל העניין. פשוט עניין מסחרי גרידא. אם היו מבטיחים לקבה"א לפתור את כל הבעיה של החוב, למחוק שליש או משהו כזה, אני מבטיח שהיו הולכים לזה בלי להניד עפעף. היתה כאן מטעמנו גם הכרעה פוליטית, אבל מסוג אחר, אולי לא מוצלחת, אך ידעו שיש ליכוד, שיש שר אוצר כזה, שיש מפלגת העבודה: ידעו מה קורה. החשוב ביותר היה הנושא. חשבו שנקבל יותר והיו מוכנים לשלם את המחיר. היתה נאיוויות מסוימת אצל חלק מהאנשים. חשבו שאם מסכמים עם פקידות האוצר זה מיד מתבצע. איש לא תיאר לעצמו שתהיה סחבת כזאת. ראשון המופתעים היה ידלין עם כל נסיונו הפוליטי. הוא לא הכיר התנהגות ציבורית כזאת".

— האם האמביוולנטיות הפוליטית של התק"ם ביחס למפלגת העבודה לא הכריעה בסגנון המאבק?

לשם מודה כי אצל חלק ממקבלי ההחלטות בתק"ם, היה קיים מוטיב כזה, למרות שהוא אינו יכול להוכיח. לדעתו היו כאלה שלא רצו למתוח את החבל יותר מדי. הם יגידו בכנות שלא היתה כאן העדפת האינטרס המפלגתי על פני התנועתי, אלא שכיוון שהם מכירים את נבחרי המפלגה, „אי אפשר להביא אותם יותר רחוק מזה. יותר טוב ללכת איתם עד פה מאשר להגיע לקרע בו לא נרוויח שום דבר".

אלה שהתנגדו לכל הצעת פרישה מהממשלה אמרו: „מה נקבל אם נפרוש? נקבל יותר? פתאום זה יסתדר?" אפשר ללחוץ, להקים את האוהל, לכנס את מרכז המפלגה ולתבוע החלטות, להסביר לראשי המפלגה שבהתנהגותם מסכנים את מערכת היחסים עם התנועה, אבל פרישה לא, הרוב לא הסכים.

הדבר המפליא, שלא קם לובי לוחם של ההתיישבות עם שרים וח"כים משלנו וח"כים של מפ"ם ומפלגות אחרות, שהיה יכול להביא להצעת אי־אמון בממשלה, ואולי זה היה עובד". בסיכום סבור לשם כי המאבק הפוליטי לא נעשה בצורה שתאמה את גודל המשבר. לא רק מצד התק"ם אלא גם מצד הקבה"א אשר לא היו לו אותן התחייבויות פוליטיות, ובכל זאת לא הביא את מפלגתו להקמת רעש שיניעו את אמות הסיפים.

גוגה קוגן
(רשימה ראשונה)

כורסאות שאינך חוזרת!!!
פינות ישיבה מעור (1+2+3)
ממיטב תוצרת איטליה
בשלל גוונים במקום 7,800 רק 3,900
פינות ישיבה בריפוד בד
(1+2+3) המילה האחרונה באיטליה
במבחר בדים
במקום 3,800 רק 1,900
50% הנחה
סופשבוע רזיבם על כל מזרון!
מבצע:
מזרונים אורטופדיים
140×190 החל מ־300 ש"ח
סופשבוע זוגי חינם לקונים כורסת טלוויזיה מעור, מתנודדת מסתובבת (תוצרת דנמרק) המחיר: 490 ש"ח (כולל מע"מ)
■ אספקה מיידית ■ הובלה מיידית ■ אחריות ל־10 שנים
דימור
החברה האמינה והוותיקה בישראל ◇ 1,000 מ"ר של תצוגת רהיטים מרהיבה ◇ ארלוזורוב 53 ת"א (בניין השופרסל)

האם בריאותך חשובה לך?
בוא כבר עכשיו ותעשה את הבדיקות במכון „אדיר" במקום להמתין בתור
המכון מציע שירותים של:
● מכון לב (א.ק.ג. — דופלר, א.ק.ג. ארגומטריה — בדיקת לב במאמץ, הולטר (כו')
● מכון ריאות — (תפקודי ריאות, צילום חזה וכו')
● מכון רנטגן — כולל בדיקות I.V.P.
● בדיקות שמיעה, ראייה, בדיקות מעבדה, שונות וכו'
● מכון אולטרא סאונד: כבד, כליות, כיס מרה, טחול, אולטרא סאונד גניקולוגי
בדיקת CHECK UP מחברת
CHECK UP מיוחד לנשים הכולל:
בדיקה גניקולוגית, משטח צואר הרחם (PAP SMEAR) בדיקת שד, בדיקת בלוטת התריס
מרפאת מעקב להריון
המכון פתוח לנוחיותכם בשעות 08:00–20.00 רצוף
לקביעת תורי: 052-541114, הרב קוק 8, נתניה
אדיר להיות בריא
20% הנחה לחברי קיבוצים
אדיר ADIR MEDICAL DIAGNOSTIC CENTER מרכז לאיבחון רפואי

עכשיו JBL
לכבוד חגיגות הארבעים למדינה
מחירים מיוחדים לקיבוצים
סיקמא אינטרנשיונל סחר בע"מ
★ יבואני ומפיצי הציוד היוקרתי JBL
★ מערכות הגברת קול לכל גודל שטח פתוח וסגור
★ מגברים CARVER • אקולייזרים ואפקטים UREI
★ רמקולים ביתיים של JBL
יעוץ והדרכה חינם באולם אקוסטי — תקפה על חשבוננו
סיקמא
אולם תצוגה ומכירות, שד' רוטשילד 15, ת"א (במרתף), טל' 03-5101867-8, 03-661296-7

בין יהודה הראל וחבורתו, אנשים רציניים, לבין „שומרי הגדרות", לא קוטלי קנים, שוררת הסכמה רק לגבי עובדה עצובה אחת: הקיבוץ נתון במשבר. כל השאר, כלומר, הדרכים ליציאה ממנו, שנוי במחלוקת קשה. לדידם של הראשונים, מובטח עתידו של הקיבוץ רק אם ישתנה בתכלית וינהיג „מערכת משקית־קיבוצית חדשה". לדידם של המתנגדים, מה שהיה רצוי שיימשך: הקיבוץ מוכרח להיות המסגרת האחת, הכוללת קהילה, ישוב, כלכלה, חברה, חינוך ומגורים לכל החיים (ר' ישראל ביטמן, עמ' 8). שנה יקרה מחייו הקדיש הראל (54, מרום־גולן) למסע התעוררות בקיבוצים, לימי עיון, להדפסת חוברות. מחרתיים (25.2, בין 9.00—15.00, הכניסה חופשית) במבצרו, „יד טבנקין", תחת הסיסמה הזהירה „הקיבוץ – הצעד הבא". הוא עומד לירות בכל תותחיו במתנגדי השינוי. בין היתר, יסתייע ברעיונות ובנסיונות המובאים בזה:

קרב הראל

פוטנציאל מבוזבז

ד"ר יוסי ריין, יועץ כלכלי ומומחה למדיניות עסקית. כמעט מונולוג:

„אני מסתכל מהצד, ורואה מערכת עסקית שיש לה עקרונות משלה ושפה משלה והישגיה בתחום העסקים אינם מספקים.

על זה אני אומר שני דברים: מי שלא מרוויח, מסכן את קיומה של החברה, שכן אחריותה של החברה היא לעשות רווח.

הנחתי היא, שלפעילות עסקית יש כללים אוניברסליים וכיוון שהמערכת הקיבוצית חיה בסימביוזה עם החברה, הרי היא חייבת לדבר בשפה אוניברסלית ולקיים את כללי המשחק של השוק. כל המאמין, שיש חוקי גרביטציה אחרים לקיבוץ, למד, בדרך הקשה, שאין דבר כזה.

המערכת הקיבוצית נתונה היום במצב כלכלי קשה, כאשר אין בכוחה לפתור לעצמה את הבעיה. נדמה, שמעולם לא ניתחו לעומק את הסיבות המבניות לכך, שהמערכת הזאת מתקשה לקיים את עצמה.

בעבר היו מקורות ההון זולים, מי שעסק בתעשיה, לא התקשה לגייס מקורות. התוצאה היתה תחושה של רווח ושפע, שלא היו קשורים בתעשיה. הדבר בלט עוד יותר בתקופת האינפלציה. היו מקרים, בהם שימש המפעל מקור לגיוס הון וחלק מההון שימש לצריכה ולא לפיתוח הפעילות העסקית. כך עברה כל מדינת ישראל. ואז, לפני ארבע שנים בערך, השתנתה המגמה וצריך היה להתחיל להרוויח מעבודה.

חלק גדול מהמגזר העסקי, גם הקיבוצי, לא ידע ליצור רווחים מפעילות תעשייתית. גילגלו כסף, ידעו להרוויח מפעילות פיננסית, ולא מתעשיה. צמח דור של מנהלים, שלא ידע לעשות רווח מניהול תעשייתי לשמו.

בתנועה הקיבוצית לא יצרו אסטרטגיה המתבססת על עקרונות תחרותיים. קיבוצים הקימו מפעלים קטנים ואינטימיים, בחצר המשק. קראו לזה ענף. יש גן ירק, יש רפת ושלחין, אז יש גם מפעל. לא אחד, שלושה.

ישנה כאן תופעה של חוסר הבנה בסיסי בכללי הסביבה התעשייתית. הסיכוי למצוא, בקהילה קטנה, את המנהל הטוב ביותר, את המהנדס ואיש המחקר הדרושים — הוא קטן. תעשיה עובדת על ריכוז מאמצים, על יצירת יתרונות לגודל, על מקורות חיצוניים של הון סיכון והון למחקר ולפיתוח.

בקיבוץ ישנו עקרון לפיו אין מנפיקים מניות לציבור. התוצאה היא, הימור מתמיד בהון העצמי. בתעשיה זה לא מקובל. זה כמו לשחק כדורעף על מגרש כדורגל.

בקיבוצים ישנם מספר מפעלים לייצור נעליים. אני שואל, מדוע לא הסכילה התנועה להקים להם תאגיד עסקי משותף? או מפעלי המזון, שחיבורם יחד, היה יוצר תאגיד גדול, מהחזקים בארץ. ידוע, כי הבעיות המרכזיות הן בתחום השיווק וההפצה.

יועץ כלכלי, יוסי ריין: יש ליצור תאגידים של קיבוצים או של תעשיות

התשובה לבעיות האלה היא מערכת שיווק עם מדיניות אגרסיבית, על־מנת ליצור יתרונות תחרותיים בשוק.

לי נדמה, שאין מבינים נכון את תפקידם של מוסדות התנועה בניהול המערכת. עוסקים בהקצאת כסף, ערבות הדדית, חלוקה על־פי מפתח פילנטרופי. מי שמצבו קשה, יש לו סיכוי לקבל יותר. מקימים קופה מרכזית, שמחלקת כסף לפי עקרונות לא רציונליים. במונחים כלכליים, זה אומר פריון הון גמור, ולאורך זמן שוחקים את הנכסים של המערכת.

ב־200 המפעלים של התק"ם ישנו פוטנציאל שאינו מנוצל והבעיות חוזרות על עצמן: ריבוי מפעלים בחצר הקיבוץ, חוסר שיתוף פעולה בין הקיבוצים לניצול התשתית הקיימת, מחסור בכוח אדם מקצועי, שאלות רוטציה, ניהול, מערכות מידע לקויות, אי־ידיעת התוצאות העסקיות האמיתיות והיעדר נתונים רלוונטיים לניהול המערכות, ועל זה יש להוסיף את הקושי בגיוס עובדים וקיום שלוש משמרות.

ישנם מפעלים בקיבוצים ומחוצה להם, שהשקיעו הון באוטומציה, אבל אין להם מי שיעבוד משמרת שלישית, וכך נגרמים הפסדים. כנראה שרק שניים מכל עשרה מפעלים קיבוציים מרוויחים. ההגיון אומר, על כן, שמישהו צריך לבחון את התמונה הכללית ולהיות בעל כושר החלטה, כמו — סגירת מפעל כושל, יצירת שותפויות עסקיות בין מספר קיבוצים וכו'.

דוגמא נוספת: מפעלי המשקפיים. רוב היצרנים בתחום האופטיקה בישראל הם קיבוצים. למה שאתם, הקיבוצניקים, תהיו חוטבי העצים של בתי העסק בקניון? למה שהם, בסינרים הלבנים, יפיקו את עיקר הרווח? מדוע לא תקום רשת הפצה השייכת לארגון יצרני המשקפיים, שגם ירוויח?

מה אני מציע? שאחד מהמפעלים יוותר על גאוותו ויצטרף למיני קונצרן למשקפיים, רהיטים, פלסטיקה — וזה יכלול מחקר, שיווק וחברת מניות שמנפיקה מניות ומשתפת את הציבור בבעלות על הנכסים.

ארגון כקיבוץ (בודד) לא מתאים לנהל תעשיה. הכל נגזר: גודל הקהילה, מחסור במקורות ומחסור באמצעים למחקר ולפיתוח, כדי להתחיל ולשחק בסדרי גודל מקובלים בשוק, יש להתארגן אחרת. יש ליצור תאגידים של קיבוצים או של תעשיות, שיוכלו להיות גורמים תחרותיים, שחקנים חשובים במשחק השוק.

אני שומע שוב ושוב אומרים בקיבוצים: „אנחנו לא קונצרן", והתשובה לכך — הקונצרן קיים, אלא שלא יודעים איך לנהל אותו, וזאת אחריותם של מנהיגי התנועה. אומרים שישנם שיקולים חברתיים, אידיאולוגיים, הנוגדים קיומה של מערכת מחייבת על־קיבוצית. אם הקיבוצים היו מאוזנים והיו להם הצברים מספיקים, ניתן היה לעשות כל מה שרוצים — שוויון, אוטונומיה, צריכה, חינוך — דברים, שלקיומם דרוש כסף רב. אבל אי אפשר להזדקק להזרמה חיצונית, לסיוע כספי ממקורות חיצוניים ולטעון לקיומה של אידיאולוגיה בנוסח האוטונומיה של הקיבוץ הבודד ולהתכחש לקיומה של מערכת קונצרנית משותפת, שיש לנהל אותה כיאות."

אימת השינוי

טועה מי שמשער, כי היחידה לייעוץ חברתי ואירגוני בתק"ם הומה בימים אלו, מנציגי קיבוצים הנאבקים שם על תורם לקיים „סדנאות שינוי".

עמיר לוי (גבעת־ברנר), רכז היחידה, מבקש להדגיש כי לא מדובר ב„סדנאות שינוי", אלא „סדנאות לבחינת דרך ויעוד". לוי, כמו פעילים מרכזיים אחרים בתק"ם, מסתייג מהמלה „שינוי".

„הסדנאות לבחינת דרך ויעוד" פותחו ביחידה לייעוץ ואירגון חברתי בתק"ם, ומתקיימות בקיבוצים ע"פ הזמנתם. „הסדנאות אינן מטרה בפני עצמה", מדגיש עמיר לוי, „הן מגייסות אנרגיה מחשבתית, מכנה משותף להבנת הבעיות, וכוח פנימי לנסות ולהתמודד עם המצוקות."

במהלך כל סדנה, בה נוטלת חלק קבוצת חברים מוגדרת בתוך הקיבוץ, מתקיימת גם שיחה חופשית עם חברי הקיבוץ כולו, להעלאת מצוקות הפרט והכלל. חלקה האחרון של הסדנה מוקדש להקמת צוותי עבודה, התארגנות, פעולות הבהרה ונקיטת כיוונים אפשריים לשינוי.

רכז היחידה לייעוץ, עמיר לוי: אנו מציעים להקשיב לרעיונותיו של הראל

רבים מן הקיבוצים נרתעים מלעסוק בסדנאות לכלל החברים, ומעדיפים להשאר ברמת הקדקוד, דהיינו, סדנאות לחברי מזכירות ופעילים.

„לדעתנו", אומר עמיר לוי, „הצורך של חברים בקיבוצים לעסוק בבעיות הוא רציני ואנו מאמינים, כי אילולא הרתיעה הטבעית של חלק מהממסד בקיבוץ מלהכנס לנושאים כואבים, לחטט בהם, לנסות לעשות שינוי ובמלוא האנרגיה, היינו מוצפים בקשות. כן, הרצון לשינוי מאיים, מעורר חרדות".

ביחידה עצמה חלוקות הדעות לגבי התאמת הסדנאות לקיבוצים מסויימים. קיימת, למשל, התלבטות, האם קיבוץ משברי, מקבוצת ה־19, למשל, מתאים לעמוד בשינוי ומסוגל להשתתף בסדנה, המחייבת ריכוז כה גדול של אנרגיה.

הנבואה, בסופו של דבר, לתהליכי שינוי מעוררי מחלוקת וגם תובעים מאמץ כספי. האם מסוגל הקיבוץ המשברי להשתנות?

גם תוצאות הסדנאות, המתקיימות בקיבוצים, שנויות במחלוקת ולא רק ביחידה, אלא גם בקיבוצים כאלה מתעוררת, לעיתים, חרדה. האם מחייב שינוי טכני? האם לא מספיק שנוצרת הידברות ומועלים רעיונות חדשים?

הקיבוצים, כדרכם, מחפשים תאכלס ומצפים לתוצאות ממשיות תוך מספר חודשים. אם אין פתרון בסופו של התהליך, יאמרו, יתכן כי הוא מיותר.

„התחומים בהם אנו עוסקים", מטעים לוי, „אינם מאפשרים שינוי ב־4 חודשים. חייבת להיות פרופורציה בין הציפיה והתוצאה. לצערי, ברבים מהקיבוצים לא נקלטה עדיין התפיסה, כי בירור רעיוני, ליבון בעיות ולמידה, הם חשובים כשלעצמם."

למרות היסוסים וספקות, השלימו עד עתה 10 קיבוצים סדנאות לבחינת דרך ויעוד, וב־25 אחרים הם בעיצומן: ברמת־יוחנן, מעגן־מיכאל, ומרום גולן חרשו הסדנאות חריש עמוק. במהלכן נבדקו תחומי חינוך, חברה ותעשיה. בעקבותיהן הוקמו צוותים, המוליכים שינויים מפליגים במסגרות ובהרגלי החיים, שאפיינו את הקיבוץ בעבר.

הקשיבו להראל!

לו היתה מזכירות התק"ם משוכנעת שהתנועה אינה במשבר, ותובעת שינוי, סביר להניח כי ידיה של היחידה לייעוץ חברתי היו מלאות עבודה. אלא שכידוע אין הדבר כך והיחידה פועלת על „אש קטנה" ומסתפקת, כהגדרת עמיר, ב„נתינת שרותים וסיוע לקיבוצים מעוניינים."

לוי: „בחלק מהקיבוצים אומרים לנו: הלכנו עד עתה בדרך קיבוצית מסויימת שנגמרה. האופק נסגר, לאן מועדות פנינו? אנו מציעים להם להקשיב לרעיונותיו של הראל, להתחבר אליהם. לנו, לאנשי היחידה, משמשים רעיונותיו קטליזטור לחשיבה יצירתית, לשבירת חשיבה סטריאוטיפית לרענון ולהתחדשות".

עמיר לוי בטוח, כי עם מסקנתו של הראל יש לעצור קדימה. „התנועה הקיבוצית נמצאת על פרשת דרכים היסטורית. הקיבוץ משנה תפקידו ואופיו, כיווני הפתרון, הזורמים מן הקיבוצים אל צוותו של הראל וחוזרים, הם מוגדרים, יש לקחתם ולתרגמם לשפת המעשה הקיבוצי."

האם מקובלת עליו נבואת הזעם של פרופ' ישעיהו ליבוביץ, המתארת את הקיבוץ כחברה, ההולכת ואוזלת מתוך עצמה, כזו, שסיימה מכבר את תפקידה בחברה הישראלית, ובנוסף — התוכל המהפכה המוצעת ע"י הראל לעצור התגשמותה של נבואה זו?

עמיר לוי אינו מוכן להתחייב. „בהיסטוריה של העמים", יאמר, „אין דוגמה לתנועות מהפכניות שחידשו עצמן במהפכות חוזרות." אחר־כך הוא מוסיף: „אם אנו מאמינים בעיקרי העיקרים של הדרך הקיבוצית, נעשה מאמץ הירואי ונשתתף בנסיון הזה. נוסחת הצלחה לא קיימת. יש תקווה ואמונה. בעובדה, מאות חברים משתתפים בסדנאות באפעל, אנרגיה רבה זורמת בכיווני שינוי חיוביים. זאת אינה מטרה, אבל יתכן מאוד שאנו בדרך הנכונה."

הגליל, גלה לי שביל

לפני שנה יזמה קבוצת חברים מהתק"ם סדנה באפעל עם פרופסור יחזקאל דרור. בסדנה השתתפו 40 איש, מקבץ לא מקרי מרחבי הארץ. שלושה מהם היו חברי הגליל העליון: לינדה לוין (עמיעד), אהרון ולנסי (כפר גלעדי), ואורי בנאי (דפנה).

בסדנה הזאת, סדנת פרופ' דרור, התגבשה תפיסה הגורסת, כי הכלים המצומצמים העומדים לרשות הקיבוץ הבודד, אינם מאפשרים עוד פתרונות, לכל מצוקותיו וכי על כן יש לחפש דרכים בהן ישולבו כמה קיבוצים סביב מערכות הכלכלה, החברה והחינוך.

בגליל רואים היום בסדנה זו, את נקודת הזינוק ומקור ההשראה לאשכולי השינוי השונים הנבחנים שם, הלכה למעשה. כשתמה הסדנה הצטרפו אל לוין, ולנסי ובנאי חברים נוספים, ויחד היו לחבורה המרבה להיפגש, תמיד בשישי אחה"צ, תמיד במשרדו של אהרון ולנסי במכללת תל־חי.

אורי בנאי מכחיש כי מדובר בהתכנסות מחתרתית. עובדה, לחבורה צורפו גם ראש המועצה האזורית זלמן גמטנר והוזמן גם יוסי גנשר, מנהל פיתוח הגליל.

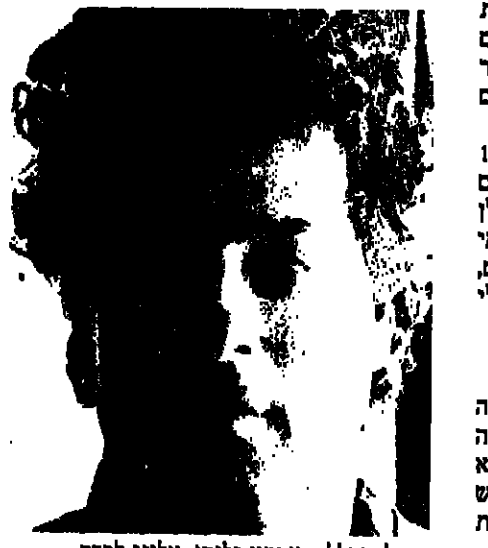

מנהל מכללה, אהרון ולנסי: עלינו לקדם מהלכים נמרצים, לפני שלא יהיה בשביל מי

„היתה לעתים הרגשה, שאנו גולשים לרמה של שיחות נפש חסרות תכלית" אומר בנאי „אבל בין לבין, עלו רעיונות כלכליים ואחרים. היו מהמוזמנים שהתלהבו יותר ואחרים, שבעצם לא הבינו מדוע הוזמנו לפורום לא פורמלי זה". ככלות איזה זמן, חלה תזוזה. התגבשו רעיונות ברורים לשיתוף פעולה אזורי ושיתוף בין קיבוצים בנושאים, שהקיבוץ הבודד מתקשה לפתור בכוחות עצמו.

ולנסי נלהב פחות מבנאי מתוצאות המפגשים: „הגליל עדיין אינו מוכן לתהליכי שינוי, למרות דבקות החבורה במפגשי שישי בצהריים ולמרות שכל הסימנים בשטח מצביעים על הצורך בשינוי. ברור לי כי עלינו לקדם מהלכים נמרצים, לפני שלא יהיה בשביל מי: התחושה הבסיסית שמלווה אותי, שאם לא אנחנו איש לא יעסוק בכך במקומנו, והיא שמחייבת אותנו להתמיד בנסיונות. נקום או ניפול בתוקף מעשינו בלבד".

בשלב מאוחר יותר וכדי להרחיב את מעגל המעורבים בתהליך השינוי, עלתה ההצעה לקיים סדנאות יחודיות לחברים מהגליל באפעל. הסדנאות לוו בברכת המועצה האזורית ונהנו ממימונה ושמו להן למטרה יצירת מכנה משותף בקרב עשרות ואפילו מאות חברים בקיבוצי הגליל העליון, כתנאי לחשיבה ולעשיה משותפת בגליל.

סדנאות הגליל העליון, ששתיים מהן תמו ונוספות תתקיימנה בעתיד הקרוב, הוערכו ע"י כל משתתפיהן כיחודיות ומוצלחות. לשלד הסדנה האסטרטגית, המתקיימת דרך קבע ביד־טבנקין, חוברו נושאים ספציפיים לגליל. ההתכנסויות, על טהרת אנשי הגליל, יצרו חבורות מלוכדות סביב העניין וראייה דומה של המצב והפתרונות הרצויים. המשתתפים, רובם בעלי נסיון בעבודה ציבורית, כלכלית, חינוכית, הם מן השיכבה האמורה להשפיע בעשור הקרוב על הנעשה בגליל. חרף חילוקי הדעות שנתגלעו ברמה האופרטיבית, הוכרר מעל לכל ספק כי קיימת נכונות גבוהה לקדם נושאים בגליל ברוח תפיסותיו של פרופסור דרור.

„במסגרת אובדן הדרך, אנו נחושים בדעתנו, למצוא, בראש ובראשונה, דרכים לשיפור מצבנו הכלכלי" אומר ולנסי.

פעילים באזור מציעים לקבל נוסחה זו מתוך הסכמה, כי ללא שיפור המצב הכלכלי, לא יתאפשרו השינויים האחרים. הם גורסים כי חשיבה תעשייתית מודרנית תיצור ממילא השלכות ברורות על מערכות החינוך והחברה. „יימצאו פתרונות לבעלי מקצועות מתקדמים, שאינם מסוגלים למצוא את מקומם במסגרת הקיבוץ הבודד."

מפעל משותף לכמה קיבוצים, לדוגמה, יאפשר, בנוסף להצלחה כלכלית גם פתרונות הכרחיים רבים. מצב שבו ממשיכים קיבוצים לטפח מפעלים כושלים, בחלקם, אינו מאפשר שיפור מצב־הרוח הציבורי וחיזוק האמון ביכולתם ובסיכוייהם לעתיד.

השבוע, התקיימה לראשונה פגישת פורום „שישי בצהריים", מתוגבר בחברים שהשתתפו בסדנאות, עם פעילי החברה לפיתוח הגליל. מפגישה זו הועברו הצעות ממשיות לישיבתה הקרובה של אסיפת משקי הגליל העליון.

מוסכם על הכל, כי יש להקים משרד ולגייס פעיל, שיטפל מעשית ביוזמות לפרויקטים שונים באזור או פרויקטים אזוריים, שיפעל להגדלת מפעלים מוצלחים, ויעשה לשילוב יוזמות. במקביל, יוקמו צוותים, שיבדקו בו זמנית כיווני פעולה שונים. יש מי שטוענים, כי הקמת משרד כזה היא מירשם לכשלונו. מ„חיבוק הדב" של אסיפת משקי הגליל העליון לא תצילנו גם אינפוזיה של סדנאות נוספות, ושיחות נפש במשרדו של ולנסי, בשישי בצהריים. ולנסי מודע לקשיים: „שם, בפיתוח הגליל, קיימים המשאבים. יהיו הצלחות, הפרויקט יהפוך לעצמאי. המערכת הקיימת תתגייס בו ותשתף עמו פעולה".

אורי בנאי לא יצא שבע־נחת מהישיבה. לא כך תיאר לעצמו את התפתחות העניינים. הוא מתנחם בכך, שהמשתתפים הבינו היטב את הצורך בפעילות כלכלית משותפת של הקיבוצים. חילוקי דעות קיימים גם באשר לטווח הזמן הנדרש. בעוד ולנסי מעריך את טווח הזמן לקבלת תכניות שינוי ב־5 שנים, מעדיף בנאי שלא להתעקש על זמן נתון ומזכיר, כי מי שדוחף יותר מכל את סדנאות השינוי והפעילות בקיבוצי הגליל, הוא הרחוב הקיבוצי. זה החליט ומזמן, שהוא רוצה בשינוי ועל כן השינוי קום יקום. כך או כך, המחלוקת שהתגלעה בין מזכירות התק"ם לבין יהודה הראל נראית בין הגליל מיותרת והרסנית. פעילות סדנאות הגליל, אומרים שם, והמסקנות הנלמדות מהן, עולות בקנה אחד עם אחדים מרעיונותיו של הראל והם מתחייבים ממציאות היישובים.

רונית יהל

על ספת הפסיכולוג

יותר מדי מצוקות אישיות התגלגלו על ספות הפסיכולוגים שבשורות התנועה הקיבוצית. מישהו היה צריך לאסוף את האבחנות ולומר: משהו רקוב, או לפחות חולה, כאן, בממלכת הקיבוץ.

שלמה בר־לב (גן־שמואל), פסיכולוג מהתחנה לבריאות המשפחה בתל־אביב, מאתר משבר בשלושה מוקדים, המהווים בסיס לבריאות הנפשית של אדם: משבר שייכות, משבר התמצאות ומשבר משמעות. שייכות, על פי בר־לב, היא הרגשת החברות, סולידריות, דיאלוג של תמיכה וסיוע בין אישיים. המשבר מתבטא באווירה של ביקורתיות יתר, חוסר אמון, קור אנושי. האיגר הדומיננטי ביותר בקיבוץ היא העין הציבורית הבולשת את הפרט ושוחקת אותו לעפר. משבר ההתמצאות מתבטא בכך, שאנשים מפסיקים להבין את המערכת, חדלים להאמין שהם מסוגלים להשפיע עליה. סוג המשבר השלישי הוא זה של המשמעות: משבר מטרת השותפות. אם אני שותף, מה מטרתה של השותפות הזאת? האם נוחיות, קילומטרז', מטרד, או גם דברים שמעבר לזה?

עובדים סוציאליים, פסיכולוגים וסוציולוגים מעידים, כי בעבודתם בקרב אוכלוסיית הקיבוץ הם פוגשים תדיר תחושות של בלבול, מבוכה... אי־נחת ומצוקה של הפרט. זהו מעין משבר אנרגיה פסיכולוגי, אשר פוגע גם בחזקים וגורם לאנשים להיפלט החוצה. הקיבוץ הפך למשהו לא ברור בעיני חבריו, הוויה לא מוגדרת, שאינה מקרינה מורל. במלים אחרות, אומרים הפסיכולוגים, ישנה בעיה עמוקה של זהות. „יש היום מאות אנשים בתנועה הקיבוצית, שעיסוקם במדעי ההתנהגות. הם מעורבים במערכות השונות, כיועצים לבתי־ספר, לקהילה או למשפחה, נתקלנו במצבים של בלבול ומבוכה, דיס־אוריינטציה וריקאון מתפתח. כל אלה הביאו אותנו למסקנה, שאם לא נתחיל לבנות תאוריה טובה של, איך אפשר להיות בן חורין ובו בזמן שותף וכיצד ניתן לבנות חברה זקופה, גאה בעצמה ומקרינה חיוניות, כי אז, אל"ף, אין סיכוי שאנשים ירצו להצטרף לקיבוץ, בי"ת, אנשים יסתובבו כל הזמן שפופים ודכאוניים".

כל אלה הביאו לפני כשנה וחצי, לכינוס ספונטני והתנדבותי של חבורה אנשים, שעיסוקם במדעי ההתנהגות, בגבעת־חביבה.

„שאלנו את עצמנו", מספר שלמה בר־לב, שהוא גם מרכז החבורה, „מה מקומו של איש מדעי ההתנהגות — פסיכולוג, עובד סוציאלי — בתוך המערכת. האם אפשר לנו להיות יותר משמעותיים בתוך התהליך שמתרחש בקיבוץ?"

פסיכולוג, שלמה בר־לב: המשבר הוא תלת־קודקדי — רעיוני, כלכלי וזהותי

שלמה בר־לב, כדאי כבר להעיר, הוא איש אשכולות, שידו בכל: מחנך, איש ציבור ולשעבר, מזכיר, פסיכולוג קליני, סקסולוג ובעברו גם פעילות פוליטית ענפה. לקיבוץ הצטרף עם משפחתו, „משיקולים רעיוניים", ב־1974 מאז הספיק לעשות כמה שנים בארה"ב, כשליח וגם לשם לימודים.

60 איש באו לכנס ה„תהות" ולטיפול בפרט (ובמשפחה) הראשון שנערך בסוכות אשתקד ביוזמתו של בר־לב. השאלה עליה ביקש הכנס לענות היתה „מה עובר עלינו" — כניסותם של המשתתפים.

„ברור היה, שהקיבוץ מצוי בטרנספורמציה וכל מעבר יוצר תחושה של משבר, אם בפרט ואם בארגון. אבל הדיאגנוזה לא היתה אחידה".

בשנית התכנסו אנשי התהות, בחנוכה האחרון. הפעם נעשה ניסיון להציג תאוריות ולהגדיר תהליכי שינוי. כנס שלישי ייערך בפסח, מתוך מגמה לפתח רעיונות של איך להסתכל, כיצד לבחון מה קורה וכל זה עדיין בשלב הראשוני של הבנת התהליכים.

„המשבר הוא תלת קודקדי — רעיוני, כלכלי וזהותי" — אומר בר־לב, בתגובה על הנסיונות התנועתיים, להגדיר את התהליך כמשבר רעיוני בלבד, „המטרות שלנו הן, לנסות ולגייס את הידע המקצועי שלנו, ליצור שפה ותאוריה לנושא המשבר והשינוי הדרוש. אנחנו מנסים להגדיר מחדש את תפקידו של איש מדעי ההתנהגות, שעד היום עסק בטיפול בפרט ובמשפחה, כחלק מהתהליך. היום ברור לנו, שאנשים במקצועות שלנו, צריכים להיות גם אנשי תוכן (רעיוני), שכן המשבר מקיף את פני הדברים, גם מהות וגם דרך, ושניהם צריכים להגיע למיזוג. יש להגיע לגיבוש תודעה, ותודעה מחייבת שפה, ואז, קבלת אחריות איפה אני. כאיש מקצוע, בתהליך".

דינה רמני

המשך בעמ' 17

קיבוץ מחר

החיים הקיבוציים — הטעם והתכלית

התנועה הקיבוצית באה לעולם, כדי להגשים באורח חייה את התחייה של עמנו בארצו, על יסוד של צדק חברתי ויצירת עם יהודי עובד.

צדק חברתי אינו אפשרי ללא שוויון, חירות האדם ועבודה עצמית ללא ניצול הזולת.

מי שמתכוון לצדק חברתי של ממש, מוכרח להישען על בסיס השוויון (לא רק על ערכי שוויון ולא במובן המתמטי־מכני, כטענתו של הראל), כי עיקרון זה לא הופעל אף פעם בצורה זו. הבורגנות סבורה, כי צדק חברתי, משמעו פער, אפילו פער גדול, בין סוגי עבודה ועיסוק שונים, בין מנהל לעובד וכו'.

בחיים הקיבוציים מוכרח השוויון להוות יסוד עיקרי במובן העיוני והמעשי כאחד. השיתוף מבטא את רעיון הצדק, היינו, את אשר מגיע לפרט, ליחיד. לכן לא יכול השוויון לפעול בצורה מכנית, אבל לא ייתכן גם פער של ממש, לא במעמד ולא בזכויות.

בלי עבודה עצמית אין שום אפשרות להגשים את רעיון הצדק ולא את השוויון. העבודה העצמית היא גורלית וקובעת, לא רק מבחינת אופיה של החברה הקיבוצית, אלא גם מבחינה לאומית. כך הופכת העבודה העצמית, מניה וביה, מעיקרון באורח חיים למשימה לאומית קונקרטית.

רק כמגשימי ערך זה אנו זוכים לתוקף מוסרי להשפיע על נוער, לחנכו ולהיאבק בציבור על ערכי עבודה וחברה.

השליחויות הקונקרטיות שביצענו (למשל, בתחומי העלייה, ההעפלה, ההתיישבות וכו') חיבבו את הקבוצה על הציבור הרחב, אולם בלי אורח החיים שלנו לא היינו מצליחים בכך. גם בימינו, חרף התמורות בתנאים ובצרכים, מגשימה עדיין הקבוצה אתגרים קונקרטיים ומבצעת זאת בצורה טובה יותר מכל ציבור אחר (ולא רק בהתיישבות ובביטחון).

מניה שוחט יצאה, בימים ההם, לאמריקה, כדי להתבונן בחיי הקומונות וללמור, כיצד להתאים צורת חיים זו לארץ.

מניה שוחט ורבים אחרים היו ספקניים ביחס לנכונות היהודים לפנות לחיי עבודה פיסית.

מה שמתרחש בימינו, בתחום זה, מאשר, כי לא בכדי עלו ספקות אלה.

הקיבוץ היווה ומהווה גם בימינו מרכז הכשרה לחיי עבודה, לא רק לאלה שחיים בו, אלא גם לעשרות, אולי למאות אלפים, שחיים וחיו בו בפרקי זמן שונים.

חברי הקיבוץ מוכרחים להיות אחראים על כל סוגי העבודה ולבצעם בעצמם. גם בעל התואר האקדמי ובעלי מקצוע מתוחכמים ויוקרתיים נוטלים חלק בשירותים השונים, בעבודות פשוטות בחרושת ובשדה, ע"י כך, שהם מקדישים שנים אחרות, או, לסירוגין, תורנות בעבודות אלו, תוך שמירת מקצועם הקבוע. כך גם במשמרות לילה ואחר־הצהריים. בצורה זו מתהווה גם הרקמה החברתית, הקירבה ורגשות היחד בין חברים, ללא תלות ברמות ההשכלה והמקצוע. לשווא טוען הראל, שהקיבוץ דוחף את בעלי המקצוע לתעסוקות־דחק ומונע בכך מבעלי המקצוע את הסיכוי למלוא ההישגים המקצועיים.

המחיר שמשלם, כביכול, בעל המקצוע המיומן והמעולה ואנשי המינהל, בשל הקדשת זמן מסויים בחייהם לעבודות הפשוטות והשירותים, הוא מינימלי ביותר והוא אפסי לעומת מה שרוכש חבר קבוצה בערכים ובאישיותו החברתית.

על מי שבאמת מבין את מהותם של החיים האלה ומעוניין בטיבם ויופיים, לקבל ברצון נטילת חלק בכל סוגי עבודה וכך גם ירגיש את טעמם לעצמו ולחיי האומה. על יסוד אנוכיות טכנוקרטית ומקצועית, אי־אפשר לקיים שום חברה הגונה, לא שליחות היסטורית ולא עילויו של האדם המוכר אצל הראל. ההערכה ההדדית, האחריות המשותפת בכל, והאמון בין האנשים, הם תנאי בל־ייעבור לקיומה של כל חברה שיתופית.

גם קואופרטיב טוב חייב בזאת, אם ברצונו לשמור על עקרונותיו המכוננים.

יחסנות חדשה

חברה שיתופית אינה יכולה לשאת בכלל יחסנות ובוז לעבודה פשוטה. עצוב לשמוע, שגם בקרב קיבוצינו עולים קולות בוז כאלה. לאחרונה התפרסם שחברה מאחד הקיבוצים, שסיימה תואר אקדמי בפסיכולוגיה, הכריזה, כי מי שמגיע לתואר זה לא יקטוף תפוזים. יחסנות חדשה. כאילו חסרו פסיכולוגים בארץ.

הפונים ומצפים לישועה משנת אלפיים, חייבים לשאול את עצמם, אם הנבואות על אופיה של החברה העתידה משחררות אותנו באמת מכל עול ודאגה לשאלה הקרדינלית, של חובת עבודה עצמית לכל סוגיה.

יש מעריכים, שבמאה הבאה, הטכנולוגיה תהא כה מתוחכמת, עד שיספיקו 20־25% אחוז של עובדים כדי לספק את כל צרכי האדם. ההשערה נראית אמנם סבירה, אולם שוכחים שבמידה וגוברים התיחכום, הרובוטיקה, האוטומציה ושאר המצאות מדעיות מופלאות, פוחתים השעות וימי העבודה ומתרבות שעות הפנאי. עם ריבוי הפנאי מתרחבים השירותים למיניהם: שירותי בריאות, חינוך, השכלה, תחזוקה, בילויים ונופש. כל זה מצריך אמנם מעט מומחים, מנהלים ופקידים גבוהים, אך הרוב המכריע של העבודה יהיה מושתת על פועלים פשוטים או מקצועיים למחצה.

העבודות עצמן תהיינה, לרוב, משעממות ומנכרות. (גם לחיצה על כפתור היא משעממת). יהודים לא ירצו לעבוד בעיסוקים כאלה. גם הערבים לא יסכימו, ובדין, להישאר לצמיתות בתפקיד של "שואבי מים וחוטבי עצים". בהכרח

"אם פירושו של המונח "רלוואנטי" הוא, להסתגל להשגות החיים של החברה הבעלבתית הפיליסטרית, לשם מה נחוצה בכלל המהפיכה של הראל?"

יצטרכו להביא פועלים ובעלי מקצוע מארצות ערב, מאפריקה וגם מאירופה. אלה שיגיעו לכאן למספר שנים, יקנו דירות, אדמות, חנויות, יתאזרחו ולאט לאט יהפכו לכוח הדומיננטי בארץ ומדינת ישראל תאבד את צביונה היהודי. אין אלה רק דמיונים. זו תהא מציאות מרה ונרגיש בה כבר בעוד עשר או חמש עשרה שנה.

גם הקונצרנים של הראל לא יפעלו אחרת. למפעלים כה יומרניים, אליהם שואף הראל, לא יהיה כל פתרון אחר ולא ברור גם אם הדבר הזה בכלל מטריד אותו.

האם זו תהא השליחות ההיסטורית? הכך נהיה אטרקטיביים?

האלטרנטיבה המוצעת לא תהא רלוונטית לתקופתנו. אדרבא, דווקא החיים הקיבוציים הם הרלוונטיים ביותר, אם רוצים לבטא בזה את מה שחיוני ביותר ונחוץ לקיום עמנו ומדינתנו ולעיצוב חברה צודקת יותר.

מכל מקום, אם פירושו של המונח "רלוואנטי" הוא להסתגל להשגות החיים של החברה הבעל־בתית הפיליסטרית, לשם מה נחוצה בכלל המהפכה של הראל?

"אנו קמנו כמאמינים באפשרות לשנות פני אדם ועולם. אולי הרקענו שחקים למעלה מן המידה האפשרית, אך בשעה היסטורית מסויימת, בהתחדש עם, נוצרו התנאים לכך ועשינו את המיטב"

נמצאים בקיבוצינו אנשים מוכשרים ומבריקים, יוזמים ומחדשים. מה שנחוץ ואפשרי מתבצע על יד, בהתחשב, כמובן, עם העיתוי והתנאים העומדים לרשותם. החברים שלנו מסוגלים למאמץ רב ולכן הם מסוגלים להקים מפעלים מוצלחים, תוך כדי הבנייה וההקמה. בתושייתם ומרצם ובכושר הלמידה שלהם, הם מגיעים לידע מקצועי רב וגם למקצועות המתוחכמים יותר. רק לאחרונה התפרסמה עובדה מאלפת בדבר המפעל ליציקת אלומיניום בקיבוץ כברי. המפעל מיוסד כולו על עבודה עצמית, בו רוב הכוח המקצועי־ההנדסי והכל, גם הכוח המנהלי, קם מתוך היצירה והבניה. במקומות רבים קמו כך מפעלים והם פועלים בהצלחה.

ומנין בכלל ההוכחה, שכדי להצליח מבחינה כלכלית מוכרחים להקים דווקא מפעלים בתחומי אלקטרוניקה ומחשבים? בתנועתנו נמצאים מספר מפעלים, שאינם שייכים דווקא לקטגוריות אלו והם מעניקים את ההכנסה המרובה ביותר לקיבוציהם, בהשוואה להכנסות, הבאות ממפעלים אחרים בקיבוצים שונים.

האם נפשנו מוכרחה לצאת דווקא ל"הישגיה" של "אלסינט"? גם לחברינו זו היתה פעם "פרדיגמה", חיש מהר למדנו להכירה באמת.

טוב אם נהיה מוכנים לאפשרויות שונות. לכן אנו מקיימים גם היום מוסדות מחקר שונים (לדוגמא, מיג"ל בגליל) ובוודאי נצטרף למכוני מחקר, שיקומו על־ידי אירגון התעשיה הכללי. שותפויות בין קיבוצים אנו מקיימים גם היום במקום שזה נחוץ והולם את עקרונות חיינו, היינו, על בסיס של חלוקה בין מספר קיבוצים, כאשר כל קיבוץ אוטונומי במערכת שלו, שהיא חלק מהמערכת כולה.

אנו עושים רבות ועוד נעשה כהנה וכהנה, נעסוק ונחדש, אבל לכל חיפושי הדרך והניסויים, מוכרח להצטרף תנאי אחד: לשמור על העקרונות הבסיסים של הקיבוץ ומעל לכל — על עקרון העבודה העצמית.

גם במונדראגון

אם לא יהא באפשרותנו לקיים חברה צודקת ואת עקרון העבודה העצמית, אין לנו תכלית ולא נהא מסוגלים למלא תפקיד של אליטה מועילה ומשרתת צרכי עם ומדינה מבחינה חברתית ומוסרית. או אז ניהפך לאירגון כלכלי גרידא, ללא כל ייחוד וערך.

עלינו להשתחרר מן המפעלים הגדולים, בהם עובדים מאות שכירים, שברובם הביאו את הקיבוצים לידי מצב מסוכן ביותר ויש גם להשתחרר מן המפעלים האזוריים־העסקיים, שהופכים לנו לקללה ולא לברכה.

אותה מחלת הגודל והשאיפות העסקיות־האימפריאליות, אינה חדשה. הראל רק מוסיף לה כעת ממד גדול יותר ואנטי־קיבוצי מוחלט.

תכניתו של הראל בתחום הכלכלי היא, אפילו, מסוכנת מזו שבתחום הצרכני. המפעלים הגדולים, נישאים על גבם של מאות ואלפי שכירים, ירבצו

"מפעל פרטי יכול להרשות לעצמו פשיטת רגל ואילו אנו איננו מסוגלים לעשות כן, אפילו רצינו בכך, כי מפעלינו ובתינו נמצאים על אדמה לאומית. מצד שני, גם איננו רוצים להתכחש להתחייבויותינו, כפי שנוהגים בעלי מפעלים וספקולנטים למיניהם"

כריחיים על צווארנו. מפעל פרטי יכול להרשות לעצמו לפשוט את הרגל. באיזו צורה שהיא חוקית או בלתי־חוקית, הוא מציל את ההכרחי לקיומו הכלכלי ובמקרה הצורך הוא רשאי למכור את נכסיו. ואילו אנו איננו מסוגלים לעשות כן, אפילו רצינו בכך, כי מפעלינו ובתינו נמצאים על אדמה לאומית. אבל אנו גם איננו רוצים להתכחש, מבחינה מוסרית, להתחייבויותנו, כפי שנוהגים בעלי מפעלים וספקולנטים למיניהם.

הדרך הקואופרטיבית עליה עולה הראל, ספק אם יוכל לעמור בה.

לא מקרה הוא, שבכל חלקי תבל אינה מצליחה ביותר הקואופרציה היצרנית, לעומת הצרכנית, שהיא פורחת. קיימות בעיות של אשראי, של שכר דיפרנציאלי (בזמננו, בעלי מקצוע אקדמאים, למשל, אינם מוכנים לשכר שווה, שהוא עקרון קואופרטיבי בסיסי) של אפשרות להוציא את החלק המגיע ברכוש של העוזב את הקואופרטיב, ועוד.

לכן גם ב"מונדראגון" השכר הוא דיפרנציאלי וגם שם, עדיין, קיימות מגבלות.

ב"מגה־קיבוץ" העניינים לא יהיו שונים. גם אם הראל אינו מתכוון להם, תקבע כאן הדינמיקה הפנימית, האופיינית לצורה כלכלית זו.

בשל כך מוכרחה הקבוצה לנהוג אחרת. לכל צורת חיים אופי משלה, רוח פנימית מיוחדת ודינמיקה, המאפיינת את רוח החברה.

הקיבוץ מוכרח, איפוא, להיות המסגרת האחת, הכוללת קהילה, ישוב, כלכלה, חברה, חינוך

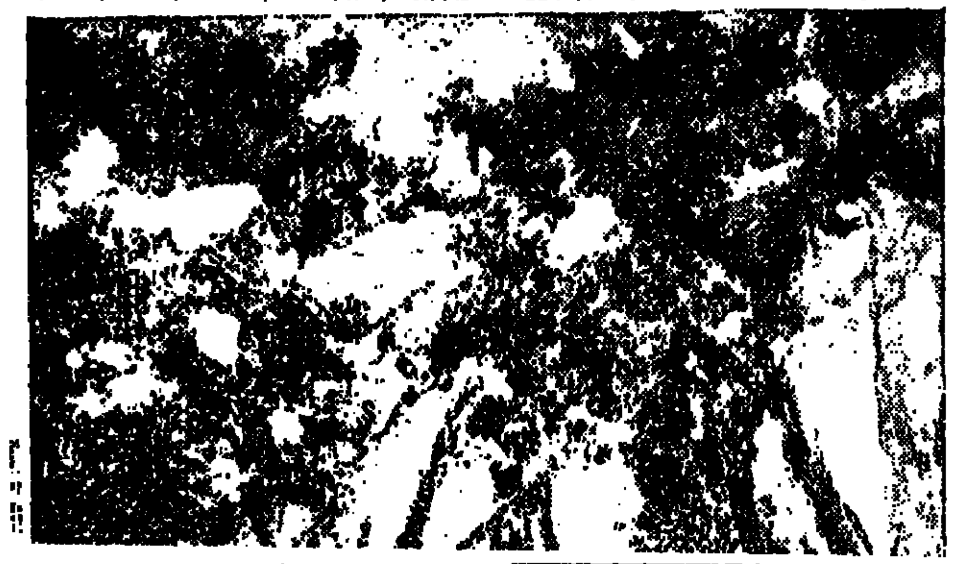

ומגורים לכל החיים (למרות שהיא יוצרת "מתיחות ורעשים", כדברי הראל). דווקא בתור קהילה כזאת, הכוללת הכל, נוצר אורגניזם חי, דינמי, מלכד, עם רוח של "צוותא", המאפשר אחריות הדדית, יחסי כבוד ואמון המעניקים טעם ומשמעות לחיים. ואילו הרעשים והמתחים, שהראל כל־כך מודאג מהם, יהיו גם ב"מגה קיבוץ" ויופיעו, אולי, בצורה קשה ואגרסיבית יותר. הדברים מוכרים לנו מחיי הקואופרטיבים בארץ.

הראל וחבריו מבטיחים לנו, שבאמונתם הם יבצעו צעד דרמאטי ויקימו חברה אלטרנטיבית.

פה אולי המקום להזכיר את האימרה היפה של אבא קובנר ז"ל, שנאמרה בהקשר אחר: "את ההיסטוריה לא עושים חכמים, ואת ישראל לא בנתה כת של חכמים, אלא של מאמינים. חכמים בימינו מציגים אלטרנטיבות, מאמינים בונים דרך... כך בנינו את חיינו. עכשיו אנו חכמים מדי כדי להיות מאמינים" ("על הגשר הצר").

יצירה, בעלת משמעות כה גדולה, מבחינה לאומית ואוניברסלית, אינה קמה ועולה על פני ההיסטוריה מתוך התארגנות של טכנוקרטים ומבקשי רמת־חיים גבוהה ואקטיביזם כלכלי, אטרקטיבי כביכול.

תופעה כזאת מתרחשת בשעת חסד מיוחדת בהיסטוריה של עם.

אנו קמנו כמאמינים באפשרות לשנות פני אדם ועולם. אולי הרקענו שחקים למעלה מן המידה האפשרית, דהרנו על כנפי אוטופיה גדולה והצגנו לעצמנו תביעות גדולות מדי לגבי אנשים בשר ודם להגשימן, אך בשעה היסטורית מסויימת, בהתחדש עם, נוצרו התנאים לכך ועשינו את המיטב. הצלחנו לבצע מעשים גדולים וליצור יצירה מפוארת, שגם בתקופתנו זו, הקשה, של רזון ברגשי הזיקה והאמונה בערכים מוסריים מחייבים, היא עדיין עולה על כל מה שמוכר לנו סביבנו.

עוד לא הגיעה השעה להספידה ועוד "כוחות ומשאבים, העומדים לרשותה היום, רבים לאין ערוך מהמשאבים, שעמדו לרשות הראשונים (כהערכת הראל)".

אי־אפשר להקים יצירה מחודשת בלי שעת חסד מיוחדת ובלי כוחות הנפש והרוח שעמדו לרשות הראשונים. כוחנו איתנו. למרות שהוא נשחק מעט בערכיו, הוא עדיין נכס גדול מאד לחברה ולאומה העברית, שחסרונו יורגש בצורה מכאיבה ומייאשת ביותר.

הקואופרטיב, שהראל מכנה אותו בטעות "מגה קיבוץ", אין בו שום דבר מ"נושא הבשורה וגורם מוביל בחברה ובמדינה". למלים הגבוהות האלו והאחרות, אין כל ביטוי במבנה האירגוני והכלכלי של חברות האליטה של הטכנוקרטים, המוצעת לנו.

לנסות, להתלבט. אפילו להיכשל

יש לקבל את עצתו של הראל לנסות, להתלבט, להתאמץ ואפילו להיכשל, אבל חובה לנסות צורות שונות של שיתוף ושותפות. כן, יש לנסות, אבל לא "כמעשה דרמטי ומרתק בשביל בני ה־40" בקיבוצינו, אלא כנסיון זהיר ואחראי מאד ועל אחריותם של אנשים חדשים, היוזמים את השינוי הגדול, בו הם שמים את מבטחם. לא על חורבנה של התנועה הקיבוצית.

בשנים האחרונות עלו על סדר היום שני רעיונות, להם שותפים מספר חברים. קבוצה אחת קטנה, המהווה את גרעין "סיאון" והעומדת לפעול ב"בית אורן" וקבוצת חברים אחרת, מורכבת מחברי קיבוצים שונים, בפרט מיוטבתה, הפועלת להקמת קריה שיתופית בערבה.

קריה כזו, אם תקום, תביא ברכה לכל הישובים הקיימים בסביבה, אבל ערכה יהיה רב משקל ומשמעות כמפעל התיישבותי לאומי.

אנו, כתנועה שיתופית, בעלת מסורת ונסיון חיים ועשייה עשיר, חייבים זאת לחברה הישראלית ועלינו לעזור ליוזמים להקים יצירות שיתופיות, שתכלנה את אלה שמוכנים לחיי השיתוף, אבל בלי המחוייבות המוסרית והחברתית המקיפה כל, כפי שהדבר מתבטא בחיים הקיבוציים.

אין גם לשלול מחברים מסויימים, מישוב זה או אחר, להצטרף ל"סיאון" או לקריה בערבה, אם רצונם לחיות כך ולהתמסר להקמת מפעלים נסיוניים כאלה.

על התנועה להעניק גיבוי ציבורי לנסיונות האלה ולתמוך בהם בצעדיהם הראשונים גם, במידה מסויימת, מבחינה כלכלית ופיננסית. אולם עקרונית חייבים מפעלים אלה להיות ישובים נלווים לתק"ם להתבסס ולהתקיים בכוחות עצמם ולא לפעול כחברי תק"ם.

המפעל הגדול, שיקום בערבה, יצטרך, קרוב לוודאי, להישען בעיקר על משאבים אנושיים וחומריים, שיבואו מן הארץ ומחוץ לארץ ומגורמי סיוע שונים.

יש להניח, כי עשייה זו אם תנוהל בצורה אחראית ועל שכמם של היוזמים החדשים, תלמד אותם עצמם, עם הזמן, את המגבלות הכרוכות בנסיון כזה ותביא אותם להבנה עמוקה יותר של הסיכונים והסיכויים.

ישראל ביטמן
יפעת

קח את המכונה הטובה ביותר
ותקבל את השירות הטוב ביותר - לידם
בלעדי MAGNEFINE PROCESS — פיתוח בלעדי של נשיונל פנסוניק,
מאפשר צילומים בהפרדה מעולה הזהה לחלוטין למקור אף איכותית ממנו.

לידם מכונות צילום בע"מ רח' הנגב 4 ת"א
טל. 379386, 377640, 03-883149

אוניברסיטת חיפה
אורנים
החטיבה האוניברסיטאית
החוג למזרח תיכון — החטיבה ללשון ערבית
נפתחה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ט
לתואר ראשון ולתעודת הוראה לבי"ס העל יסודי
בהוראת הלשון הערבית
הלימודים בחטיבה ללמודי ערבית הם חלק מהלימודים לתואר B.A. והם מומלצים:
* ליודעי השפה הערבית (החסרים ידע מוקדם יחויבו במכינת קיץ).
* לבוגרי הקורס לערבית בגבעת חביבה.
לקבלת פרטים נוספים ניתן לפנות אל ד"ר יוסי גבעוני, החטיבה לערבית, אורנים ק. טבעון 36910 טל. 04-830832 (ימים א'-ה' בין השעות 08.00-13.00)
* מלגות - תלמידי החטיבה לערבית יזכו במענקי עידוד ובמילגות לימוד מלאות.
מדריך לנרשמים וטפסים לבחינות הכניסה הפסיכומטריות ניתן לרכוש במפעל השכפול באורנים או בחנויות סטימצקי בקמפוסים האוניברסיטאיים.

* הנחה נוספת לחברי משקים ממחיר סיטוני *
מערכות מקצועיות – מרנץ, טכניקס, לקסמן, קנווד, איווה, טיאק, J.V.C
סטריאו בסיטונות
ורמקולים מקצועיים: בוס, גימו, וורפדל, ווגה, ווסטרה, J.B.L, סיז
מערכות ביתיות: שרפ, סניו, סוני, סילבר, טנסאי, נשיונל ועוד
רסיברים: ניקו, קנווד, אינטרנשיונל, J.V.C, מרנץ, טכניקס, רוטל .... מ־390 ש"ח
טייפים: סניו, סוני, פיוניר, פישר, איווה, טיאק, אקאי, סנסוי .... מ־290 ש"ח
פטפונים: סניו, סייקו, שרווד, נשיונל, רוטל, דואל, פישר, C.E.C .... מ־95 ש"ח
מערכות סטריאו ביתיות: דבל קסט, רדיו פטפון ורמקולים .... מ־590 ש"ח
עוד יותר איכות בסטריאו!! בסוף רח' העליה ליד סלמה
סוף רח' העליה 62, ת"א פתוח מ־10.00 עד 13.00 ומ־16.00 עד 19.00 פתוח גם ביום ו'

מושב שיתופי תימורים
מעוניין בקליטת בעלי מקצוע (נשואים עד גיל 35)
1. רפתן 2. לולן 3. איש גידולי שדה
נא לפנות בכתב בלבד בצירוף קורות חיים של בני הזוג (בקיצור) למזכיר תימורים, ד"נ לכיש צפון 79430

קבלת מודעות לכל העתונים
בכרטיסי אשראי
03-298160
03-298161

60 שנה לקיבוץ המאוחד
יד טבנקין
מבט פנימי
ימי־עיון ביד טבנקין – אפעל (בבית ברנר) 7-8/3/88

יום שני, 7.3.1988
15.00: כינוס וחלוקה לקבוצות

קבוצה א'
הקיבוץ וכלכלת הארץ
18.00-16.00 חיים ברקאי, זאב צור, יעקב זק, יעקב גולדשמיט

קבוצה ב'
"החלוץ" – תנועת ההמונים של הקבה"מ
18.00-16.00 אלקנה מרגלית, א.ל. שריד, מולקה ברנצ'וק

18.30-18.00 ארוחת ערב
22.00-19.00 60 לקיבוץ המאוחד – מליאה
יונתן בירן, ישראל ביטמן, יצחק בן־אהרון, חיים גורי, דוד קורן, מנחם דורמן, יוסקה רבינוביץ'

יום שלישי, 8.3.1988

מקורות הכוח וההשפעה של הקבה"מ
10.30-9.00 יהודה פז, חיים בן־אשר, ישראל גלר
משבר הקיבוץ במעבר למדינה
12.00-10.30 משה ליסק, איל כפכפי, אברהם אורית
האקטיביזם המדיני־בטחוני של הקיבוץ המאוחד
13.30-12.00 משה כרמל, מאיר פעיל, ברוך כנרי

מרות ואוטונומיה תנועתיים
10.30-9.00 הנרי ניר, אריה אופיר, חיים חררי
הקיבוץ המאוחד ככור היתוך
12.00-10.30 אהרון קדר, יוסי אסף, חנה אבריהמי
פניו של האדם הקיבוצי (המטרות והקיבוץ)
13.30-12.00 זיוה בן־פורת, שולה קשת, מוקי צור

14.00-13.30 ארוחת־צהריים*
16.00-14.00 הקיבוץ המאוחד במבט רטרוספקטיבי - מליאה מסכמת
יוסף גורני, אהרון ידלין, יעקב צור

* ארוחת־צהריים תמורת 10 ש"ח
אוטובוסים: 85 מתחנה המרכזית, 55 מצפון ת"א

בני גלייטמן

כי בנפשנו

אלכס ליבן

[illegible] הפרט ומצוקות הכלל

בקיבוץ מסוים, מסר מרכז המשק לחברים באסיפה, כי המצב הכלכלי של הקיבוץ טוב, ולא צריך להקיש מהנעשה בקיבוצים אחרים, על קיבוצם. המצב הטוב נובע מניהול כלכלי אחראי ומהצלחת המפעל. כמה שבועות מאוחר יותר, הביאה ועדת צריכה של אותו הקיבוץ לאסיפה הצעה להורדה ברמת החיים, „כי אנו חייבים להתאים עצמנו לנעשה סביבנו". ההצעה כללה הפסקה באספקת הלחמניות בבוקר, הפחתה במספר ארוחות בשריות במשך השבוע וקיצוץ רשימת הלומדים מ־17 ל־15. שני אנשים יצאו מן האסיפה פגועים וכועסים. הם הרגישו שהם צריכים לשאת על גבם את הנטל האמיתי של הקיצוץ כולו, שבהקשרו הכללי נשא אופי קוסמטי ושוויוני, אבל לגביהם היה בעל משמעות אישית וחריפה מאד.

בקיבוץ אחר שימש אחד מהחברים בעלי היוקרה, בתפקיד מנהל המפעל. יוקרתו נבעה ממסירותו הרבה למפעל ומנועם הליכותיו. החבר הקים את המפעל, פיתח אותו והפכו לעסק משגשג שכלכלת הקיבוץ נשענה עליו. בשלב מסוים הוחלט במשק לגייס את כל החברים למשלוחי עופות. מנהל המפעל חש, כי לא יוכל לשאת על שכמו מעמסה נוספת וביקש לפטור אותו מן התורנות. ועדת עבודה והאסיפה סירבו לבקשתו והדגישו את העקרון כי כל החברים חייבים לשאת בעומס והיענות לבקשת האחד, תפרוץ סכר שלא ניתן יהיה לעצרו. המנהל נפגע עד עמקי נשמתו, פרש את החלטת האסיפה ככפיית טובה והחליט לעזוב את הקיבוץ. היום הוא מנהל מפעל דומה בעיר.

אלה הן שתי דוגמאות וישנן עוד רבות אחרות, שבצורה זו או אחרת מוכרות לכל חבר קיבוץ. דוגמאות אלה אינן נוגעות בשכבה ספציפית או סוג מסוים של חברים, אלא הן נחלתו האפשרית של כל אחד מחברי הקיבוץ. מעניינים במיוחד, בהקשר זה, הם החברים הפוגעים במשך השנים בזולתם ובאופן מסורתי הם נגד החבר ובעד עקרונות. מחבר אחר כזה שמענו פעם, שהוא היה רוצה להתייצב בשער הקיבוץ ולהחליט את מי לקבל פנימה ואת מי להשאיר בחוץ. והנה, מה מוזר, דווקא אלה נפגעים יותר מאחרים כאשר בקשה שלהם נדחית, אפילו מדובר בבקשה קטנונית או צייקנית. אנשים אלה, כמו כל אחד מאתנו, רוצים להיות תמיד צודקים, תמיד בעלי הכוח, תמיד מוגנים ומעבר לכל פגיעה. אבל בעוד שאנשים רגילים מסוגלים להיות ערים לרגשות הזולת, אלה ערים רק לרגשותיהם. במאמר הקודם תארנו קו התפתחותי באישיות האדם, שקראנו לו הקו הנרקסיסטי ותארנו אותו כביטוי למשאלה של האדם לחיות ולפעול מתוך חוויה פנימית של סיפוק ובטחון. יש סוג של אנשים, שהפסיכולוגיה רואה אותם כפגועים מבחינה נרקסיסטית, ואלה קשובים מאד לצרכיהם הם ועיוורים לצרכי זולתם. לכן הם גם נפגעים כל כך, כאשר מחזירים להם באותה מטבע בה הם נהגו עם זולתם.

כל אדם, בכל גיל ובכל מצב עלול להחשף לבושה, לתחושה של השפלה, עלבון אין־אונות וכו'. ככל שגילו צעיר יותר, בגיל הינקות או הילדות, הוא נפגש יותר במצבים כאלה. לגבי תינוק, למשל, תפקיד האב או המשפחה הוא ליצור סביבה שתמנע ממנו להחשף למצבים כאלה, כדי שיוכל לחוש טוב יותר עם עצמו ולהמשיך במשימה העיקרית של חייו: להתפתח ולממש את הפוטנציאל הטמון בו. במידה והוא זוכה לתנאים אופטימאליים, הוא מתחזק, מפנים את האמון שזוכה לו והופך אותו לחלק מאישיותו, חלק ממה שאנו מכנים הבטחון הבסיסי של האדם. הבטחון הזה מתבטא בין היתר ביכולת שלו לקבל ניגודים, לחוש בסתירות ולהבין מורכבות מבלי לחוש שהאמת הפנימית שלו מתערערת.

„כשהסביבה אינה קשובה לילד הוא חשוף לפגיעות, המעמידות אותו במצב של השפלה וחוסר אונים, בעיקר סביב מה שמכונה, הצבת גבולות או תסכולים. במידה שהילד נפגש איתם, כשעדיין אינו בשל להתמודדות, הם חושפים אותו לתחושת השפלה ואחת הצורות בהן הוא מתגונן היא על־ידי סגירת עצמו בפני החברה"

לעומת זאת, ישנם מצבים בהם הסביבה אינה קשובה לצד הזה של הילד והוא חשוף לפגיעות חוזרות ונישנות, המעמידות אותו במצב של השפלה וחוסר אונים. הדבר קורה בעיקר סביב מה שמכונה הצבת גבולות או תסכולים, שכשהילד נפגש אתם, כשעדיין אינו בשל להתמודדות, הם חושפים אותו לתחושת השפלה. אחת הצורות בהן מתגונן הילד מפני תופעה זו, היא על ידי כך שהוא סוגר את עצמו בפני החברה, מתקשח מבפנים ואז עיקר משימתו בחיים היא להתגונן מפני פגיעות הזולת. כלפי חוץ מתבטא הדבר בנוקשות רבה, בבטחון עצמי מופרז, בהערכה אישית גבוהה מאד לכאורה, המלווה ברגשי בוז וחוסר הערכה כלפי הזולת השונה ממנו. לזולת יש ערך רק במידה והוא יכול לשרת את צרכיו של אותו אדם, אולם ברגע שהוא מגלה דעה אחרת או צבע אישי, הוא נתפס כאוייב או כחסר ערך. כל המערך הנפשי־התנהגותי הזה, הוא מערך הגנתי שנבנה עם השנים בגלל הצורך להגן על חולשה, פגיעות רבה ותחושה פנימית, שמודעת רק בחלקה הקטן לאפסותו ולחוסר האונים שלו. כזה, למשל, הוא אותו איש שתארנו בדוגמא של האיש הניצב בשער הקיבוץ. ברגע שנקט עמדה מסויימת, זו כבר אינה מהווה רק עמדה אפשרית אחת ביחס למציאות, אלא הופכת לחלק ממנו וכל ערעור עליה מהווה בעיניו סכנה לקיומו. מעובדה זו אנו יכולים להבין, עד כמה מעורער בטחונו העצמי, כשכל דיון בעמדותיו פוגע בתחושת יציבותו הפנימית.

לכל אדם חשובה מאד תחושת הנינוחות, שמירת הבטחון והאיזון הפנימי, וכל אדם מחפש לעצמו סביבה שבה תחושה זו נשמרת. במאמרנו הקודם תארנו בקצרה תקופה בעברו של הקיבוץ שבה הנוקשות האידיאולוגית לא איפשרה לאנשים להתפנות ולתת תשומת לבם לתחושת הפרט מתוך קדחת העשייה הקיבוצית. כיום, למרות המודעות הגוברת לרווחה הנפשית של הפרט, אורבת לנו סכנה דומה עקב המצוקה הכלכלית שהקיבוצים שרויים בה. עתה באות יותר לידי ביטוי הגישות הפוריטניות שהמצב האובייקטיבי הקשה מהווה להן תירוץ ונותן לגיטימציה לביטויי הנוקשות שלהן. השפעתן רבה על סביבתם דווקא בגלל החרדה שאופפת את האוכלוסיה הקיבוצית המוצאת בנוקשות פן מגן.

הקושי הגדול הניצב בפני חברי הקיבוץ נובע מהצורך להתחשב במצוקה האובייקטיבית בה נתון הכלל (למשל, הבעיה הכלכלית) ויחד עם זאת להיות קשוב גם למצוקות הפרט. במצבים כאלה יש פיתוי רב לפתור את הבעיה בהפרחת סיסמאות ונתונים טכניים וכך לפטור עצמנו מן הצורך בדיאלוג אישי עם הפרט. זהו דיאלוג מכביד, שדורש לעיתים גם זמן וגם משאבים נפשיים שלא תמיד עומדים לרשותנו. הקושי הכללי מחריף את מצוקת הפרט, והיכולת של החברה וממלאי התפקידים לגלות אמפתיה אמיתית וכנה למצב, גם כשאין אפשרות מעשית להיענות לבקשותיו, היא הנותנת לפרט את ההרגשה, החשובה כל כך במצבים כאלה, שאינו בודד במצוקתו, והפגיעה אז פחות חריפה.

רוצה לשמוע סטריאו מעולה?
KES
5 שנים אחריות
תרמקול 'האנגלי' למקצועיים
כל הדגמים במחיר מבצע מיוחדים לחברי קיבוצים
הצעת השבוע
רסיבר רוטל דיגיטלי + טייפ דק AIWA + רמקולים מורל 2×80 RMS
רק 1590 ש"ח
מערכת למבינים !!!
רסיבר JVC דיגיטלי + טייפ דק טיאק + רמקולים גרמנים (5 שנות אחריות)
רק 1730 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ. אספקה מיידית. אפשרות לתשלומים.
ייעוץ טכני • מבחר מגוון • מחירים מיוחדים לחברי קיבוצים • אפשרות לקיום תערוכות סטריאו בקיבוצים בתיאום מראש.
מכבדים המחאות של ארגוני קניות הקיבוצים
סטריאון
אבן גבירול 54 ת"א, טל. 03-260602
חנות הסטריאו המקצועית בת"א

המחלקה לפעילי משק
יום עיון: יום ג', 1.3.88, 9.00
בעקבות „דו"ח ששינסקי"
משתתפים:
● פרופ' איתן ששינסקי – אוני' העברית
● פרופ' דוד לבהרי – אוני' העברית
● גדי רוזנטל – תק"ם
● שושנה שגיא – קבה"א
● ד"ר עו"ד יהושע רוזנצוויג – משפטן
באולם המוזיאון, מדרשת רופין
חוזרים נשלחו לקיבוצים
פרטים נוספים: שלמה קבבייה – 053-688949
מדרשת רופין

מכנסי „רפי"
להיט לכל גיל
המבחר הגדול ביותר בארץ של מכנסיים וחולצות
מכנסי ג'ינס, כותנה, סטיין גולד, פוליאסטר במידות עד 54.
טרנינגים ומכנסי פוטר
לגברים נשים וילדים
חניית חינם!
שעת חניה חינם על כל מכנס
בחניון בית רומנו יהודה הלוי 14
ובחניון פינס
עם הצגת כרטיס החניה בעת הקניה
אלא מה.
מ. ברבר ובנו
בית חרושת למכנסיים „רפי"
לגברים, נשים וילדים
ת"א דרך יפו 9 בית רומנו טל. 656458 – 03-658539

פרסם בדפי הירוק

להלן תגובתכם

ההיסטוריון בן זמננו

הערות ספורות בעקבות מאמרו של י. הראל „היסטוריה בת זמננו", שהתפרסם ב„דף־הירוק", (גליון 237).

בתנועה הקיבוצית, על גווניה, רבו לאחרונה תגובות שליליות חריפות על תכניות ה„מגה־קיבוץ", פרי רוחו של הראל. הוא לא השיב עליהן. באחת ההזדמנויות הסביר, כי ידיו מלאות עבודה ואין שעתו פנויה להשיב למבקריו. עתה, כנראה, התפנה, אלא שבמקום תשובות לעניין, העדיף לעסוק במפ"ם, כדי ללמוד מענייניה, כי בידיו התשובות ההיסטוריות להבטחת עתידו של הקיבוץ. מלאכה נאה היא: שני זבובים במכה אחת. גם השמיץ את מפ"ם וגם „הוכיח" את צדקת הצעותיו לחידוש פני הקיבוץ. הזדמן לי לעסוק בדעותיו בשאלות הקיבוץ ולא אחזור לכך. יש עניין להגיב בקצרה על הערותיו חסרות הטעם הטוב בשאלות מפ"ם.

1. הראל מרבה מחמאות לעברה של מפ"ם. איני זוכר כי הושמעו גם בעבר, אך גם זו לטובה. דברי השבח על חשבון העבר באו, כנראה, כדי להרעיף דברי לעג ושיטנה על מפ"ם, מאז שעזבה את המערך ויש לומר בצער כי הנוסח הוא זול, בלתי מתאים לנוסח הוויכוחים בתנועה הקיבוצית. אלא מה יש בכך „חידוש". ומאחר שכל חידוש הוא מקודש בעיני הראל — ניתן לקבל את נוסח דבריו בהבנה.

ליהודה שמאחורי הסיבוב

הפעם, מישלת, יהודה.
אמת ונכון, יש למפ"ם בעיות, ואולם — האם רק לה ולתנועת העבודה בכללה — [illegible]

2. הראל פסק, כי למפ"ם „נשקף עבר גדול". מי שניתנה לו הנבואה זכותו כי ירבה בנבואות ויבשר עתידות, אלא שלגבי העבר, מן הראוי הוא להיזהר קצת. וכי מה קרה למפ"ם, לדעתו של הראל? הוא יודע לספר, כי לפני מספר שנים הרגישו פעילי המפלגה ומנהיגיה, בירידה תלולה ומסוכנת בכוחה ומעמדה וקבעו שהמוצא הוא חזרה לעבר ובהקמה מחודשת של מפ"ם, כפי שהיתה פעם. כך הפעילים והמנהיגים. ואילו חברי המפלגה „קיבלו כולם את עמדת ההנהגה כדי לשמור על שקט תעשייתי". דבר „ההיסטוריה בת זמננו" לי. הראל.

מה היא האמת? מפ"ם עזבה את המערך בסתיו 1984. הנחתו של הראל, כי היא עשתה זאת כאשר מנהיגיה הרגישו בירידת כוחה, הוא סיפור בדים שלא היה ולא נברא. בוועידת מפ"ם, שקדמה לבחירות, הוחלט על המשך קיומו של המערך, אך הוחלט, „כמעט פה אחד, שפנייתה של מפלגת העבודה לכינון ממשלת אחדות לאומית עם ה„ליכוד", תחייב את מפ"ם לעזוב את המערך. ראוי כי היסטוריון בן זמננו יידע זאת. חבריו בהנהגת מפלגת העבודה ידעו זאת היטב. היו מהם שהצטערו על הפרידה מאתנו והיו שנפרדו מאתנו ברצון, בהנחה, כי עמדותינו בכמה שטחים מפריעות למפלגת העבודה.

„הראל מרבה מחמאות לעברה של מפ"ם. איני זוכר כי הושמעו בעבר. אך גם זו לטובה. אלה באו כנראה, כדי להרעיף דברי לעג ושיטנה על מפ"ם מאז שעזבה את המערך. ויש לומר בצער, כי הנוסח הוא זול, בלתי מתאים לנוסח הוויכוחים בתנועה הקיבוצית."

מפ"ם נהגה כפי שחייבת היתה לנהוג. היא הזהירה מפני ממשלת השיתוף הלאומי. לצערנו הרב, מתברר כי המציאות חמורה מזו שחששנו לה. כל המתהלל בשחיקת האינפלציה ורואה בה הישג העומד מול כל הבעיות האחרות, איננו פטור מלראות דברים כהוויתם: המשק היצרני הוכה, יש ענפי תעשייה שמצבם חמור מאוד. מהם מפעלים שנסגרו, מהם שתורם יקרוב: חקלאים בזכרון וכיבנאל מוכרים ומחכירים אדמות, תנועת המושבים קורסת, התנועה הקיבוצית נאבקת על קיומה, כאשר שותפי מפלגת העבודה בממשלה ובקואליציה שמים מקלות בין הגלגלים ולא חוסכים טורח כדי להשפיל את התנועה הקיבוצית: החינוך, הביטוח, הבריאות, ספגו מכות שלא ידענו כמוהם מאז כינונה של מדינת־ישראל; ממשיכים לעסוק בהרס קופת־חולים: המרע — כדברי אנשי מרע — „מתקרב לרמה של הכדורגל" ועוד. הרשימה ארוכה והיא פוגעת בעיקר באדם העובד ובמעוטי היכולת. אולם החמור מכל אלה: המדינה אוכלת עתה את פרי הבאושים של השיתוף ההדדי. שמיר בלם את פרס ומקיים בדיעבד את מדיניותו של ה„ליכוד". הרוצה בכך, יתעלם מן הקורה בשטחים, בזירה המדינית ובדעת הציבור בעולם, ברקמת היחסים עם העולם היהודי. וכלל לא אחרון בשורה החמורה הזאת, הוא המתרחש בצבא ובציבור הישראלי. מי אחראי לכך? שמא יפנה י. הראל את עצותיו לכתובות יותר קרובות לליבו?

3. נכון הוא, כי על מפ"ם עוברת תקופה קשה. היא מודעת לעובדה הזאת ותתמודד אתה. בכל מערכות הבחירות, בטרם מערך, היו למפ"ם 8־9 חברי כנסת ובבחירות להסתדרות הצביעו לרשימתה מעל לתשעים אלף בוחרים. מפ"ם לא הופיעה בבחירות 20 שנה והיא משלמת על כך מחיר יקר. יש בוחרים רבים מאוד, שמאז הגיעו לזכות ההצבעה לא נתקלו ברשימה של מפ"ם, יש בלתי מודעים לכך כי המערך פורק (ומפלגת העבודה, משום־מה, ממשיכה להופיע תחת כותרת זו בכנסת), יש מצביעים, שבקושי מחליפים פתק הצבעה. והרי עלינו להתחיל, למעשה, מחדש, כאשר בינתיים פינינו מקום לאחרים, בתקופה של הקצנה ימנית חריפה בציבור הישראלי. דרכה של מפ"ם לא תהיה קלה, אך היא תיאבק על דעותיה. יש לי. הראל דעות פוליטיות משלו — ייאבק עליהן במפלגתו ובציבור.

4. אין כל אמת בתיאורו של י. הראל, כי „עכשיו הם מוכיחים במאמרים ארוכים שהכל בקיבוץ בסדר". ההיפך מזה הוא הנכון. המתנגדים לדעותיו של הראל טוענים נגדו, כי הוא מקל ראש במהותו ובשורשיו של המשבר העובר על התנועה ומשער כי יפתור בעיות ע"י המצאות ארגוניות, בנוסח „פופוליזם קיבוצי", המחפש דרכי הסתגלות לחברה הסובבת.

ואם י. הראל מזמין אותנו להסתכל במתרחש בתנועת המיזכבים — מוטב לו כי יטול קורה מבין עיניו.

מ. תלמי
משמר־העמק

צינור HQ 206 (High Quality)
היה תפר?
התפר בוטל והמחיר נתפר לצרכיך.
"HQ 206"
הצינור החדש למשפחת צינורות המזרח התיכון - פרי פיתוח טכנולוגי מיוחד וחדשני
"HQ 206"
תחילת עידן חדש בצורת וסיום הצרות שאפיינו צינורות עם תפר עד כה: קורוזיה ונזילות שהופיעו בצינורות העוברים בקירות - בבתים.
"HQ 206"
התפר שהיה בפס ממנו יצרו את הצינור נעלם: ע"י חימום, עירגול ומשיכה נתקבל צינור באיכות של צינורות ללא תפר.
אך במחיר נמוך יותר!

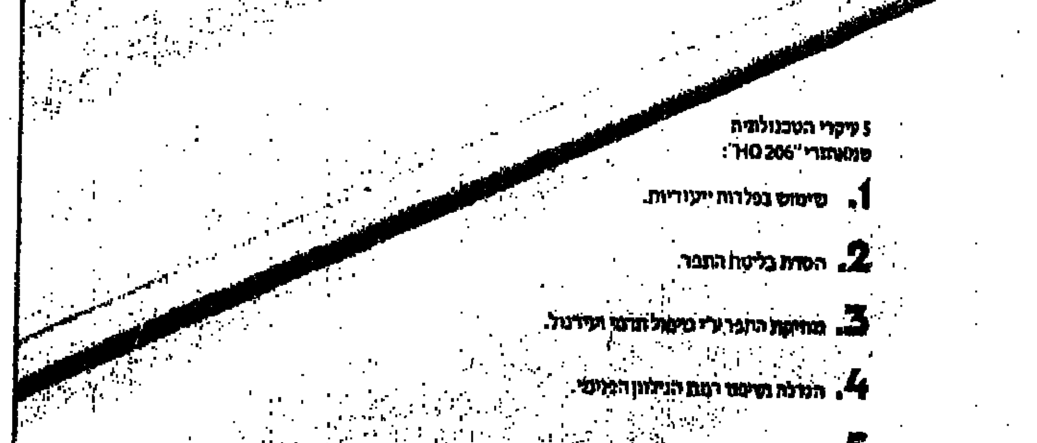

5 עיקרי הטכנולוגיה שמאחורי "HQ 206":
1. שימוש בפלדות ייעודיות.
2. הסרת בליטת התפר.
3. מחיקת התפר ע"י טיפול תרמי ועירגול.
4. הגדלה ושיפור רמת הניקיון הפנימי.
5. בקרת איכות מיוחדת.
צנורות המזרח התיכון בע"מ
פנה אל אחד ממרכזי השיווק של צינורות המזרח התיכון ...
כור פלדה | צינורות המזרח התיכון. צינורות עם עקרונות.

לא החסידה

שלוש משפחות מקיבוצים נקלעו בחודש שעבר לכלא במרכז אמריקה, במהלך מסען להביא להן משם ילדים מאומצים. הדרך להורות ולאושר רצופה בהשקעה כספית גדולה, תלאות רבות וסיכונים חמורים, שאפילו מדור האימוץ ב"ברית" לא יכול לחסוך מן המאמצים, מה גם שלאחרונה הפסיק לפעול. להלן, שתי עדויות ודבר התנועה

א.

צבי (35) ואנה (30), חברים באחד מקיבוצי עמק-הירדן, שבו לפני שבועות אחדים מברזיל ותינוק מאומץ בידיהם.

צבי: "אנחנו נושאים את המצוקה כבר 5-6 שנים. לאחר שכל נסיונותינו להביא ילד משלנו עלו בתוהו, פנינו אל מדור האימוץ בברית התנועה הקיבוצית. נכנסנו למקרר למשך שנה שלמה, במהלכה התקדמנו רק 2 מקומות בתור הארוך לאימוץ. כשנודע לנו, שמדור האימוץ עומד להיסגר, החלטנו לפנות למקורות אחרים. שנת תשמ"ח נפתחה בשמחה. בראש-השנה קיבלנו כתובות של שלושה עורכי-דין, שעוסקים באימוץ ילדים בחו"ל. לאחר שנפגשנו עם שלושתם בחרנו בעו"ד גולדשטיין לטפל בענייננו. גולדשטיין בעצמו היה חשוך ילדים. הוא עבר על בשרו את תהליך האימוץ והחליט להפוך את החוויה למקצוע. הפניה שלנו, הסתבר, נפלה על עיתוי אידיאלי.

קודם לכן נאסרו, כזכור, עו"ד ואשה נוספת (שאינה עו"ד) והיה הלם בארץ. אל החלל הריק שנוצר, חדר עו"ד גולדשטיין וקיבל לידיו את הטיפול בלקוחות הטובים ביותר — הקיבוצניקים. השמועה אודותיו עברה מפה לאוזן והחבר'ה עטו עליו".

אנה מובילה אותי אל חדר השינה לראות את התינוק, אור קוראים לו. תינוק מלא גוף, כהה עור, שחור שיער, שעצמות לחייו גבוהות. אנה מלטפת את פניו של אור ואומרת: "ילדתי את עידית, על כל הכאב והקושי שכרוך בלידה, אך תקופת שהותנו בברזיל היתה כל כך קשה, שלא אשכח אותה לעולם. היום אני יכולה לומר בלי היסוס, שאין כל הבדל בין ילד ביולוגי וילד מאומץ. שניהם ילדים שלי".

צבי: "כשהגענו לגולדשטיין, הוא הציג בפנינו כמה אפשרויות, ובחרנו בזו, שחייבה נסיעה מיידית לחו"ל. בתהליך האימוץ, משתנים הסיכויים מהיום למחר: יום נסגר, יום נפתח. הבנו, שמה שיותר מהר, יותר טוב. גם כך היינו לחוצים כהוגן.

באנו למזכירות הקיבוץ עם הצעתו של גולדשטיין. הקיבוץ מינה לנו מקשרת מטעם ועדת החברה והיא שתיווכה בינינו לבין מוסדות הקיבוץ והעבירה להכרעתם את הצעתו של עו"ד גולדשטיין, שהיתה כרוכה בהוצאה גדולה. גובה הסכום ומהירות הטיפול של עורך-הדין, עוררו במזכירות חשש מה וכדי לסלק את החשש, נפגשו איתו חברי המזכירות. בהמשך, התערב גם העו"ד של הקיבוץ. בדיעבד התגלתה מעורבותו כמועילה מאד".

אנה: "ברזיל קולטת זרים מכל רחבי העולם. בדרום המדינה יושבים אירופאים ושם ניתן להשיג לאימוץ ילדים בהירי עור. לנו כבר יש בת ביולוגית עידית בת ה-8 ועתה העדפנו תינוק שחור שיער. עו"ד גולדשטיין התחייב בפנינו בארץ, שבהגיענו לברזיל תלווה אותנו אשה, שתשמש כמתורגמנית ותסייע לנו בבית-המשפט, בבדיקות הרפואיות ובשכירת הדירה. הוא גם דיווח שהילד המיועד לנו, נולד באמצע אוקטובר".

צבי: "לקראת אמצע נובמבר טסנו לברזיל. בשדה התעופה בריאו-דה-ז'נרו, חיכו לנו ארבע נשים, ולא אחת. נוסף על המלווה הרשמית היו שם אחותה, בת-דודתה וחברתה. הנשים היו שופעות חום יהודי-ברזילאי והרגשנו שהן באו לסייע למשפחה ישראלית במצוקה".

אנה: "הטיסה לברזיל ארוכה ומתישה מאוד. שמונה-עשרה שעות עם חניות ביניים. עידית, אותה לקחנו איתנו, הקיאה הרבה ואנחנו היינו סחוטים. שמחנו לפגוש בחבורת הנשים וקיווינו, כראש-וראשונה, לנוח מן הטיסה. אלא שמשדה התעופה נלקחנו ל"סיבוב ילדים", לראות את הסחורה המוצעת לנו. לנו חשוב היה להיווכח במו עינינו, כיצד מוותרת היולדת בבית-המשפט, על הילד, כדי שיהיה תיק אימוץ חוקי, אותו יוכל אור לפתוח בגיל 21, אם ירצה. רצינו לצאת מברזיל ודרכון מסודר בידינו, כדי שנוכל לספר לאור בכבוד ובגאווה את סיפור אימוצו. מסקרים של "יוניצף" למדנו, שחשוב לילדים המתבגרים, שאימוצם יהיה חוקי ולכן התעקשנו על כך.

אם בהתחלה לא הבנו מדוע לוקחים אותנו כל כך מהר ל"סיבוב", הרי שבהמשך הסתבר, שהכוונה היא לתת למאמץ הלם פסיכולוגי, אחרי כל כך הרבה שנות ציפיה. ההלם הזה אמור לטשטש את ערנותו כדי שיקח לו תינוק כבר בתחילת הדרך, ולא יתעקש לבחור".

צבי: "רוב הכנופיות לאספקת ילדים בברזיל, עובדות עם ישראלים. ברזיל וגואטמלה הן הארצות היחידות בהן הכנסיה הקתולית אינה שלטת בתהליך האימוץ. כיון שלישראלי המגיע לברזיל, אין קשרים ומקורות אחרים, הוא נאלץ להיעזר בכנופיות ולשלם הון עתק עבור תינוק תכול עיניים ובהיר שיער".

אנה: "הגענו לדירה בה שכבו חמישה ילדים בחדר חשוך. הילדים היו מבוגרים מהגיל עליו מדווחים בארץ. גילם נע בין 3-5 חודשים. כדי שהתינוקות יענו על הציפיות, דואגים שלא ייחשפו לקרני השמש ויישארו לבנים. קשה לי לדבר. זה היה נורא לשמוע אותם. הם מדברים על הילדים במושגים לא אנושיים, כמו על סחורה. הייתי מזועזעת.

כדי לפתות ולשכנע אותך, הם מורידים טיטול, חושפים חניכיים, והכל בחדר אפל וסגור. הם ניסו להשפיע על עידית שתבחר לה אחות. הם כל-כך יודעים על אלו נימים לפרוט. אנחנו התחננו בפניהם — תנו לנו לנוח. לבסוף הצלחנו להגיע לדירה שנשכרה עבורנו, דירה יפה מאד, בקומה ה-11 של רב-קומות, ברובע קופהקבאנה.

ע"פ התנאים של כנופיית סוחרי הילדים, הדירה צריכה להיות מבודדת וגבוהה, כדי להבטיח ביטחון ודיסקרטיות. נדרשנו לשלם על הדירה 60 דולר ליום, למרות שבארץ סיכמנו עם גולדשטיין על חצי המחיר הזה. נסיון נוסף לסחוט ממך. התמקחת — השגת הורדה במחיר. הכנופיה הסבירה לנו, שהאלטרנטיבה לדירה הזאת היא דירה בקומה ראשונה, שהיא פחות עמידה בפני פריצות ובפני ביקורי המשטרה.

וכל זה ביום הראשון, כשצלילות דעתנו קרובה לאפס".

צבי: "הם הסבירו לנו, שאיש לא ראה אותנו נכנסים עם תינוק בזרועותינו לברזיל ולכן, אל לנו לצאת עמו. אז כבר הבנו, שהאינטרס שלהם אולי חזק יותר מהאינטרס שלנו, מבחינת אמצעי הזהירות".

אנה: "לאחר שנוכחנו במצב הילדים, החלטנו שמוטב לקחת תינוק בן כמה ימים, שטרם הספיקו לפגוע בבריאותו".

צבי: "אח"כ באו יומיים של טיול בעיר הנהדרת, ריו-דה-ז'נרו. ואז הגיעה רות, הממונה על הקשר עם גולדשטיין בארץ ואחראית לביצוע האימוץ, והודיעה לנו, שהיא נוסעת לדרום ברזיל, להביא לנו ילד, כי אמו של התינוק המיועד החליטה שלא לוותר עליו. היא חזרה כעבור יומיים והזמינה אותנו לעורכת-הדין, שבשדה התעופה הוצגה בפנינו כאחותה של המלווה שלנו. אט-אט התברר, כי לרות אין מלה בחבורה ושלמעשה, היא מסרה אותנו לחסדי כנופיה מפוקפקת, שאינה מערבת זרים במערכת שלה. הגענו לדירתה של עורכת-הדין".

אנה: "כשנכנסתי, הבחנתי בספה גדולה, שנראתה לי ענקית כמו כל העולם, ועליה מונח אור שלנו. כמה נשים ישבו שם סביב שולחן עגול, עישנו ושיחקו פוקר, והקטן על הספה. רות הציגה בפנינו את הסחורה, הצביעה על כל הסימנים ואנחנו החלטנו לבחור בו".

צבי: "מרגע שאמרת — בחרתי, מתחילה ריצה מטורפת לסיים מהר את הסידורים. כשעמדנו ליד אור, זרקה מישהי משהו על דרכון לא-ליגאלי. דרשנו מרות ליצור מיד קשר טלפוני עם גולדשטיין בארץ. הוא השיב שכל המעשה חוקי. קשה לתאר באיזו מתיחות היינו. אתה כל כך רוצה לשמוע שהכל בסדר".

"לעבור את כל הילדים ולשדר להם, אותך לא אקח, מצפונית, זה קשה. אני אמרתי לעצמי, אם הוא צעיר ואין לו איידס, ניקח אותו. לא נבדוק כתמים"

אנה: "משהובהר לנו שהמעשה חוקי, נסענו לעשות בדיקה רפואית לתינוק. כנופיית העוזרים שלנו רצתה שנערוך את הבדיקה בביתה של ויולט, הלא היא בת-הדודה משדה התעופה. עתה התברר שהיא עו"ד והרופא והלבורנט יגיעו ע"פ הזמנתה. כאן התנגדנו ודרשנו, שאת הבירור הרפואי יעשה אחד מהרופאים, שאת שמותיהם קיבלנו בארץ. ויולט אמרה, לא טוב שתעבירו את הילד מדירה לדירה. הם, פשוט, לא רצו שאנשים מבחוץ יראו אותו. אחרי הבדיקה הילד הוחזר אליהם".

צבי: "אנה היא מטפלת תינוקות במקצועה והבחינה, שהבדיקה נעשתה באופן משביע רצון. הם רצו לקחת את אנה ברכבם לבדיקת מעבדה. היא חיכתה עם דבורה, השלישית מחבורת הפתיחה. לפתע אנה אינה רואה את הילד. איפה הקטן? הוא היה מוסתר על הרצפה, מתחת למושב הקדמי, בתוך סל נצרים. אנה היתה המומה".

אנה: "קורים כל כך הרבה דברים לא רגילים ואתה כל-כך מזועזע שוב ושוב. בשבילם אלו דברים רגילים".

צבי: "בינתיים, עידית ואני מתכוננים לקבלת הילד. קנינו עוגה ופרחים וקישטנו את הדירה לכבוד אנה והילד, שחזרו מהבדיקה. חגגנו בחיק המשפחה את בואו של הילד. קראנו לו אור".

אנה: "למחרת, ביקשה ממני הכנופיה לראות ילד עבור משפחה ידועה בארץ, כדי שאוכל למסור להם את תיאורו. הכנתי את עצמי לנסיעה. ירדתי למטה ולפני עומדת לימוזינה גדולה. פותחים לי את הדלת ואני רואה, ששוכב שם תינוק, שכרגע נולד. הייתי בהלם. אמרו לי, ראי כמה הוא יפה ולבן. הסתובבתי ורצתי חזרה למעלית. שמעתי אותן קוראות אחרי, אולי את רוצה לקחת אותו? ברחתי. אתה לא יכול להגיד לא לילד. גם לעבור את כל הילדים ולשדר להם, אותך לא אקח, מצפונית, זה קשה. אני אמרתי לעצמי, אם הוא צעיר ואין לו איידס, ניקח אותו. לא נבדוק כתמים. המצפון שלנו לא יכול היה לסבול זאת".

צבי: "בינתיים התחילו להתעורר שאלות. בסוף השבוע נכנסנו ללחץ. רות, יהודיה-דתיה, נסעה לצפון ברזיל, לבקר את משפחתה. הודעתי לדבורה שאני רוצה את רות כאן ועכשיו, כי כמה דברים לא ברורים לי. היא התכוונה לגרום לכך, שבערפל הקרב, הכל יהיה חתום וגמור. אנחנו, שלושתנו, נקשרנו לילד ואחרי השבת השחורה בה היינו באי-ודאות לגבי חוקיות התהליך, הגיעה רות. הפצצנו אותה בשאלות. היו לה הסברים. הבנו, שאי-אפשר להאמין ולו למלה אחת שלה. היינו בפראנויה ובסוף העולם. רות התקשרה לעו"ד גולדשטיין והוא אמר לנו: אתם יודעים מה, עזבו את כל העניין בריו ואני אקשר אתכם עם אנשים בסאן-פאולו ותתחילו שם תהליך אימוץ חדש".

אנה: "אני לא סוחרת מכנסיים שמחזירים לחנות. טרקתי את הטלפון".

צבי: "לשמחתי, גם גולדשטיין נכנס ללחץ. אז התחלנו ללבן עם הכנופיה את כל מה שקורה. הסתבר, שסיבכנו אותם, כי רצינו לנסוע דרך אנטוורפן ושם בודקים בקפדנות את המסמכים ומונעים, כנראה, הברחת ילדים. עובדה זו, לפחות, הרגיעה אותי. חברי הכנופיה הסבירו לנו, שהם מגיעים להסדר כספי עם האמהות".

אנה: "אנחנו רצינו להיות בטוחים, שהאם ויתרה על הילד. רצינו לראות את מסמך הוויתור של האשה, כדי להיות בטוחים, שאמנם ויתרה. המציאות הברזילאית היא איומה. אתה עובר בשווקים ורואה מאות ילדים, בגילים 7-4, מחפשים מזון בפחי אשפה. אז חולף רגע ואתה אומר לעצמך, שאינך רוצה להשאיר את הילד וגם לא יכול. לאן היה חוזר?

יום אחד נתנו קצת כסף לילד בלתי מפותח, היו לו פצעים סביב לפה ולעיניים ורגליו היו נפוחות מבצקת. מראות כאלה משפיעים עליך והאי-ליגאליות לא שקולה כנגדם. ראינו כנופיות של ילדים, בני 8-7, מטופלים בתינוקות. סופר לנו על בית-חולים בריו, שאולם הכניסה שלו ריק מאדם ומיועד לתינוקות נעזבים. סרט נע ועליו מגשים, קולט תינוקות שמביאות אמותיהם. כעבור 24 שעות יוכנסו התינוקות לחדר טיפולים ושם ימוספרו. אם כעבור 30 יום אין להם דורש, יוכנסו לבית-יתומים למשך שנתיים ואח"כ ניתן יהיה לאמצם, אם לא ימותו עד אז".

צבי: "זה 3-4 ימים שהילד אצלנו. כולנו כבר קשורים אליו. עתה גילו לנו חברי הכנופיה, שהדרכון של התינוק לא-ליגאלי. עידית הרגישה במתח וברגע מסויים אמרה: אבא, אנחנו לא נקח את אור? היא קלטה את העניין וספגה חלק מהתהליך".

אנה: "קיבלנו את הילד בגיל ששה ימים. חברות התעופה מסרבות להטיס תינוק, שגילו פחות משלושה שבועות. רצינו גם לראות, כיצד מתפתח אור ושוב לגשת לרופא. באותו יום ניסינו להתקשר עם עו"ד בברזיל ולמצוא דרכים, שבכל זאת האימוץ יהיה חוקי. פחדתי שהם יקחו מאתנו את הילד ולנו אין שום מסמך רשום עליו. במחשבותי כבר חיפשתי מקום לברוח עם הילדים שלי, שלא יוכלו לפגוע בי. הרי לקונסוליה הישראלית לא יתנו לנו להיכנס".

צבי: "כל התקופה הסתובבתי כשהכסף המזומן על גופי, בלי יכולת להשאירו במקום כלשהו, גם לא בדירה.

"כדי שהתינוקות יענו על הציפיות, דואגים שלא יחשפו לקרני השמש וישארו לבנים. הם מדברים על הילדים במושגים לא אנושיים, כמו על סחורה. הייתי מזועזעת"

עוד בטרם ידענו את מועד הטיסה המדוייק, החלטנו להיפטר מהדאגה לכסף. לפי הסיכום בארץ, הייתי צריך לשלם מחצית מן הסכום עם קבלת הילד והשאר, עם העלייה למטוס, בחזרה לארץ. מסרתי לכנופיה את כל הסכום בידיעה, שאם ירצו לעשות לנו משהו, יעשו ממילא.

בינתיים, הודיעו לנו ארבע הנפשות הפועלות, שנתכונן לצאת לשדה התעופה. במועד הקבוע הגיעה שוטרת מהמשטרה הפדראלית עם בחור, שנהג את המכונית. מעורבותה של השוטרת נחוצה היתה כדי שלא יעצרונו בדרך. היא מעבירה אותנו לאחיה, שהוא שוטר בשדה התעופה. הוא לוקח אותי עם כל המזוודות ומשאיר את אנה, הילדים והשוטרת מאחור. אני ניגש עמו לביקורת הדרכונים. מגיעים לדלפק הוא מסמן באצבעו לפקיד ונותן לו את הדרכונים. אני שואל כמה לשלם עבור עודף משקל והוא עונה לי: 'זה בסדר, היום הכל הולך'. אני מקבל כרטיסים ולפתע מבין: יש כאן שרשרת ארוכה — מתורגמנית — סוחרת — עו"ד — רופא — לבורנט — שופט — פקיד — שוטר — כולם שייכים לעסק.

עמדנו בתוך ציבור הנוסעים. התור התקדם לאט. גם כאן מלווה אותך השוטר, נציג העסק, לתוך המטוס".

אנה: "עד אותו רגע פחדתי לטוס. תמיד לקחתי ווליום לפני המראה. הפעם חיכיתי שלא אהיה קשורה יותר לאדמה, שנעלה כבר לאוויר.

טסנו דרך פרנקפורט. הגענו לאנטוורפן בדרך יבשתית. לא בדקו אותנו בכניסה וביציאה. נפגשנו אצל הורי בבלגיה. נרגענו. יכולנו ללכת עם אור ברחוב ולא הצטרכנו להסתירו עוד".

ב.

זיוה (37) ויורם (40) נמנים על מייסדי קיבוץ בנגב הרחוק. לפני שלוש שנים יצאה זיוה בגפה להביא תינוק מאומץ מברזיל. בעלה ובנה בן ה-9 נשארו בארץ.

זיוה: "במשך 11 שנה סבלתי מעקרות משנית. עברתי הפלות בחודשי ההריון המתקדמים, שכבתי בבתי-חולים. בתחילת החודש השמיני של ההריון ה-12, ילדתי את שגיא. 9 שנים גידלנו את שגיא כבן יחיד, אבל לא הייתי שלמה עם כך. נכון שניתן להמשיך ולצעוד בשבילי הקיבוץ גם כמשפחה גרעינית, כלומר, אב אם וילד, אבל אני הרגשתי, שלאדם ללא משפחה נורמטיבית, עם שניים-שלושה ילדים, יש קושי. האפשרות להיות מעורב בחברה במצב כזה, שואפת לאפס. כל המעגלים הקיבוציים, חגים, אירועים, קבוצה חינוכית, בנויים למשפחות עם כמה ילדים. למשפחות עם בן יחיד נגרם הרבה צער והקיבוץ לא מודע לכך. זה מסוג המצוקות, שאינו נראה לעין. כמו כאבי-ראש, כשאת נראית יפה אבל בתוכך מתפוצץ הר געש.

עד שהיה שגיא בן תשע, לא דיברנו בינינו על אפשרות של אימוץ ילד נוסף. באופן מקרי הועלתה בפנינו או הצעה בברזיל — שהביצוע שלה צריך היה להיות מהיר ומיידי, שאם לא — תבוטל. כיוון שבעלי, שהוא מנהל מפעל, לא הספיק להתארגן לנסיעה, אזרתי אומץ והחלטתי לנסוע לבד. נהגתי ככל אדם, שאין לו ברירה אחרת וזאת לו ההזדמנות להגשים שאיפה בת שנים.

במבט לאחור זה היה מעשה גבורה מצידי. ידעתי שאסור לי להסס. הצד החוקי של האימוץ לא כל-כך עמד לנגד עיני. טסתי לריו-דה-ז'נרו. הגעתי למלון, שהיה מיועד לקלוט את התינוק. עו"ד מקומי הציע לי תינוקת שלא נראתה לי מתאימה מכל מיני סיבות ולאחרי יומיים נוספים קיבלתי את דורון. בעצם, הוא פשוט חיכה לי. אגב, זוהי תחושה מיסטית, שאופיינית להורים המאמצים תינוק. מעניין, דורון נולד ביום שבו קיבלתי בבית את ההחלטה לנסוע לברזיל. הוא הוחזק אצל היולדת במשך החודש הראשון לחייו ונמסר לי בוגר מכפי שהובטח לי בארץ ואני שמחתי בו.

האנשים שהביאו לי אותו בערב, למלון, ניסו להסביר לי איך להאכיל ולרחוץ אותו ואני שלחתי אותם לנפשם. כל הנסיון והביטחון הישנים, לגבי הטיפול בתינוק, שבו אלי תוך רגעים. פתאום מצאתי את עצמי מטפלת בדברים טכניים מצד אחד, ומאד אמוציונליים, מצד שני. טיפלתי בילד, התקשרתי טלפונית למשפחה בקיבוץ, העברתי מסמכים מעו"ד למתווך, השגתי כרטיסים, דרכון, ובין לבין, הייתי צריכה גם להכין חלב ללילה ולדאוג שישאר לי כסף. גיליתי בתוכי כוח ויכולת טמונים, כנראה, בכל אם וכאן הם התגלו פתאום ובעוצמה.

"הורים מאמצים הם, לפעמים, מאוד מפונקים. הם מצפים שהכל יתנהל ללא כאבים, אבל זה לא כך. לעיתים הארועים כל-כך קשים, שרק השנים מקהות אותם"

לאחר השבוע בריו, עלינו למטוס ארצה. במשך 12 שעות אני אוחזת בתינוק ביד אחת, בפעקלעך ביד השניה, וכל הזמן עסוקה בהאכלות והחלפות חיתולים על כסא הנוסע, כשאני מתמרנת בין תרמוסים של מים וחלב. ללא עזרה רבה מצד הדיילות.

בחניית ביניים באמסטרדם עורכים בדיקות בטחוניות, שופכים לי את כל המזוודה החוצה ודורון מתחנן בבכי לפנית החלב שלו. ברגעים אלו אני משננת לעצמי, שאסור לי לשכוח את המטרה ושאינני יכולה להתחמק מהאחריות שלקחתי על עצמי. ברגע שהלכתי על כל העניין, יש לי התחייבות כלפי הילד ועכשיו אני שלו. באותה שעה גם אינני שוכחת לרגע את חוסר הברירה שהוביל אותנו לאימוץ הזה.

לטלטלות ולמתח אותם עברתי, עד הגעתי הביתה, אני קוראת הריון, למרות שלא היו לי צירים ובחילות, ולא שיניתי את מצבי הפיסי. אין ספק: לקבל ילד מן המוכן זה יתרון עצום.

הורים מאמצים הם לפעמים מאד מפונקים. הם מצפים שהכל יתנהל ללא כאבים, אבל זה לא כך. לעיתים הארועים כל-כך קשים, שרק השנים מקהות אותם. מי שנכוה בתהליך של אימוץ, יוצא להרפתקה. יתכן שאמנם קיים בנו, ההורים המאמצים, איזה יצר הרפתקנות, אבל ודאי לא היינו רוצים לתת לו פורקן דווקא באמצעות ילד קטן.

לצורך סיפוק ציפייתנו האדירה לילד נוסף, לא חשוב היה לנו הלאום שלו. רצינו רק שיהיה בהיר ובריא, עם שתי ידיים ושתי רגליים. גם מין הילוד לא היה בדרגת חשיבות ראשונה, למרות שהיה לנו בן ביולוגי בבית. רציתי רק, שהילד לא יהיה חריג בבחינת המראה החיצוני. ישנם הורים, שרוצים דווקא ילד צבעוני, שיהיה להם

המשך בעמ' 14

רחל דביר

מבצע מזרונים!!! ברהיטי "צבר" — שאולי
• מזרוני עמינה קינג קויל — במבצע.
• חנות מפעל — מזרוני ספלנדיד במבצע מיוחד.
• מזרוני גולדן סלמבר Golden Slumber תוצרת חוץ, 15 שנים אחריות.
• מזרוני סלי-או-פדיק Slat-o-Pedic.
• מזרוני פרדייז-חדש.
• מבחר ספות נוער קינג "צבר" במבצע 30% הנחה.
• מבחר ספות נוער עמינה.
• רהיטי סלון + מזנונים.
• ארונות + מיטות.
מיוחד לחברי קיבוצים 30% הנחה למזרוני "צבר" 15 שנות אחריות
אספקה מיידית
על כל קניית מזרון זוגי — סוף שבוע במלון
רהיטי "צבר" — ת"א, רח' הרצל 44 טל' 03-839711

מבצע הכרות!
סטריאו
עקב ההיענות ממשיכים במבצע מחירי הכרות
מושג חדש בסטריאו ★ מושג חדש במחירים
★ מיטב החברות בעולם A.D.C., D.B.X., AIWA, TEAC, WHARFEDALE, SANSUI, J.V.C., YAMAHA, MORDAUNT-SHORT, LUXMAN, JAMO, MARANTS, BOSE, AKAI, TECHNICS, DENON ועוד.
★ אולם תצוגה אקוסטי המאפשר בדיקה והשוואה אמיתית בין שילובי מערכות ורמקולים.
★ שרות ויעוץ מקצועיים על כוס קפה ואווירה נעימה.
★ זול יותר, אמין יותר ומקצועי יותר.
דציבל סטריאו
דיזנגוף 118 (מול כסית), ת"א, טל' 224533

מומחה לפלסטיקה
מציע: ייעוץ, ייזום, חיפוש פרוייקט
20 שנות נסיון בחו"ל ובארץ, כולל קיבוצים
טלפון 04-980556

ברק
ב.ר.ק.
ציוד מטבחים מוסדיים בע"מ
רח' הבונים 50 בת-ים
טל. 03-5510432 5519355
ייצור תנורים וציוד מטבחים:
■ מחבתות ■ קונבקטומטים ■ כיריים גז
■ צ'יפסרים ■ שולחנות חימום וקרור וכו'

משרד החינוך והתרבות — האגף לתרבות ואמנות
בית הספר לאמנות הציור ת"א
ע"ש א. מרגושילסקי
החלה ההרשמה
★ לימודי תעודה — 4 שנות לימוד 5 ימים בשבוע
★ לימודי תעודה — 4 שנות לימוד 2 ימים בשבוע
★ קורס למורים בשנת שבתון מוכר לקבלת גמול השתלמות
★ קורסים בקיץ ובמשך השנה בשעות היום ואחה"צ
המקצועות הנלמדים: רישום, צבע, הדפס, פיסול, צילום, תולדות האמנות ולימודים עיוניים.
פרטים והרשמה במזכירות ביה"ס, רח' קלישר 5, תל-אביב, טלפון 657348 בימים א'-ה' בשעות 9.00-13.00.

ביו-פידבק
✦ לרגיעה והרפיה עמוקה ומבוקרת
✦ פיתוח שליטה עצמית במתח מנהלים, מיגרנות, לחץ דם, רגישות יתר לאלרגיות ומחלות פסיכוסומטיות.
✦ שליטה בכאב ללא תרופות
מכשיר ביו-פידבק עפ"י המתאמה במיוחד לתנאי הארץ וכולל קסטת הדרכה מיוחדת בעברית לשימוש עצמי, כ-248 ש"ח (לחברי קיבוצים [illegible])
בימיטק בע"מ (בהנהלת ד"ר כץ)
טלפון: 08-476723

לא החסידה

(המשך מעמוד קודם)

משהו יפה בבית. אנחנו התאמנו את הציפיות שלנו למציאות ואז הסיכוי להפתעה היה נמוך יותר. אני חושבת שלנו, לישראלים, יש סימפטיה לעם הברזילאי. בשמחה שבו ובעובדה שהוא איננו אוייב שלנו. ממה שאני יודעת, הילדים הברזילאים הם נהדרים. הבעל שלי אומר שאני עושה הכללות מיותרות, אבל עובדה שלאט לאט הילדים האלה מתמלאים מעורבות ורגישות גבוהות לחיים. כל אחד מהם מגלה כשרון בתחומי האמנות והם מאד צבעוניים באישיותם.

כדי שתיווצר הרמוניה ביני, האם, לבין הילד, אני חייבת לקבל את הילד שאני רוצה בו. זה דרוש גם כדי לחפות על העובדה, שלא אני ילדתי אותו. אם הוא מכוער ויש לך בעל מכוער — ניחא. אם הוא טיפש ויש לך בעל טיפש — ניחא. אבל אם הוא עם שני הדברים — קשה להתמודד עם זה. משפחה, שמחליטה על אימוץ, חייבת, מעבר לבעיות האמוציונליות, גם לקחת קצת יותר אחריות מאשר משפחה ביולוגית. התינוק המאומץ הוא חסר הגנה ואין לו אף אחד אחר בעולם. האנרגיה ההורית המושקעת בו צריכה להיות מעל הממוצע, אם אנחנו רוצים לתת לחברה ילדים חיוביים ותורמים. לא הייתי רוצה, שהורים מאמצים או ילדים מאומצים, יהוו קבוצה נפרדת. משפחה מאמצת צריכה להיות משפחה בריאה. במשך הזמן, אנחנו, המשפחות המאמצות, צריכות להפסיק לדרוש תשומת לב ציבורית, שהיינו רגילים לה קודם האימוץ. ילד מאומץ שגדל, אין שום סיבה שלא יגיע למצב הנורמלי ביותר עם הסביבה. אמנם תמיד תהיה חברה, שתדאג להגיד לך שלמרות ש... ובכלל לא מרגישים ש... זהו טוב־הלב או הטפשות של אלה המרגישים צורך לבדוק מה את עונה על הערות מביכות.

אשר לעניין הרגיש של עלות העיסקה, עם זה לא היתה לי בעיה. נעשה פה מעשה חליפין,

„נעשה פה מעשה חליפין, לפיו אני קיבלתי יצור אנוש ושילמתי בתמורה סכום מסויים. אני לא רוצה לראות זאת כסחר בילדים. שם יש עודף בהם, אצלנו יש מחסור ואנחנו עושים את הבלנס לטובת כל הצדדים"

לפיו אני קיבלתי יצור אנוש ושילמתי בתמורה סכום מסויים. אני לא רוצה לראות זאת כסחר בילדים. שם יש עודף בהם, אצלנו יש מחסור ואנחנו עושים את הבלנס הזה לטובת ארבעת הצדדים. שני זוגות הורים ושתי מדינות. הכסף שולם תמורת טיפול ושלבים שונים, שאני לא יכולה להגיע אליהם בדרך אחרת: עובדת סוציאלית, שופט, טיסה, ויזה.

דורון כבר בן 3 שנים. אנחנו מספרים לו את סיפור האימוץ ומכינים עבורו אלבום צילומים, ע"פ המתכון של נעמי בן ישראל ושמוליק כץ. בהדרגה מטפטפים לו פרטים. הוא מבין שהוא לא גדל בבטן שלי. רגשית, קשה לי להגיד לו את זה, אבל ככל שאני אומרת יותר, אני מתגברת על הקושי שבקיומה של האשה האחרת, האם הביולוגית. פעם הוא הבזיק ושאל: אז למה היא נתנה לך אותי?

התשובות מוכנות אצלי מראש: היא לא יכלה לגדל אותך והיא נתנה אותך לי, כי מאד רציתי. היא שמחה שאני רציתי בך.

הררישה של הילד לאינפורמציה גדלה עם הזמן. יגיע יום, שלא אוכל לספר לו יותר, כי מה שידוע לי הוא מועט ושטחי ביותר.

כשהייתי ילדה והרגזתי את אבי, הוא היה רוטן, אני לא אהיה אבא שלך. אני לא יכולה להגיד את זה לדורון. פעם דורון כעס עלי ואמר: אני לא רוצה שתהיי אמא שלי יותר. עניתי לו, שיבחר לו אמא אחרת, ובלעתי את הצפרדע.

רחל דביר

לא שאלה של כסף

יוסי עמיר (מזרע), רכז המחלקה לחברה קבה"א, מעורב בתהליכי אימוץ ילדים בתנועתו, אף כי בנושא, על כל היבטיו, מטפלת ברית התנועה הקיבוצית באמצעות „מדור האימוץ". אשתקד עזב המדור את הטיפול באימוץ ילדים מחו"ל „מתוך הבנה", כך עמיר, „שאין בכוחנו לעסוק בכך במסגרת הברית'. מזכירויות קיבוצים ומשפחות רואות בנו את האחראים לכל העניין בחו"ל והמדור אינו בנוי להיות סוכנות בנוסח האמריקאי ילפעול כמותה".

— כיצד מטפל הקבה"א באימוץ־חו"ל, לאחר שהמדור הפסיק את הטיפול בכך?

— בקבה"א הוטל על ברמית (עו"ד) ועלי לחפש פתרון, שיאפשר לסייע למשפחות באופן ציבורי ואחראי. הבדיקה בעיצומה והיא כוללת מרכיבים משפטיים.

— ובתקיים?

— שם קיבלו החלטה של לא מיני ולא מקצתי. לא התנועה ולא המדור. בינתיים הם ממתינים לתוצאות הבדיקות שלנו ואחר־כך יחליטו לגבי מהלכיהם הבאים.

— איך אתם מיישבים בעיות מוסריות הכרוכות באימוץ־חו"ל?

— צריך להבין, שבארצות מהן מביאים את הילדים קיים חוק אימוץ בהיר ומוגדר ודומה מאד לחוק הישראלי. שיתוף פעולה עימן, יכול להיות אך ורק על בסיס מוחלט של כיבוד חוקיהן. מערכת ציבורית לא יכולה לקחת על עצמה קיצורי דרך. אנחנו נתקלים בקושי הזה. טיפלנו בעבר בקיצורי דרך כאלה, דבר שאילץ אותנו לעשות מת"א פעולות חילוץ שונות באמצעות שגרירויות וכו'. טיפול כזה הוא אחריות גדולה מדי למזכיר של קיבוץ. ובאשר למוסריות, יש מקומות בדרום־אמריקה, שבהן היולדת חותמת על כתב ויתור על הילד ומקבלת כמה עשרות או מאות דולרים בתמורה. אנחנו משלמים עבור כל התהליך, כולל הבדיקות הרפואיות, אלפי דולרים ומי שמבין מה ההפרש בין המאות לאלפים, מבין את הפרובלמטיקה המוסרית.

— האם קיים תקנון אימוץ בקבה"א?

— אין תקנון כזה. זהו תחום, שלא צריך לתקנן אותו. שיקול הדעת וההבנה מספיקים במקרה הזה.

— לקבלת החלטה על אימוץ — קודם תהליך הדומה לכל השקעה במשק?

— לא. זאת מסוג ההחלטות, שהן מאד אישיות וככל שקיבוץ מצליח להפקיד את התהליך בידי פורום בעל שיקול דעת והיא זוכה לתמיכה והבנה, זה הדבר הטוב ביותר. טעות היא לחשוב, שנושא כזה יכול לעבור בחמש ועדות ושיחת קיבוץ. אקט כזה יהיה עיוות גדול, למרות שמדובר בהשקעה כספית.

— איך מתמודד קיבוץ במצוקה בספית, עם מצוקה או משאלת אימוץ, מצד בני זוג?

— השאלה הכספית חשובה, אבל אינה קריטריון למנוע ילד מאומץ ממשפחה. נכון, שכקיבוץ בו המצב הכספי הוא חמור, גם שיקול הדעת יהיה חמור יותר. כללית — ככל שהדבר מתנהל פחות כשוק הפרוע ויותר בנתיבים חוקיים, העלויות יורדות.

— האם לא מאיים נושא האימוץ וההשקעה הכספית הכרוכה בו, על נושא הערבות ההדדית בקיבוץ?

— המרכיב הכספי הנקי, איננו יכול לשמש חסם יחיד בתוך מערכת השיקולים. לעיתים טוענים שמספר הילדים שיש למשפחה, או יכולת ההתאמה של הזוג לאימוץ, הוא חשוב יותר מאשר החסם הכספי. השירות למען הילד בארץ מוסיף ומקשה על המערכת הזו בחוקיו הברורים: רשאים לאמץ רק הורים מתחת לגיל 35 ששניהם יהודים.

— יש לך בשורה למשפחות הרבות בקיבוצים הממתינות לאימוץ?

— הכרנו בכך, שבמקום שיש מצוקה אנושית עמוקה, לקיבוץ הבודד קשה להתמודד ובצומת הזה על התנועה לסייע. את הדרך, כיצד ואיך עושים את זה, נצטרך למצוא.

רחל דביר

טלפונים

נפל האסימון

מה, עוד אין לכם טלפונים?

קיבוץ משמר־העמק הוא אחרון קיבוצי הקיבוץ הארצי (למ־עט התיישבות חד־שה וצעירה), בו הותקנו טלפונים ב־חדרי החברים. צי־פייתם הממושכת של חברי משמר־העמק למכשיר מתממשת בימים אלה, כאשר בתום כל החפירות המתיחות והקישורים, עומר אוי־טו־טו אזור חיוג 04 לקלוט אותם לבין חיבורי מרכזיותיו.

בזאת, פחות או יותר, הסתיים שלב השוואת הרמות בקבה"א בתחום השח־רחוק, לאחר שהטלפון הוכר רשמית כפריט מעורר פער בינקיבוצי, במועצה שהתקיימה בשנת 82 במסילות. קרן הפער שעל הקמתה הוחלט ואשר הפכה מאוחר יותר לקרן לעזרה הדדית, סיפקה הלוואות לקיבוצים לצרכי מימון הפרוייקט, הלוואות שסגרו את הפער בצד אחד והגדילו את החוב בצד השני.

עידן ברפי־זהב, מדריך הקיבוצים לשנת 88, המחולק בימים אלה, מגלה כי מצב הקיבוץ הדתי דומה. לבד משלושה קיבוצים שטרם מלאו עשור שנים לקיומם, מחוברים כל השאר לרשת. בתק"מ לעומת זאת, המצב פחות מרנין. חברי למעלה מעשרים קיבוצים שאינם צעירים ואינם חדשים, מאילות שבדרום ועד מעין־ברוך שבצפון, אינם יודעים חיוג ישיר מהו.

אם מביאים בחשבון, שמרכזיית טלפונים עולה היום בסביבות 100 אלף דולר וסכום דומה, פלוס מינוס, צריך להקדיש לרישות (תלוי במיקום בגודל וכו'), קשה לראות כיצד קיבוצים הנתונים במצוקה כספית, מצליחים בעתיד הקרוב להשתבץ במועדון השפופרת הפרטית, ללא עזרה מיוחדת לנושא זה, שאיננה.

ואחר־כך נותרת בעיית הפער ברמת הדיור, אבל זה כבר מטראו' אחר לגמרי...

לזר

כישור (הקיבוץ הדתי)

ד.נ. מעלה הגליל 24952 טל' 04-987486

קיבוץ בגליל העליון, הוקם ב־1976 כהאחזות נח"ל אשר התאזרחה ב־1979. הקיבוץ קלט גרעינים של "השומר הצעיר". בכישור כמה עשרות חברים.

מפעלי תעשיה: "מתכת כישור", "פיתוח הגליל" - אריזות ריח באריזות נוי.

דו־קיום 88, במדריך הקיבוצים החדש

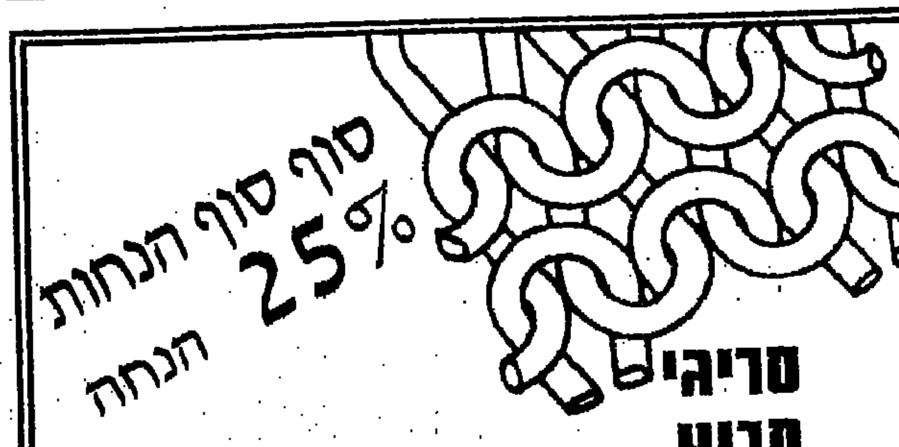

סריגי קבוץ יפעת

תצוגה ומכירה של עודפי ייצוא וייצור באולם התרבות

פתוח בימי שבת בין השעות 10.00־16.00

בימי שלישי בין השעות 17.00־20.00

בחנות — 06־548997 במשרד — 06־548969

אסמור בע"מ

מערכות סטריאו

טלוויזיות וידיאו ורמקולים

טלוויזיות צבעוניות	מ־890 ש"ח
וידאו טייפים	מ־990
פטיפונים	מ־150
רסיברים	מ־250
טייפים – דק	מ־250
מערכות סטריאו משולבות	מ־445
מערכות בחלקים	מ־695
רמקולים HIFI + תיבות מ־20W – 120W	
רדיו טייפים ניידים	מ־79
	מ־180

„אסמור"

העליה 25, תל־אביב

ז'בוטינסקי 79, רמת־גן

אקטיב 2000, דרך פ"ת 4, ת"א

המחירים הזולים ביותר מכל מרכזי הקניות בארץ

בוא אלינו והשווה מחירים

איומים

רימון עכשיו

אם אתה מתגעגע לאמיל גרינצווייג, נדאג שתפגוש אותו — התבשר עופר אבני טלפונית

בתמונה המפורסמת ההיא, כה נראה אמיל גרינצוויג בהפגנת „שלום עכשיו" טרם הרצחו, מרפיע עימו, שלוב ידיים, עופר אבני מקיבוץ נחשון. כ־שעה שנזרק הרימון, היו השניים סמוכים זה לזה, אלא שעופר על מנת לשפר את עמדת הפגנתו, טיפס ועלה על גדר אבן שמול משרד ראש־הממשלה וכך ניצל.

לפני כשבועיים, ב־10.2, יום השנה החמישי להרצחו של אמיל, הוזמן עופר להופיע בתוכנית „בחצי היום". המנחה, כרמית גיא, שאלה על ההפגנה, על האווירה ששררה אז ברחוב הירושלמי ועל אמיל. מטבע הדברים גלשה השיחה גם למציאות ימים אלה, להפרות הסדר בשטחים, מדיניות היד הקשה והמקבילות בין אז והיום. מיד בתום התוכנית חזר עופר לקיבוצו ולא עבר זמן רב עד שהחלו להגיע הטלפונים.

„הטלפונים הראשונים הגיעו בערך בשעה 15.00. המטלפנים לא איימו אבל ניסו להתווכח. אמרו שאני לא צודק, שהם יודעים מה זה ערבים ואיך צריך לטפל בהם. כשהערבים יבואו, אני אהיה הראשון שאשחט וכיו"ב".

— הם הזדהו בצורה כלשהי?

— הם לא היו מוכנים להזדהות בשמם וגם לא להגיד אם הם שייכים לאירגון כלשהו. הייתי מנומס והצעתי להם שניפגש בצורה מסודרת ונדבר, אבל הם סירבו.

— מתי התקשרו המאיימים?

— היו שני טלפונים בערך בשש שבע, ועוד שניים בסביבות חצות. גם אלה לא הזדהו בשום צורה והפעם אמרו דברים מפורשים.

— למשל?

— למשל: כמו שחיסלנו את אמיל ככה נחסל אותך. אתה ואש"ף אותו הדבר, נלחם בשניכם. נגמור אותך, אנחנו יודעים מי אתה ואיפה אתה גר — הסוף שלך מתקרב, אם אתה מתגעגע לגרינצוויג נדאג שתפגש אתו מהר, חבל שהרימון לא גמר גם אותך.

— נכנסת ללחץ?

— השניים שטילפנו בלילה, השמיעו איומים ברוטאליים מאוד. הם אמרו שיש להם נשק והם כבר מגיעים אלי. עניתי שגם לי יש נשק ויש גם הרבה שומרים בקיבוץ. צינגתי את רוחם. הם לא הגיעו, כמובן.

— מה בדברים שלך הרגיז כל כך את המאיימים?

— אני מעריך שבעיקר שני דברים: האחד, שידי המנהיגים של אותה תקופה מגואלים בדמו של אמיל, מפני שהם הסיתו את אברושמי ואחרים. התרגום לאמירה „שלום עכשיו" תוקעים סכין בגב האומה היה, שאם כך אז מגיע להם רימון. הדבר השני שאמרתי הוא, שכפי שבימי מלחמת לבנון לקח זמן עד שהציבור התפכח והבין שזו מלחמת כשלון, כך גם במלחמת הגרה המתרחשת עכשיו, יווכחו בסופו של דבר לדעת, שהיא לא תביא לשום מקום ובמוקדם או במאוחר נפנה את הגרה.

— עשית משהו בעקבות הטלפונים?

— פניתי למשטרת בית־שמש, שם שאלו אם אני יודע נגד מי להגיש תלונה ואמרתי שלא. אז ביקשו שאבוא למלא טופס רשמי ומכיוון שהערכתי שלא תהיינה לכך תוצאות מעשיות, לא נסעתי.

— וזכרו של אמיל?

— הייתי בשיחה בקרית־גת עם תלמידים בכיתה י"א. מתוך 40 ילד בכיתה, רק אחד שמע על המקרה של אמיל. זו אחת הנקודות שמדאיגות אותי יותר. לא זוכרים. אולי לא רוצים לזכור.

לזר

תנועה

הקו הכחול

הנוע"ל לא יפתח קן תנועה באריאל

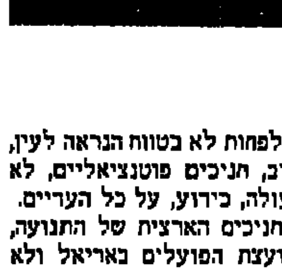

קן של הנוער העובד והלומד לא יוקם, לפחות לא בטווח הנראה לעין, בישוב אריאל שבשומרון וילדי הישוב, חניכים פוטנציאליים, לא יתהדרו בלבישת החולצה הכחולה, העולה, כידוע, על כל העריים.

בשבוע שעבר החליטה מזכירות החניכים הארצית של התנועה, שלא להיענות לפנייתו של נציג מועצת הפועלים באריאל ולא לפתוח שם קן של התנועה.

„בהחלטות הוועידה מיוני 1987, נאמר, כי קיני התנועה יוקמו רק באזורים הקבועים בתכנית אלון, ובישובים שאינם כאלה, והשוכנים באזורים צפופי אוכלוסיה ערבית, לא תתן התנועה ידה להקמת קן משלה", מפרש חגי מרום (יפעת), רכז הנוע"ל. עם זאת, הוא מדגיש, מוזמנים ילדי אריאל והוריהם, החפצים לתכנם על ברכי תנועת העבודה, לשלוח את הילדים לקחת חלק בפעילות התנועה באזור כפר־סבא או במעלה אפרים.

מרום אומר, כי לעובדה, שבאריאל קיים ופועל סניף של תנועת העבודה, אין קשר לפנייה, כשם שלארועים האחרונים בשטחים אין קשר לרחייתה.

הפנייה להקמת הקן הגיעה ממועצת הפועלים באריאל לפני כחצי שנה, נדונה בנשיאות החניכים של התנועה, שהיא הגוף העליון של החניכים, וזו העבירה את ההכרעה בנושא למזכירות החניכים הארצית, המתכנסת אחת לכמה חודשים.

„הדיון היה קשה" מודה מרום. „ההכרעה לא נפלה בקלות. בדרך־כלל, במקרים של פנייה להקמת קינים, נטיית הלב היא להסכים, מתוך הרצון להתרחב. אבל בסופו של דבר, היתה זו הכרעת החניכים ועוצמתה הפתיעה אותי".

— לחיוב?

— הפתיעה.

— הפתיעה, נוכח מגמות ההקצנה הרווחות כיום בקרב הנוער?

— ההקצנה, אכן, קיימת בקרב הנוער כולו וגם בתנועה שלנו. אני סבור, שההקצנה באה לידי ביטוי בשני הכיוונים, אבל קשה לי להצביע עליה אצלנו בתנועה.

— ואינך מצר על אבדן חניכים לתנועה?

— את מתכוונת לומר, שלא הרווחנו. אלא שזה עניין של השקפה. יש להבין, כי מדובר בתנועה חינוכית. שלא כבגוף פוליטי, קיים אצלה קושי להתפשר או לחרוג מן ההחלטות, לכן, אך טבעי הוא בעיני, שהחניכים מעוניינים לרבוק בהחלטותיהם. אילו היינו מקימים את הקן באריאל, כמבוקש, יתכן שהיינו זוכים בעוד כמה חניכים מקומיים, אבל אז היינו נפגעים מהעובדה, שאיננו עומדים על העקרונות וההחלטות של עצמנו.

רותי קדוש

המחלקה לפעילי משק

החלה ההרשמה לקורסים:

- **יסודות הגזברות וניהול פיננסי —** ייפתח ב־24.4.88, ויימשך 3 חודשים, כ־360 שעות לימוד.
- **רכזי ענפים — כלכלה ומינהל —** לענפי חקלאות, תעשיה, ענפי עזר ושרותים — ייפתח ב־5.6.88, 8 שבועות, כ־250 שעות לימוד.
- **הנהלת חשבונות — סוג 2, 1 (יסודות) —** 3 חודשים, כ־360 שעות. ייפתח: 13.3.88.
- **מינהל עסקים —** פתיחה: ספטמבר 88. יימשך 11 חודשים. הרשמה: מרץ–אפריל 88.
- **יסודות הכלכלה —** פתיחה: ספטמבר 88. 10 חודשים. הרשמה מרץ–אפריל 88.
- **ניהול פיננסי מתקדם —** פתיחה: ספטמבר 88. יימשך 6 שבועות.

מדרשת רופין

עמק חפר 60960

טל' 053-688949 (מערכי משק) 053-688131 (מרכזיה)

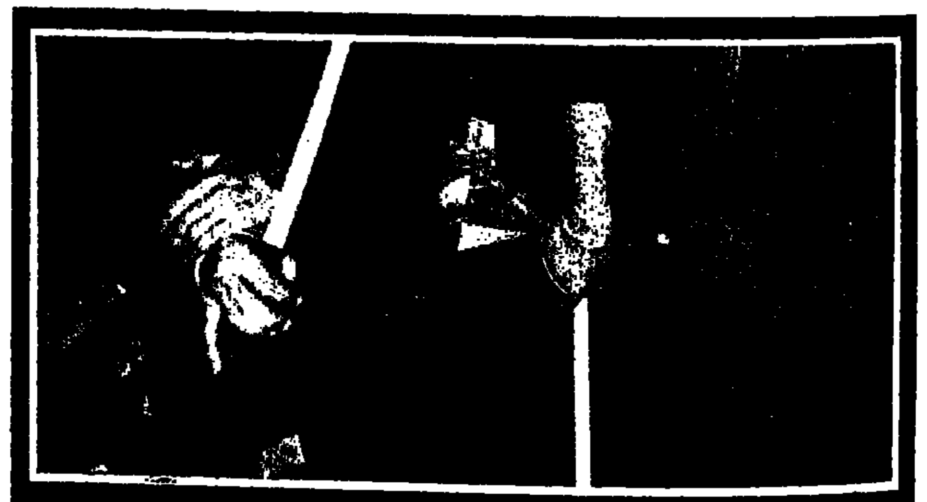

פרי פסגון

בנוהיאיתן לא אהבו יותר מדי את הפירסום, לפיו למיגוון מוצרי המפעל שלהם „פסגון" לייצור מוצרי פלסטיק משודיין, הצטרפה לאחרונה גם אלה חדשה מפלסטיק לבן, עדה לשימוש ובעיקר בלתי שבירה.

מנהל המפעל שסירב להזדהות בשמו, אומר כי השורה התחתונה היא, שמה שנצחיל מבקש הוא מקבל. מעבר לשורה המסכמת ואחר ה„אין תגובה" המסורתי הוסיף: „מעבר לכל חילוקי הדעות, ברגע שמישהו החליט על מיגוות מסוימת אותה נדרשים חיילי צה"ל לבצע, יש לתת להם את הציוד הטוב ביותר וזה מה שמפעל „פסגון" עושה וימשיך לעשות."

יבואנים בלעדיים

„אל.אם סחר" יבוא ושיווק מערכות קול

פנחס רוזן 41, ת"א (דרך הרצליה — הדר יוסף ליד כיתן — קניון ד"א)

טל. 03-483575

פתוח: בבוקר א' ב' ד' ה' — 09.00 — 12.30

בערב א'—ה' — 16.00 — 20.00

קרב הראל

(המשך מעמוד 7)

אוהבת, אבל...

תמר ינון, ד"ר לכימיה, עלתה לישראל מהולנד, לפני 17 שנה. מספר שנים חיתה עם בעלה, רופא, בעין־גדי, ועתה הם בקיבוץ קליה הסמוך.

למרות אהבתה הרבה לחיי הקיבוץ, החליטה שלא להתקבל בו לחברות ונימוקיה עימה: „אין מקום למדענים מקצועיים בתנועה הקיבוצית. הם נדונים לניוון מדעי ואקדמי".

תמר אינה חברת קיבוץ, איפוא, אך נושאת בכל החובות והמטלות: עבודה, גיוסים, תורנויות וכיו"ב.

רשימת נושאי המחקר בהם עסקה תמר באוניברסיטאות של ירושלים ותל־אביב ארוכה. סדר יומה העמוס מותיר לה אך זמן מועט להמשך מחקר בתהליך ביולוגי מסויים בחלל, מחקר שאותו היא עורכת במשותף עם עמית בארה"ב, כשלעזרתה יחידת מחשב, הממוקמת בדירתה, וכן טלפון ומסוף המצוי אי שם במכון מחקר בארה"ב.

במהלך חייה בקיבוץ, הטעונים אנרגיה חיובית

ד"ר לכימיה, תמר ינון: חבר קיבוץ חייב לראות בצמיחה כלכלית משימה אישית

וסקרנות, נפנתה לבחון את נושא התעשיה והכלכלה בקיבוץ. המסקנות אליהן הגיעה, הביאו אותה להפסקת רוב המחקרים בהם עסקה, וכל זאת, על־מנת להיכנס, כדבריה, בצורה רצינית לנושא „שינוי ההתארגנות הכלכלית, התרבותית והחברתית בקיבוץ".

ע"פ פניית התק"ם הצטרפה למכון ירושלים למחקר, לעבוד על פרוייקט „מדיניות תעשייתית לתנועה הקיבוצית".

תמר: „זה שנים שאני צופה את התפרקות המערכת הקיבוצית. נכנסתי לחרדות קשות, הפסקתי לישון, עזבתי את עולם הכימיה והשקעתי אנרגיה רבה בנושא. אסור שהקיבוץ ייעלם. הוא חשוב לחברה האנושית, כצעד היסטורי להקמת חברה טובה יותר, בעלת ערכים נעלים. אם יפול, תחזור החברה האנושית צעד אחורנית. לא חשוב כלל האחוז הקטן שהקיבוץ מהווה בחברה. יחד עם זאת, הקיבוץ חייב לעבור תהליכי שינוי. שינוי בהיר מדי יוצר חרדה אצל הפרט והחברה ומעורר התנגדות. שינוי איטי, אורגני, מאפשר למוסדות ומפעלים להשתנות, להתאים עצמם למציאות החדשה או להיעלם בשקט.

תקופתנו מתאפיינת בשינויים טכנולוגיים מהירים ומרחיקי לכת. אם תרצה התנועה הקיבוצית להישרד, עליה להתאים עצמה לקצב השינויים. עד כה, לא עשתה כן. לצערי, אנו כבר שייכים לעבר.

הקושי בביצוע שינוי הוא לגיטימי. החברה והפרט רגילים לשגרה. אלה המנסים לחולל שינוי, מאיימים על השגרה. החברה מתקוממת נגדם.

הידע הדרוש להשרדות מחייב למידה, התמקצעות, שינוי מערכות, כל העת. בתנועה הקיבוצית הגענו, סוף סוף, למצב, שיש מודעות לצורך בשינוי. המלה שינוי", אומרת תמר, „הביאה בקיבוצים פתרונות שהם סיסמאות, מלים יפות ללא כיסוי: „צריך לשבור את גדר הקיבוץ". זו סיסמה ריקה מתוכן. עלינו ללמוד להביט מעבר לגדר הקיבוץ ולתוכה. גם הסיסמה, „תמורה עבור עבודה" היא ואליום, תמריץ רדוד.

החשוב מכל הוא צמיחה כלכלית, תרבותית

וחברתית. אימוץ שלושת הגורמים האלה על־ידי הקיבוץ, הוא כבר חלק מתהליך השינוי. אימוץ טכנולוגיות חרשות, קשר הדוק עם העולם הכלכלי, השתלבות ברשתות כלכליות, ההולכות ומתרחבות בארץ ובעולם, הם תנאי חיוני ראשון להישרדות.

הקושי של הקיבוץ להתמודד עם כל שינוי המתחייב בתקופתנו, מצריך הקמת מנגנון, שיטפל ביוזמות השינוי. חייבת להיות התמקצעות גם כאן, בזיהוי ולימוד הידע החשוב והמרכזי, הורם בשיגרות חרשות. על המערכת להתייעל והרבה. זו משימה לאומית. כל חבר קיבוץ — רפתן, מטפלת ועובד חדר־האוכל, חייבים כל העת להתייעל ולהרגיש כאילו הצמיחה הכלכלית של הקיבוץ היא משימתם האישית. נאיביות? אולי!

בקיבוץ החדש אותו נבנה, יהיה מנגנון השינוי חלק מהמערכת. השינויים יתרחשו כל העת ובעזרת מדענים מקצועניים. אלו", מצרה תמר, „אינם בנמצא כיום בקיבוץ. מי יקלוט ידע, מי יתמקצע, אם אין הבנה בצורך הבסיסי של מדען בהשתלמות ולימוד כל העת? בקיבוץ קיימת רוטציה חובבנית. מדען, שחוזר הביתה אחרי 3 שנים, מאבד את התמקצעותו. התחושה המועברת למדען בקיבוץ — „אתה קריירסט, עובד חוץ, עושה חיים — מכבידה עליו מאד. כל עוד לא תשונה גישה זו, לא אוכל גם אני, כמדענית, להיות חברת קיבוץ. ההרגשה שלי, שכנפי המדען מקוצצות כל העת. המאבק על השתלמויות, הנתפס כעשיית קריירה, במובן השלילי — וזאת כשבאוניברסיטה מחייבים מדענים לשנת שבתון, קורסים בחו"ל והתמקצעות בלתי פוסקת — מתיש ומאכזב.

בשורות הקיבוץ חייבים להימצא מדענים, על־מנת שהקיבוץ ישרוד. חייב להיות תקנון לאנשי מדע, על־מנת שיוכלו לשרת את המערכת הזקוקה להם כל־כך, ולא יהפכו למדענים מיושנים, שאין בהם תועלת לאיש. רק המקצוענים יוכלו לעבד את הידע, לקדמו וליצור את התנאים להישרדות, לשינוי מתמיד.

כללי המשחק בעולם משתנים, כוחות חדשים עולים. לצערי, במצב הנתון התנועה הקיבוצית אינה משתלבת בהם".

עד כאן — תמר ינון, „שרופה על קיבוץ", אך מסרבת להיות בו חברה, כל עוד לא ישתנה!

רונית יהל

רכז הכותנה, קיבוץ שדות ים:

הצלנו את מערכת הטפטוף!!!

ברשותנו כ־1820 דונם כותנה בשטח הנקרא שטח "יותא", מתוכם משקים בטפטוף "לגו-מצרפלס" אינטגרלי (1 נ"י-2 ל/ש-20 מ"מ) 485 דונם. אנו משקים במי מאגר - מים המכילים לכלוך רב (חומר אורגני, אצות, שאריות דגים, טין ואחר) מערכת הסינון אינה מונעת כמויות לכלוך ניכרות להגיע לשלוחות בטפטוף.

בעונה האחרונה בדקנו את ספיקת המערכת והתברר שהיא ירדה בעשרות אחוזים. בבדיקה התברר שחלק ניכר מהטפטפות היו סתומות לחלוטין.

החלטנו לשטוף את המערכת בלחץ המים "ניטרלנו" את וסתי הלחץ והעלינו את הלחץ בשלוחות ל־7 אטמוספירות וזאת למספר דקות. עם תום השטיפה בדקנו את הספיקה והתברר שחזרה לספיקה המתוכננת (הנומינלית)! את המשך העונה עברנו ללא שום תקלה נוספת.

בעונה הקרובה אנו נבצע שטיפה תקופתית בלחץ - וזאת כתחליף להשקעה עצומה נוספת בסינון (להערכתנו, באיכות מי המאגר שלנו - כל השקעה בסינון לא תבטיח מפני סתימה) יכולת המערכת לשטוף עצמה בלחץ היא ההוכחה את הטפטוף האינטגרלי של "לגו-מצרפלס" לאופטימלי עבורנו

בברכה
איתן שחר
רכז הכותנה - שדות ים

שתי תכונות הופכות את הטפטוף האינטגרלי של "לגו-מצרפלס" לאידיאלי לגידולי שלחין
* עובי דופן - עבה במיוחד - יותר מכל צינור טפטוף מתחרה
* טפטפת אינטגרלית בתוך הצינור עם מבוך לבירינט עם מכסה - כולה יוצקה בתוך הצינור.

זכור! עלות המערכת היא רק מרכיב אחד בניתוח הכלכלי.

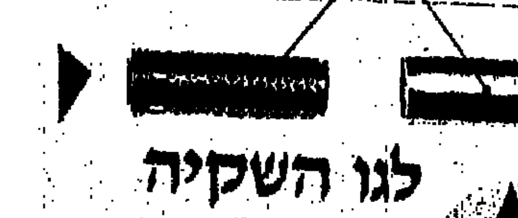

שלוחת הטפטוף המתקדמת ביותר בעולם

לגו פתחה את הטפטפת ... הראשונה בעולם

מצרפלים
יצרני צינורות ופרופילים לתעשיה ובנין ומערכות השקיה וטפטוף
קבוץ נצר ת.ד. 38820
טל. 053-70171-2-3-4
TELEX: 46324 MEZER IL.
FAX (972-63)78436

לגו השקיה
קרית נורדאו, ת.ד. 8010
נתניה 42160
טל. 053-59074, 053-59883
TELEX: 35790 LEGO IL.
FAX: 972-53-38280
LEGO IRRIGATION

קליטה

למרות הרעש של השכנים

בכפר עזה עסקים כרגיל: זרם של פניות להתקבל לחברות בקיבוץ

עד כדי־כך, מסתבר, חזק כוח המשיכה של כפר־עזה, שאפילו הרעש שמקימים באחרונה השכנים לא עוצר ולא מאיט את זרם הפניות להצטרף אליו. אם עדיין אין בו אלפי חברים, אלא 250 בלבד, הרי זה משום שהוא זהיר מאוד במיון ובסינון נחשול הפניות.

ואמנם, המיון והסינון הקפדניים הם עיקר תפקידה של ועדת הקליטה במקום. ע"פ יואב הלפרין, רכז הוועדה, נירונות בימים אלה פניותיהן של משפחות מחו"ל (ארה"ב, אירלנד וברזיל) ורבות — המגיעות בקצב של אחת לשבוע — מקרב ישראלים, מן המושב, העיר והקיבוץ. ומי מאלה יזכו ויתקבלו?

הלפרין: „אנחנו יכולים להרשות לעצמנו לפעול ע"פ כללים וקריטריונים נוקשים. עדיפות ראשונה ניתנת למשפחות עד גיל 30 וזאת, כדי לעבות ולחזק את שיכבת הגיל המקבילה אצלנו, שיש בה מרחפים למיניהם, כמו בכל קיבוץ. העניין המקצועי נחשב בעינינו פחות. אנחנו אמנם משוועים לכימאים, אבל מקצוע זה דבר שניתן לרכוש. אנחנו מחפשים את האיכות האנושית, את ההתאמה לחיי קיבוץ, את פוטנציאל התרומה הערכית לחברה ולתרבות. מה שמונע מאיתנו לפתוח יותר את השערים זה, בעיקר, המצב בבתי־התינוקות והילדים. הם, פשוט, מלאים עד אפס מקום. באחרונה אנחנו פותחים את בתי התינוקות עם חמישיות בלבד, כדי להשאיר מקום אחד בכל קבוצה לתינוקות של נקלטים."

אשתקד, התמזל מזלן של 3 משפחות להיקלט בכפר־עזה וזאת, בנוסף ליחידים שהצטרפו באמצעות נישואין („פיקטיביים?"

— „לא, לא, נישואין מתוך אהבה") ואילו השנה, בפסח, יצטרפו אל מעגל המאושרים 17, בהם בני־קיבוץ, חברי גרעין ושבעה מבחוץ.

— מה מושך אותם אליכם?

— כנראה שיש כאן שילוב של כמה דברים: מצב כלכלי טוב, התיישבות צעירה,

אבל בלי הבעיות האופייניות, אלא ברמה גבוהה של פיתוח ואווירה חברתית בריאה. כל זה איכות חיים וזה, כנראה, מה שהפונים מחפשים.

— והרעש של השכנים לא פוגם באיכות הזאת?

— כנראה שלא. הזוג שפנה אלינו מאירלנד אמר לנו, אנחנו מבלפסט, לא מתרשמים ולא נבהלים ממהומות.

— ועזיבות יש אצלכם?

— אם יש, זה לחיוב ואפשר לספור אותן על אצבע אחת.

— אתה מתכוון, יד אחת.

— לא. אצבע אחת. בשנה האחרונה עזבה אותנו רק משפחה אחת.

א.ל.

תעשיה

„נועם אורים" קם מאפר

טובים סיכוייו של המפעל שנשרף לזכות בדמי הביטוח

בסוף ינואר השנה, התקיים בבית־המשפט המחוזי בבאר־שבע, דיון ראשון בתביעה שהגיש מפעל „נועם אורים", נגד חברת הביטוח „אליהו", על מועד כניסתו לתוקף של הסכם הביטוח, שנחתם בינו לבין החברה.

בתום הדיון הוציא השופט צו, המורה לחברת הביטוח „אליהו", לגלות בפני התובע „נועם אורים", את המסמכים השמורים ברשותו והמוכיחים את טענת התובע.

בעקבות צו זה, אומר מנהל המפעל, אברהם לביא (לבקו), קיבל „נועם אורים" מחברת „אליהו" את המסמכים, המוכיחים כי „אליהו" שלחה מסמכים לחברות הביטוח „צור" ו„אריה" על־מנת שאלה תשתתפנה איתה בביטוח („צור" בהיקף של 30%, „אריה" ב־40%, לעצמה הותירה „אליהו" 30% מסכום הביטוח).

ע"פ המסמכים, אמנם חתמו שתי החברות על הטפסים והחזירום ל„אליהו" ומשמעות הדבר היא, כי בנוסף להשתתפותן של שתי החברות החתומות, שותפה גם חברת „אליהו" בביטוח, שהרי היתה זו היא שפנתה אל שתי החברות, ביקשה וקיבלה השתתפותן. על הניירות שהגיעו מ„אליהו" צויין גם סכום הביטוח, כ־9 מליון דולר וכן, החשוב מכל, תאריך התחלת הביטוח — ה־15 בנובמבר, שהיה עילת התביעה.

כזכור, ב־17 לנובמבר, יומיים לאחר חתימת החוזה החדש, כטענת „נועם אורים", פרצה שריפה במפעל, שכילתה את המבנה וכל תכולתו — ציוד המכונות והמלאי. בעוד החברים ההמומים עוסקים בפינוי ההרס וניקוי הפיח, נחתה מהלומה נוספת על הקיבוץ: חברת „אליהו", באמצעות סוכנה ק.ג., הודיעה לקיבוץ כי אינה נושאת באחריות להסכם הביטוח. שעה שבידו אין מצויים לא פוליסה ולא כל מסמך אחר, המאשר קיומו של הסכם הביטוח בחברת „אליהו".

„עד ה־15 בנובמבר היינו מבוטחים במספר מקומות, וחשנו אי־נוחות מכך" מספר לבקו, „נאמר לנו, שמצב כזה אינו כדאי לנו ולכן החלטנו לאחד את הביטוח. כיוון שהיו לנו קשרים עם סוכנויות הביטוח „תורן" הקשורה לחברת „כלל", וסוכנות ק.ג., פנינו אליהם כדי לקבל הצעות לביטוח. מבין שתי ההצעות היתה זו של ק.ג. („אליהו") הטובה יותר ובה בחרנו", מספר לביא.

„גם ע"פ המסמכים וגם ע"פ ההסכם שערכנו עם הסוכן, נכנס ההסכם לתוקפו ב־15.11, אלא שאז לא היו בידינו המסמכים, אבל יש לזכור: בעסקי הביטוח נעשות עסקות רבות בע"פ וחולף זמן רב, יחסית, עד שחברת הביטוח מכינה ושולחת את הפוליסה למבוטח. כל זה אינו אומר שהביטוח אינו תקף".

בסמוך להעברת המסמכים מ„אליהו" ל„נועם אורים", נפגש שלמה אליהו, מנכ"ל „אליהו" עם עו"ד של הקיבוץ, אלא שבפי אליהו לא היו „חידושים מרעישים" כדברי לביא. „הוא לא הציע שום הצעה ממשית, ולנו לא היתה כל כוונה להתפשר ותבענו את מלוא התשלום", אומר מנהל „נועם אורים".

הדיון הבא בתביעה נקבע ל־11/4.

— ובינתיים, מה קורה ב„נועם אורים"?

—המפעל עובד ומייצר. באשקלון יש לנו מתפרה גדולה, שעבדה גם קודם, במקביל למפעל באורים. פתחנו בקיבוץ קו ייצור זמני של שתי מכונות. מכונה אחת שישקמנו מן השריפה ומכונה נוספת, שהושאלה לנו מ„אריגי פאר". בנוסף, שכרנו מפעל בהוד־השרון, המספק לנו חלק מחומרי הגלם וחלק אחר אנו רוכשים מאחרים. היום אנו עובדים בהיקף של 80%. לשמחתנו, אנחנו עומדים בכל ההזמנות לשוק המקומי וליצוא, למעט ליין, המייצר שטיחים מקיר לקיר, אשר אינו פועל כרגיל ולפיכך איננו יכולים לספק את דרישות השוק.

מרבית העובדים של המפעל (50 חברים) ממשיכים לעבוד. המערכות המינהלית, השיווקית וההובלה, פועלות כקודם. חלק מהחברים עובדים בקו החדש בקיבוץ, אחרים עובדים באשקלון, ושבעה עוסקים בשיקום והקמת המפעל החדש.

— השריפה שינתה משהו ברמת החיים שלכם?

— כמה עוד אפשר לרדת ברמת החיים? היא היתה אצלנו צנועה למדי גם כאשר עמד לרשותנו מפעל מצליח. מובן שמשהו השתנה לגבי תכנית ההשקעות של הקיבוץ, הרי לא תכננו להשקיע מליוני דולרים בבניית מפעל חדש.

— אילו תוצאות הניב ביקורו אצלכם של השר שרון?

— השר שרון הבטיח לנו את מלוא העזרה מצד משרדו. אנחנו מצפים ומקווים שימשש את הבטחתו.

— תגיד, איך אתה ישן בלילה?

— אני כל־כך עייף, שאני פשוט נרדם. אפילו בלילה שלאחר השריפה נפלתי למיטה ומרוב תשישות נרדמתי מיד. רק אח"כ התעוררתי ולא יכולתי שוב להירדם. אבל אל דאגה, יהיה בסדר!

רותי קרוש

קמרה אובסקורה
בית הספר לאמנות

החלה ההרשמה
לשנת הלימודים 9/88
ללימודים מלאים וחלקיים במגמות:
צילום, וידאו וקולנוע.
(תחילת הלימודים אוקטובר 88')

החלה ההרשמה
לסמסטר אביב 88'
ללימודים חלקיים וקורסים בנושאים:
צילום - מבוא א', מבוא ב' ופרוייקטים מתקדמים.
קולנוע - הומור, מין ואלימות בקולנוע - הרצאות והקרנות סרטים.
וידאו - מבוא א', עריכה (בסיסית), עריכה A/B ROLL
(תחילת הלימודים מרץ 88)

ההרשמה בימים אלה.
תל-אביב: אלנבי 57, טל: 298191, 03-298291.
חיפה: הנביאים 13, טל: 662773, 04-666695.

למשפחה ישראלית בלונדון
דרושה בחורה
לעזרה בטיפול ילדים
לתקופה של חצי שנה
תמורת לינה וכלכלה
טל' 051-809920

דרושה
מנהלת משק בית
למשפחה חד־הורית
בהרצליה פיתוח ליד הים
תנאים מצויינים מגורים במקום
פרטים בטל. 03-455572

מדרשת שדה בוקר
דרוש
סגן מנהל צריף בן גוריון
אחריות להדרכת קבוצות ובודדים בצריף בן גוריון ולהנחית קבוצות דיון. סיוע למנהל בהפעלתו השוטפת של הצריף.

הכישורים הנדרשים.
1. השכלה על תיכונית, רצוי במדעי הרוח והחברה.
2. התמצאות בתולדות מדינת ישראל וידע בפועלו של דוד בן גוריון.
3. כושר ביטוי והסברה.
4. ידיעת השפה העברית על בוריה, כושר התבטאות בשפה האנגלית. שפה נוספת יתרון.
5. עדיפות למשפחה ללא ילדים או לילדים מבוגרים.
6. הכשרה תינתן למועמד שיתקבל.

קיימת אפשרות למגורים במקום.

נא לכתוב בכתב יד ברור, לפי הכתובת:
צריף בן גוריון, קיבוץ שדה בוקר
מיקוד 84493. טלפון: 057-80124

יד טבנקין
הקיבוץ — הצעד הבא
יום עיון ביד טבנקין, אפעל
יום ה' 25.2.88 בשעות 09.00 — 15.00
— חברי הקיבוצים מוזמנים —

המכון לייעוץ ארגוני חברתי
היחידה להשתלמות והדרכה - תק"מ
סמינריון בנושא
„המבנה הארגוני של הקיבוץ"
בתאריכים 6-7-8.3.88 ב„אפעל"
הרשמה במכון לייעוץ, דובנוב 10, בית התק"מ

סימה באר

אספקה קטנה

900 / נישואין — לא האתגר

היא (חשוב לה לציין) אנגלודיקסית, אם לשלושה, 48/156, רווה, עדינה, שקטה, אוהבת ללמוד, להתחרש, להאזין למוסיקה קלאסית. היא מחפשת בחור עם רקע דומה, או לפחות שרובר אנגלית ומכיר את התרבות האנגלית (יכול להיות גם מסורתי) עם ביטחון עצמי ולא בהכרח כדי להינשא, אלא כדי לפתח חברות אמיתית והדוקה. היא ממושב קרוב לירושלים.

901 / ביישנית

מאפיינים עיקריים: ביישנות, טוב לב ואהבה למוסיקה קלאסית, טיולים, טבע וכל פעילות תרבותית. היא (44) אם לארבעה (גדולים, לא להיבהל), חברת קיבוץ בצפון.

902 / תאכל אותה

„אני לא מעוניינת למסור תאורים, לא חיצוניים ולא של תכונות אופי ותחביבים. מי שנפחד ממה שלא בדור לו — יש לו בעיה. מי שרוצה לבדוק מה אני באמת מציעה -- מוזמן. מה שבטוח, שהשר אינו כל כך נורא. בקיצור — אני בת 30, רווקה, בת משק רוצה — תאכל, לא רוצה — אל תאכל!"

903 / גדולה מן החיים

„אני בת 40, גדולה בגופי ונראית טוב. אני אוהבת להנות מהחיים: תאטרון, קולנוע, מוסיקה, ואוכל טוב. אני פנויה + 2, מחפשת אותך גבוה, חכם ועם הומור." היא חברת קיבוץ בצפון.

904 / התבואי?

„ישנם נושאים, שקצת מקשים על יכולת ההתבטאות של האדם, שכן טמונה בהם מידה רבה של רגישות, בצד חשש גדול מחשיפה, אולם מופנמות כשלעצמה, בוודאי אין בה כדי לקדם את העניין, שלשמו נכתב מכתב זה. או אין מנוס מחשיפה: אני בת 33, 1.86, נאה, מעט מלאה, אם לשניים. אני מורה למוסיקה וחיה בעיר הגדולה. רוצה אותך חבר אמיתי לחיים משותפים, בעיר או בכפר. למיקום אין חשיבות". התבואי?

905 / סבתא זפטה

„בת 73 ולא אגיד נואש. לי שלושה ילדים, כבר גרולים ונשואים, אבל אני צעירה בגיל וברוח. אני מטיילת, אוהבת את החיים, החברה, התאטרון וכל מה שתרבותי ומוסיף לנשמה. מחפשת שותף לחלק עמו חוויות, שמחות וגם, קצת, מצוקות". חברת קיבוץ בצפון.

906 / ירושלמית בת קיבוץ

היא ירושלמית (35), קטנת קומה, שאוהבת את מה שיש לחיים להציע „והם מציעים לי הרבה: יופי, חושניות, אינטליגנציה, עבודה ויצירתיות ויכולת לקשר חם עם אנשים. רוצה אותך אינטליגנטי, פתוח ומאמין בשוויון בין העמים והמינים." התעלה למענה לירושלים?

„מי שרוצה לברוק מה אני באמת מציעה - מוזמן"

כותבים לנו

לסימה שלום,

לפני מספר חודשים פירסמת במדורך את מודעתי. כינית אותי, למרבה הזוועה, „אלכסיס", 782 והתקבל כהומור. היענות היתה בהתאם לרמיזם הפרוע והמשולהב של המשיבים. (15 בערך). כל קשר בין התכונות שנתבקשו במודעה ובין הנענים, היה, לרוב, מקרי בלבד.

ביקשתי גבוה וחסון, ונענו קומה בינונית ומטה ודקיקים למיניהם („מה כבר ישנו מספר סנטימטרים"). ביקשתי דומיננטי, נענו כאלה, שהפאסיביות בהם היא הדומיננטית („כרגע מאוד עסוק, בואי נשוחח איזה זמן בטלפון."). כתבתי שאני בת 36, נענה בן 50 + („צעיר ברוחו", כך הסביר). ציינתי, בחוסר צניעות, מעלות תבונתי, הזוכות להכרה, נענה פועל עברי, כמעט אנאלפבית. פירסמתי ב„דף־הירוק" דווקא, נענה אוהד „התחיה" („אולי תחזרי בשאלה"!) וכן הלאה...

מכאן, שאני עדיין בגפי, אך לא אמרתי נואש. למרות הכל, אני מתרשמת שהחומר האנושי, שאליו ניתן להגיע בעזרת מדורך, טוב בהרבה מהחתך הממוצע. ובכל זאת, לדעתי, יש להעמיק את אקסקלוסיביות המדור, להקפיד בסימון, להציב קריטריונים יותר ברורים, לאפשר מעט הרחבת הכתיבה ולא יזיק, מדי פעם, לפרסם תגובות, שידגישו שאמנם „הנייר סובל הכל", אך העיניים פחות.

והעיקר אני סבורה, שכדאי לכותבים למדור לקרוא היטב את הכתוב. לא תזיק קצת ביקורת עצמית, שתמנע מצבי מבוכה מגוחכים, שהם, לעיתים, חיפוש אחר סטירת לחי ובזבוז זמן ואנרגיה נפשית.

בתודה
אורי זהבה
נצרת

907 / בגלל מעצורים

„לסימה שלום. בגלל מעצורים, בעיות חשיפה וכד', אנא פרסמי רק ש... אני קיבוצניקית (40+) אם לשני ילדים, שרוצה ליצור קשר עם גבר וכל אינפורמציה נוספת אמסור רק לו." ברצון היא מקיבוץ בצפון.

908 / הגלילה, הגלילו

... וגם היא: כמו כן, יש לה 5 ילדים (גדולים), היא בת 50, שמעוניינת בקשר אמיתי, חדש, מרענן. היא חובבת שירה, טיולים, חיי חברה ומלאה שמחת חיים. התעלה הגלילה למענה?

909 / החסרון העיקרי

הוא כמעט בן 27, סטודנט לאנגלית וספרות באוניברסיטת חיפה, בעל מבנה גוף ממוצע (1.77 מ') דור תשיעי בארץ, עוסק בטניס. חסרונו העיקרי, לדבריו, שאינו קיבוצניק. הוא מעוניין בקשר עם קיבוצניקית, שגם תהיה נאה וחובבת ספורט, מאזור חיפה. (אין לו זמן לנסיעות).

910 / בסדר גמור

„לסימה שלום. אני, פשוט, רוצה שתדעי, שאני בן 38, גרוש ורוצה להתחיל בקשר חדש. יש פשוט מזה? קצר מזה? אמיתי מזה? אני קיבוצניק, כמובן, ממרכז הארץ. גובהי 1.73 מ' ואם הן תרצנה פרטים נוספים, אז שתרמנה טלפון. אשמח לענות. בסדר? בסדר גמור!

911 / המעגל השני

גם הוא (39) מקיבוץ בצפון. לארץ הגיע מאמריקה. הכיר, התאהב, הוליד, נפרד והיום רוצה להתחיל במעגל חדש: להכיר, להתאהב, להוליד ולא להפרד. לשם כך הוא מחפש אשה, שנראית טוב, לא שמנה, אוהבת ילדים, מדברת אנגלית.

912 / רגיש ורומנטי

הוא פנוי +4, (42), יליד ארגנטינה, רגיש, רומנטי, נאה (1.78) אוהב טיולים, אומנות, תריסה על עץ והכרויות חדשות. הוא חבר קיבוץ בצפון הקרוב. מה את אומרת?

913 / גם ארגנטיני, גם שמאלני

„אני יליד ארגנטינה, (35), שמאלני, חשמלאי, כותב שירים בספרדית וגם בעברית, אוהב מוסיקה טובה, מרוק עד קלאסית, קורא הרבה ומדבר הרבה (זה לא מתפקידה של האשה? — ס.ב.). אני מחפש אשה עצמאית, עסוקה, שעדיין מתפעלת משקיעה יפה, בת 30־35, גרושה עם ילדים ואוהבת." הוא מהצפון.

לפרטים, נא לפנות בכתב ברור לסימה באר „הדף־הירוק", חומה ומגדל 2 תל־אביב.

יום חינם
רצון שבעון
במחיר 3 ימים
תבלה 4 לילות
ו- 5 ימים
ב- 6 תשלומים
בדירת נופש משלך!
★ אילת (מגדל אילות)
★ רקפת (בהרי הגליל)
★ כפר חיטים (טבריה)
★ (נבוא בית"ר (בהרי י-ם)
★ נתניה ★ חיפה
★ ת"א ★ ירושלים.
הזמנות:
י-ם 02-248085
ת"א 03-289141-2
חיפה 04-674250
אילת 059-31027
נתניה 053-618905
(המבצע עד 23.3.87)
הומטל
רשת דירות הנופש בישראל

מעיין
מכון מעיין
מאפשר קורסים מגוונים, לימוד מרוכז, תמציתי ומעמיק, החוסך מאמצים, זמן וכסף.
הקורסים:
✦ מודעות — להבנה עצמית ויישום הפוטנציאל
החל מ־1.3.88 — 16 פגישות
✦ התמודדות עם מתחים — פיתוח היכולת לעמידה בפני לחצים —
החל מ־9.3.88 — 10 פגישות
✦ כף יד קלינית — להבנת משמעות כף היד, גילוי ויישום הפוטנציאל
החל מ־23.3.88 — 10 פגישות
✦ סדנא להורים צעירים — לשיפור התקשורת ולהבנה טובה יותר של צרכי הילדים
החל מ־4.5.88 — 10 פגישות
✦ גרפולוגיה שלב א' ב' —
החל מ־31.3.88 — 10 פגישות
במכון קורסים נוספים:
לפרטים:
רח' רוטשילד 87, ת"א, קומה ג'
ת.ד. 36828 ת"א,
טל' 03-612734

רודאו
מסמרים מצופים
עור
עץ בוק
הקבקב מס' 1 בארץ
נחלת יצחק 56, תל־אביב
טל' 267344, 03-256658

כל סוגי הרהיטים והמזרונים
פרדייז ועמינח
באספקה מיידית
כל סוגי המיטות והספות וכן מזרוני מפי
תנאים מיוחדים ונוחים מאוד לקיבוצים
משה לב, הרצל 64 ת"א, טל' 03-823591

דרוש
לקיבוץ במרכז הארץ
מדריך/מדריכה
חברתי/ת
לגיל הנעורים
לשעות אחה"צ והערב
להתקשר:
בשעות אחה"צ והערב
ליצחק טל. 03-9386531
לאה טל. 03-9386429

שמואל קונה
טלוויזיות צבעוניות ווידיאו
מכל הסוגים — גם מקולקלים
במחירים גבוהים ובמזומן
מחירים מיוחדים לקיבוצים
טל' משרד: 03-831883
בערב: 03-395011

קיבוץ קליה
מחפש גננת
(שכירה)
כניסה לעבודה מיידית
לפנות לרותי חן
טלפון: 02-227451

דרושה בחורה
עם נסיון
לטיפול בילדה ובתינוק
עבודות בית קלות
בהרצליה
תנאים מעולים למתאימה
כולל לינה + כרטיס טיסה
לחו"ל בסיום שנת העבודה
טלפון: 03-427681

לקיבוץ בית־זרע
דרושה אחות מוסמכת
עם נסיון
מחודש יולי מגורים במקום
טלפונים:
בבוקר 06-755170 בערב 06-755048

לקיבוץ חמדיה
עמק בית שאן
דרושים בני קיבוצים בשנת חופש
יש אפשרות לעבוד שעות נוספות
טלפונים: בבוקר 06-589000, 06-589001
בערב 06-589979